

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

"Ακουε πάντα.
Γλώσσης ἄρχε.
Ὅφθαλμοῦ κράτει.
Φιλίαν φύλασσε.
Κακίαν μίσει.
Σεαυτὸν αἰδοῦ.

ΣΟΣΙΑΔΗΣ

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

Τηλέφ. 3246-837

H. P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	250
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς. — Τὰ πρῶτα δῆματα στὸν Ἀποκρυφισμό	100
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	40
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὴ τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	300
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	50
»	Αἱ βαρύτεραι ὕψεις τῆς Ζωῆς	50
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	100
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	100
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	100
An. Besant:	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα — Γιόγκα	100
J. van der Leeuw	Θεοὶ σὲ ἐξορία	50
Krishnamurti	Βλέπε στὴν γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.	
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι	300
»	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	200
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριο ἑνὸς Μύστου	300
»	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	150
Κ. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 80, δεμ.	150
»	Μελετήματα ἄδ. 180, δεμ.	250
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία δεμ.	250
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	300
»	Τὰ δῆματα τῆς Φιλοσοφίας Α' ἄδ. 150, δεμ.	200
»	Τὰ δῆματα τῆς Φιλοσοφίας Β'	150
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρῖναμουρτι	150
»	Ὁ Ἰησοῦς	100
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	80
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	30
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὀμιλίες εἰς Α'	50
»	Μεγάλαις πράξεϊς στὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλλήνων	250
Χρίστου Ἀ. Ριζοπούλου	Οἱ τίτλοι τῶν Ἑλλήν. Τεκτ. Στ. τῆς Κύπρου μὲ εἰσαγωγὴν περὶ Ἐλευθ/σμοῦ	200
Πίναξ	Αἰώνιος Δείκνους	30
«ΙΛΙΣΟΣ»	Ἐπιλογὴ 1956 - 58, 1959 - 61, 1962 - 65, ἐκάστη χρυσ.	250
	Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»	200
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»,	Τόμοι χαρτόδετοι 1971 - 76, ἑκάστος	150
	Τόμοι χαρτόδετοι 1977 - 80 »	200

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτημον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 100

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 60

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 300. Ἐξωτερ. \$ 10, Ἀεροπ. \$ 15

ΔΙΗΜΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Τηλ. 32.46.837

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Επιμελητής Όλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 26ον

♦ Μάιος - Ιούνιος 1981 ♦

ΤΕΥΧΟΣ 143

ΚΥΡΙΕ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΕΛΕΗΣΟΝ ΗΜΑΣ...

Μπορείτε να φανταστείτε το νησί του φωτός
του πιο έκλεκτου γαλιζίου κι ελληνικού φωτός, την ιερή Δήλο,
τη γενέτειρα του Απόλλωνα και της Αρτέμιδας
να καταλήξει να γίνει στην εποχή των κατακτητών Ρωμαίων
το πιο φημισμένο σκλαβοπάζαρο;

Τί έχει να ειπεί γι' αυτό ο Κύριός μας Απόλλων;

Κύριε Απόλλωνα, έλεησον ημάς.

Πόσο θα βροντούσανε τα βέλη του τότε στην ουράνια φα-
σέτρα του.

καθώς κατέβαινε να στείρει την αρρώστια στο στρατόπεδο
των Αχαιών.

γιατί έκανε την κόρη του ιερέα του Χρύση παλλακίδα του
των Αχαιών ο τρανός εκείνος αρχιστράτηγος Αγαμέμνων!

Πόσο ντροπιάζαμε το Θεό, να κάνουμε το φωτεινό νησί του
σταθερόν εμπόριο Δούλων στη Μεσόγειο!

Πόσο σκοτεινιάζαμε καθημερινά

μέ το τυφλό μας έγκλημα τη Δήλο!

Πόσο σκοτεινιάζαμε τον αρμονικό Θεό του Μέτρου,

τόν Απόλλωνα!

Κύριε μας Απόλλωνα, έλεησον, έλεησον ημάς.

Π ρ ω τ ο π ό ρ ο ι

Ἀμυγδαλιά μου,
 τῆς ἀνοιξης πρῶμα τὸ μήνυμα ἔνοιωσες
 καὶ αἶγισαν τὰ νεκρά σου κλαδιά
 ἀπ' τὸν παλιὸ τῆς ζωῆς
 κι ἀψηφώντας τὸ χιόνι, τὸν παγωμένο βοριά,
 τόλμησες πρώτη
 τὸ χαρούμενο μήνυμα τῆς ζωῆς, τῆς ἐλπίδας
 μὲ τὸ ἀνθένιο σου πέπλο νὰ διαλαλήσεις,
 ἀνθένια σονάτα
 μέσα στὴ νέκρα τοῦ κρύου χειμῶνα.

Ἀμυγδαλιά μου,
 μοιάξεις Ἱέρεια λευκοντυμένη
 ποὺ μυήθηκε πρώτη στὸ Ναὸ τῆς φύσης
 κι ἡ χαρά σου ἀνθένια ἔγινε ἔκρηξη.
 λευκὸς γαλαξίας
 νὰ διασπλίσει
 τὸ Θεῖο μήνυμα, τῆς ζωῆς τὸ τραγούδι,
 θυσιάζοντας τὸ λευκό σου χιτῶνα
 στὸ Βοιὸ τῆς Ἀγάπης.

Ἀμυγδαλιά μου,
 πῶς μοῦ θυμίζεις τῆς Ἀγάπης τοὺς Πρωτοπόρους,
 οὐ μίαν ἀνθρωπότητα
 ποὺ ἔχε χειμῶνα μὲς στὴν καρδιά,
 ἀνθισμένο κλωνί
 τὸ χαρούμενο μήνυμά τους
 γιὰ τ' ἀνθρώπου τὴ λύτρωση
 ποὺ τὸ τσάκισε τῆς ἀγνοίας ἡ βία
 κι ἀντὶ νὰ κρατοῦν κλαδί ἀνθισμένο στὸ χέρι
 τοὺς δῶσαν τὸ κόνειο καὶ τὸ ματωμένο Σταυρό.

Ἀμυγδαλιά μου,
 πῶς μοῦ θυμίζεις τοὺς πρωτοπόρους κάθε ἐποχῆς
 ποὺ ἡ ἀγάπη τους γίνεται τόλμη
 ἀψηφώντας τὸ θάνατο
 γιὰ νὰ δώσουν τὸ μήνυμα
 ἀνθισμένο κλωνί,
 γιὰ μίαν ἀνοιξη π' ὅλο ἔρχεται
 ἀπ' τῆς Ζωῆς τὴν Πηγὴ
 ποὺ θὰ διώξει ἀπ' τὴν καρδιά τὸν χειμῶνα
 καὶ θ' ἀνθίσει μᾶς αἰώνιας Ἀνοιξης
 δόλοφρυχὸς ἀπὸ Κρίνα λειμῶνας.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΟΠΕΛΑ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

Τῆς Κας Σριμάτι Ράντα ΜΠΑΡΝΙΕ
Παγκοσμίου Προέδρου τῆς Θ. Ε.

Ζοῦμε σ' ἓναν κόσμο σπαρασσόμενον ἀπὸ συρράξεις, ἀναδυόμενον ἀπὸ ἀσυμφιλίωτες τοποθετήσεις καὶ ἀντιμετωπίσεις μεταξὺ προσώπων ἢ λαῶν, ποὺ ὁ καθένας τους εἶναι περιχαρακωμένος στὶς δικές του πολιτικές, θρησκευτικές, ἐθνικές, φυλετικές ἢ ἄλλες ἀκαμπτές στάσεις. (1) Ἀραβὰς καὶ ὁ Ἑβραῖος ἐναντίον ἀλλήλων, ὁ ἄνδρας ἐναντὶ τῆς γυναίκας στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπικράτηση, ὁ πλούσιος καὶ ὁ φτωχός στὴ σύγκρουση συμφερόντων τῶν κλπ. εἶναι ἀντιπροσωπευτικές περιπτώσεις τῶν ἐξελίξεων στὸν κόσμο, ποὺ προξενοῦν πάρα πολλὰ δεινὰ ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα.

Ὅταν τὰ δεινὰ φθάνουν σὲ διαστάσεις κρίσεως σ' ἓναν συγκεκριμένο τόπο, δημοσιεύονται ριπὲς ἄρθρων στὶς ἐφημερίδες, καὶ τότε πληροφοροῦνται λίγοι ἄνθρωποι ἄλλων περιοχῶν καὶ πρόσκαιρα λυποῦνται.

Σ' αὐτὸν τὸν τομέα, ὅπως καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους, τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας πρέπει νὰ ἐκδηλώνουν πρωτοπορειὰ καὶ πνεῦμα. Ἐνα σῶμα ἀνθρώπων, σὰν αὐτοὺς ποὺ ἔχουμε στὴν Ἑταιρία, μπορεῖ ν' ἀποδῇ μὴ δύνατὴ ἐπιρροή καὶ παράδειγμα γιὰ τὸν

κόσμο, ἂν ἀρνοῦνται νὰ σκέπτονται ὡς ἔθνη καὶ ἢ περιφερειακοὶ ἐπὶ παντὸς ζητήματος, πολιτικοῦ, οικονομικοῦ ἢ ἄλλου. Βεβαίως, ἀπαιτεῖται θάρρος γιὰ νὰ ἐκδηλώνεται κανεὶς μὴ - κομφορμιστὴς σὲ δύσκολες καταστάσεις ὅταν ἀντιμετωπίζουν πρόκληση. Γιατὶ εἶναι εὐκόλο νὰ σκέπτεται καθένας ὡς Χριστιανός ἢ Μουσουλμάνος ἢ Ἑβραῖος, ὡς προνομιούχος ἢ ὑπανάπτυκτος, ὡς ἀνήκων στὴν Ἀνατολή, τὴν Δύση, τὸν Βορρᾶ ἢ τὸν Νότο. Ἀλλά, τὸ μέλλον τοῦ κόσμου μᾶς προκαλεῖ νὰ μὴν «ἀνήκουμε» σὲ ἔθνη ἢ ἄλλες κατηγορίες, ποὺ συνεπάγονται φυλετικές ἀπαντήσεις, ὅσο σεβαστὲς καὶ ἂν εἶναι. Μόνον ὁ «πολίτης τοῦ κόσμου» ἀνήκει στὸ μέλλον καὶ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον.

Ἐνα πνεῦμα «παγκόσμιος ἰθαγένειας» ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸν πρῶτο σκοπὸ τῆς Ἑταιρίας (ὁ σχηματισμὸς πυρῆνος παγκοσμίου ἀδελφότητος στὴν ἀνθρωπότητα, ἀνευ διακρίσεως φυλῆς, πίστεως, τάξεως, γένους, χρώματος), διότι ἐκείνοι ποὺ ἔχουν τὸ προνόμιον τοῦ μέλους, ὀφείλουν νὰ ἐλευθερώσουν τὸν ἑαυτὸ τους ἀπὸ τὸ προσωπικοῦ τῶν διακρίσεων.

ΝΟΥΜΑΣ καὶ ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ἢ ἓνα λάθος τοῦ Πλουτάρχου

Σημείωμα Κωστῇ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀκόμη καὶ μεγάλοι συγγραφεῖς εἶναι πολλὲς φορὲς ἀπρόσεκτοι.

Στοὺς Παραλλήλους Βίους τοῦ Πλουτάρχου διαβάσαμε, στὸ βίο τοῦ Νομᾶ (μετάφρ. Ἀνδρ. Πουρνάρα):

8. Πραγματικὰ, τοὺς περισσότερους χρησμούς τοὺς ἀπέδιδε (ὁ Νομᾶς) στίς Μοῦσες καὶ δίδασκε τοὺς Ρωμαίους νὰ σέβονται ἰδιαίτερα μὲν Μοῦσα, πού τήν ἐνόμιζε Τακίτα, δηλαδή σιωπηλὴ ἢ ἄφωνη. Αὐτὸ φαίνεται ὅτι τὸ ἔκαμνε, ἐπειδὴ τὸ θυμίζαν ἀπὸ τὸν Πυθαγόρα καὶ τιμοῦσε τήν ἐχειρώθειά του. Καὶ τὰ νομιμοθετήματά του ἐπίσης γιὰ τίς παραστάσεις τῶν θεῶν ἔχουν πολλή συγγένεια μὲ τὰ δόγματα τοῦ Πυθαγόρα. Γιατί ὅπως ἐκεῖνος θεωροῦσε ὅτι τὸ πρῶτο ὄν δὲν ὑποπίπτει σὲ αἴσθησι, οὔτε ὑπόκειται σὲ πάθη, εἶναι δὲ ἀόρατο, ἄφθαρτο καὶ ἀντιληπτὸ μόνον ἀπὸ τὸν νοῦ, ἔτσι καὶ αὐτὸς ἀπαγόρευσε νὰ λατρεύουν οἱ Ρωμαῖοι παραστάσεις θεῶν ἀνθρωπομορφες, ἢ ζωόμορφες. Ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀφοροῦν τίς θυσίες, ἔχουν στενὴ σχέση πρὸς τὴ λατρεῖα τοῦ Πυθαγόρα. Γιατί οἱ περισσότερες ἦταν ἀναίμακτες, καὶ γίνονταν μὲ ἀλεύρι καὶ χύσιμα κραισιού, ὅπως καὶ μὲ ἄλλα ἀπλούστερα πράγματα.

11. Λένε ἀκόμη, ὅτι ὁ Νομᾶς ἔχτισε καὶ τὸν κυκλωτερῆ

ναὸ τῆς Ἑστίας, γύρω ἀπὸ τὴν ἀσβεστὴ φωτιά. γιὰ φύλαξή του, θέλοντας νὰ μνησθῇ ὅχι τὸ σχῆμα τῆς γῆς, πού δηθεν εἶναι ἑστία, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, πού στὸ μέσο του οἱ Πυθαγόρικοι πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει ἡ φωτιά ἀκίνητη, καὶ αὐτὸ τὸ ὀνομάζουν ἑστία καὶ μονάδα. Ὁσαν ἀφορᾷ τὴ γῆ, φρονοῦν ὅτι οὔτε ἀκίνητη εἶναι, οὔτε ὀρισκεται στὸ κέντρο τῆς περιστροφικῆς κινήσεως, ἀλλὰ ὅτι εἶναι μετέωρη καὶ κινεῖται κυκλικὰ γύρω ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ ὅτι δὲν εἶναι οὔτε ἀπὸ τὰ κυριότερα, οὔτε ἀπὸ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου.

14. Καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα τοῦ παραγγέλματα πολλὰ ἦσαν ὅμοια μὲ τὰ Πυθαγορικά. Γιατί ὅπως ἐκεῖνοι συμβούλευαν νὰ μὴν καθύμναστε ἐπάνω σὲ φοῖνικα, νὰ μὴ σκαλίζουμε μὲ μαχαίρι τὴ φωτιά, καὶ ὅταν πηγαίναμε γιὰ ταξίδι, νὰ μὴ γυρνᾶμε πίσω τὸ κεφάλι, καὶ στοὺς ἐπουράνιους θεοὺς νὰ προσφέρουμε θυσίες σὲ μόνε ἀριθμῷ, στοὺς θεοὺς ὅμως τοῦ κάτω κόσμου σὲ ζυγὸ ἀριθμῷ, καὶ ὅπως ἔκρυβαν ἀπὸ τὸ πλῆθος τὸ νόημα ὅλων αὐτῶν, ἔτσι καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τοῦ Νομᾶ ἔχουν κάποια ἀπόκρυφη ἔννοια, ὅπως λόγου χάριν νὰ μὴ προσφέρουν σπονδὰς στοὺς θεοὺς ἀπὸ ἀκλάδευτα κλήματα, οὔτε νὰ θυσιάζουν χωρὶς χρυσόλευρο, ἀλλὰ νὰ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΕΩΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΗΣ

Ἐπιστολὴ δημοσιευθεῖσα τὸν Ὀκτώβριο 1928
στὸ περιοδικὸν The Theosophist

Τῆς Ἄννι ΜΠΕΖΑΝΤ

Ἀγαπητοὶ μου Φίλοι:

Μοῦ ἐλέγχθη ὅτι ὑπάρχει μιὰ
αὔξουσα τάσις στὴ Θεοσοφικὴ

προσκυνοῦν γυρνώντας γύρω-γύρω, καὶ ἀφοῦ προσκυνήσουν, νὰ
κάθονται.

22. Ἐπομένως εἶναι δικαιολο-
γημένοι ὅσοι, στηριζόμενοι στίς
τόσο μεγάλες ὁμιότητες, προσπα-
θοῦν νὰ ὑποστηρίξουν ὅτι ὁ Νου-
μῆς εἶχε στενὲς σχέσεις μὲ τὸν
Πυθαγόρα.

Ἀλλὰ ὁ Νουμῆς Πομπήλιος,
διάδοχος τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ρώ-
μης Ρωμύλου, ἔζησε 150 χρό-
νια ΠΡΙΝ ἀπὸ τὸν Πυθαγόρα.

Ἐταιρία τοῦ Λονδίνου νὰ θεω-
ροῦμαι σὰν ἱερὴ προσωπικότης,
πέραν καὶ ὑπεράνω πάσης κρι-
τικῆς. Εἰλικρινῶς ἀδυνατῶ νὰ
πιστέψω ὅτι διατυπώθηκε μιὰ τό-
σο παράλογη καὶ ἐπικίνδυνη ἁ-
πόψις, ἣ ὅτι ὑπάρχουν ἄτομα ποὺ
μὲ ξέρουν τόσο λίγο, γιὰ νὰ μὴ
φραντάζονται ὅτι ἂν τὴν ἐπληρο-
φοροῦμεν, δὲν θὰ τὴν κατεδίκα-
ζα αὐστηρότατα. Ὀλίγα πρόσω-
πα ὑποστηρίζοντα καὶ ἐνεργοῦν-
τα ὅσας μιὰς τέτοιας θεωρίας.
Θὰ ἦταν κίνδυνος γιὰ τὴν Ἐται-
ρίαν μας, κ' ἂν ἦσαν πολλὰ, θὰ
ἐδηγοῦσαν τὴν Ἐταιρίαν στὴν κα-
ταστροφή.

Ἡ ἐλευθερία γνώμης ἀποτελεῖ
τὴν ἀναπνοὴ ζωῆς τῆς Ἐταιρί-
ας. Γιὰ τὴν διατήρησιν καὶ τὴν
ἀνάπτυξιν τῆς Ἐταιρίας, ἀπαιτεῖ-
ται ἡ πληρεστάτη ἐλευθερία στὴν
ἐκφράσιν γνώμων καὶ ἡ πληρε-
στάτη ἐλευθερία στὴν κριτικὴ
τῶν γνώμων. Μὲ «ἰθύνουσα προ-
σωπικότης» — γιὰ νὰ χρησιμο-
ποιήσωμε τὴν ἐκφράσιν τῆς ἐπο-
χῆς — μπορεῖ νὰ εἶναι πολλα-
πλῶς χρήσιμη ὅσον κίνημα ἀλ-
λὰ στὴ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία μιὰ
τέτοια προσωπικότης θ' ἀγοραζό-
ταν πάρα πολὺ ἀκριδᾶ, ἂν ἐπρό-
κειτο νὰ πληρωθῇ μὲ τὴν ὑπο-
ταγὴ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας
σκέψεως. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐταιρία θὰ
ἦταν ἀσφαλέστερη, ἂν δὲν ἀρι-
θμοῦσε στὰ μέλη της μιὰ τέτοια
προσωπικότητα.

"Έχω υπογραμμίσει κατ' έπα-
νάληψιν και έχω ένθαρρύνει τήν
κριτική έλων τών απόψεων, πε-
ριλαμβανομένων και τών δικών
μου. "Αλλως τε, όπως όλοι σί
άνθρωποι, κι' έγώ κάνω συχνά
λάθι. Η άποχή από τήν έπιστή-
μηση τών λαθών μου θ' άποτε-
λούσε κακή υπηρεσία πρός εμέ-
να, γιατί θά μέ άφηγε στά λά-
θη μου. Θά προτιμήσω νά μήν
ξαναπώ λέξη, άν πρόκειται τά
λόγια μου νά γίνουν φίμωτρο στίς
σχέσεις τών άλλων. Σ' όλη μου
τή ζωή προσπάθησα νά έπωφε-
ληθώ από τή σκληρότερη κριτι-
κή και δέν έννοώ νά τήν αποφύ-
γω τώρα και νά τελματωθώ σέ
άποκρυσταλλώσεις.

Έπί πλέον, θεωρώ ότι θά
υποσταθμίζετο άρνητικά ή Θεο-
σοφία, άν ή άκατέργαστη γινώ-
σις μου έγίνετο μέτρον σχέσεως
για τήν κίνηση, και θά γινόμουν
έμπόδιο τής μελλοντικής προό-
δου. Σας παρακαλώ, λοιπόν, άν
άντιμετωπίζετε τέτοιες παράλο-
γες ιδέες, νά αντιστέκεσθε προ-
σωπικά και νά τίς αποστρέφε-
σθε έξ όνόματός μου. Δέν υπάρ-
χει μεγαλύτερη ζημία για τήν
Έταιρία ή για μένα από τήν
άνοχή διαδόσεως τέτοιων ιδεών.

Έξ άλλου, διαδίδεται ότι ά-
κολουθείται κάποια τακτική έξο-
στρακισμού έναντίον εκείνων πού

δέν συμμερίζονται τίς απόψεις
μου. Άδυνατώ νά έξυθρίσω ένα
μέλος τής Έταιρίας, πκστεύον-
τας ότι προτείνει ή υποστηρίζει
μιά τέτοια πολιτική. Είναι φα-
νερύ ότι θ' άποτελούσε άφόρητη
τυραννία, στήν όποιαν δέν θά
υπετάσσετο κανένας σεδόμενος
τόν έαυτός του.

Συγχωρήστε με για τήν ένό-
χληση νά σας άπασχολώ μέ τήν
τυπική άποδοκιμασία μιάς από-
ψεως, ή όποία είναι τόσο παρά-
λογη, πού δέν θ' άξίζει νά δια-
ψευσθή. Όμως, δέν μπορώ νά
τήν άγνοήσω, διότι μου παρου-
σιάστηκε σαν γεγονός. Η Θεο-
σοφική Έταιρία είναι τό άντικεί-
μενο τής αγάπης μου και τής
υπηρεσίας μου, ένσαρκώνει τό
ιδανικό μου στο φυσικό πεδίο
τής ύπάρξεώς μου. Θά προτιμού-
σα νά γελοιοποιηθώ λογομαχών-
τας μ' έναν άνεμόμυλο όπως θε-
ωρώ αυτή τήν ιδέα, παρά νά
διατρέξω τόν έλάχιστο κίνδυνο
ν' αφήσω χωρίς αντίδραση μιά
μορφή προσωπολατρείας, πού θά
ήταν μοιραία για τήν Έταιρία.
Στή Θεοσοφική Έταιρία δέν ύ-
πάρχουν ούτε όρθοδοξία, ούτε αί-
ρέσεις. Η Έταιρία μας είναι έ-
να σῶμα σπουδαστών τής αλή-
θειας και ή εϋημερία της έγ-
κεται στήν διατήρηση αυτού του
ιδανικού.

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΕΙΠΕ...

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΣΤ' 27-49. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταραζομένους ὑμῖν, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς. τῷ ῥίπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κολλήσης, παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαιτεῖ, καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως, καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιεῖτε τοὺς ἀγαθοποιῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες, καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστίν ἐπὶ τοὺς ἀγαπίστους καὶ πονηροὺς, ἴνεσθε οὖν οἰκτιρῶνες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτιρῶν ἐστί. Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κορυθῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε, δίδετε καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν, πεπιεσμένον καὶ σεσαλειγμένον καὶ ὑπερερχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ, ὃ μετρεῖτε, ἀντιμετροθήσεται ὑμῖν. Εἴτε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς· μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βόθινον πεσοῦνται; οὐκ ἐστὶ μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· κατηχητισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὥς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. Τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοχὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ του δοχὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρότερον τὴν δοχὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, οὐ γὰρ ἐστὶ δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, εὐδὲ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται, οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν σπλέγονται σῖκα, οὐδὲ ἐκ βιάτου τρυγῶσι σταφυλήν, ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προσφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προσφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ

τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. Τί δέ με καλεῖτε. Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ὅ ἔλεγω; πῶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς καὶ ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε καὶ ἔθηκε θεμελίον ἐπὶ τὴν πέτραν, πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε σαλευθῆαι αὐτήν· θεμελιώτου γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομῆσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ἡ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ρῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

Η' 5 - 10. Ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σπεῖρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτόν· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν καὶ συμφύεσθαι αὐτῷ ἄκανθοι ἀπέπνιξαν αὐτόν. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω. Ἐστηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς· ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

Η' 16 - 17. Οὐδεὶς δε λύχρον ἄγας καλύπτει αὐτὸν σκεῖει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθῃσιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθῃσιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστι κρυπτόν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ γνωσθήσεται καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ.

Θ' 23 - 25. Ἐλεγε δὲ πρὸς πάντας· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἡμέραν καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθεὶς;

Θ' 49 - 50. Ἐπιστάτα, εἰδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· μὴ κωλύετε· οὐ γάρ ἐστι καθ' ὑμῶν· ὃς γὰρ οὐκ ἐστι καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.

Θ' 62. Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετὸς ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ι' 38 - 42. Εἰσῆλθεν εἰς κόμην τινά. γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρ-

θα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθήσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε· Κύριε· Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; εἰπέ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι σιταντιλάβῃται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζεις περὶ πολλά· ἐνὸς δὲ ἐστι χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

ΙΑ' 9 - 10. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὕρεσθε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχθήσεται.

ΙΑ' 52. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομιζοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

ΙΒ' 1 - 3. Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται· ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται. καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δομάτων.

ΙΒ' 13 - 31. Εἶπε δὲ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι τὴν κληρονομίαν μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· ὁράτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· ἄνθρωποιον τινὸς πλουσίου ἐνέκροσεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· τοῦτο συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ γεόμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφροαίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρων. ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τί νῦν ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων ἐν τῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν. Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσῃθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεὺν ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσω μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; εἰ οὖν οὔτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο ὥς ἐν

τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὖριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίνητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ πατήρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

ΙΒ' 33-34. Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην. ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θρησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.

ΙΑ' 33. Πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.

ΙΣΤ' 13-14. Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀντιέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλόργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἔξιμνητίζον αὐτόν.

ΙΖ' 5-6. Εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε δὲ ὁ Κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὑψήσουσιν ἂν ὑμῖν.

ΙΖ' 20-21. Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦσιν ἰδοὺ ὧδε ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

ΙΗ' 14. Πᾶς ὁ ὑμῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

ΚΑ' 1-4. Ἀναβλέψας εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους. εἶδε δὲ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, καὶ εἶπεν· ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περιουσιεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε.

Ἐπιλογή: Κωστῆς Μελισσαρόπουλος

(Συνεχίζεται)

Η ΟΤΙΖΙΕ ΟΡΤΟΔΟΣΣΕ

ΟΡΘΟΔΟΞΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΜΗ

Εκδίδεται, στη Ρώμη, για τρίτο έτος έφετος, ένα μηνιαίο δελτίο πληροφοριών υπό τον (ιταλίστι) τίτλο ΟΡΘΟΔΟΞΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ, με την φροντίδα της Έλληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας της Ρώμης. Από το ενδιαφέρον αυτό δελτίο παραλαμβάνουμε μερικές πληροφορίες, που δεν έχουν περάσει στον ελληνικό τύπο.

Ο διάλογος Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών

Ο Μητροπολίτης Γεώργιος του Όρους Λιβάνου (του πατριαρχείου Αντιοχείας), σε συνέντευξη τύπου που έδωσε στο Παρίσι, αναφέρθηκε στη συνάντηση Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών στη Ρόδο, ιδιαίτερα δε στα θέματα του «αλαθήτου» του Πάπα. «Ο διάλογος είναι δύσκολος, αλλά πρέπει να συνεχισθῇ σὲ ἀδελφικό πνεῦμα. Θὰ προχωρήσουμε ἀργὰ καὶ προσεκτικά. Ἔχουμε νὰ διακλύσουμε ἀκόμη πολὺ δρόμο», εἶπε ὁ Μητροπολίτης.

Ἐκκλησία τῆς Κορέας

Τὰ 80 ἔτη τῆς Ορθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κορέας (ὅπου ὑφίσταται ἀπὸ τὸ 1900) ἐμνηστεύθησαν στὴ Σεούλ μεθυστικὴ δάπνιση 21 νέων Κορεατῶν καὶ

ἄλλες ἐκδηλώσεις. Προέστη ὁ Μητροπολίτης Διονύσιος Ἐξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴ Νέα Ζηλανδία καὶ τὴν Κορέα. Ἡ πρώτη Ορθόδοξη Ἐκκλησία ἐδρύθη τὸ 1903 καὶ ὁ πρῶτος ἱεραγὸς ἐχειροτονήθη τὸ 1912. Τὸ 1967 ἐδρύθη Κέντρον Ορθοδόξου ἱεραποστολῆς στὴ Σεούλ. Λειτουργοῦν κατηχητικὰ σχολεῖα καὶ γίνονται ἐκδόσεις στὰ Κορεατικά.

«Χριστιανικό»

κόμμα στὴν Ἑλλάδα:

Οἱ «Ορθόδοξες Εἰδήσεις» γράφουν ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς διμιλίας τοῦ ἄλλοτε Μητροπολίτου Γερμανίας καὶ ἤδη Κισάμου καὶ Σεβίνου Κρήτης σεβ. Εἰρηναίου (Αθήνα 15 Δεκεμβρίου) μετέμα: «Ορθοδοξία καὶ νεοελληνική ζωή», ἦταν ἡ μελέτη καὶ προσπάθεια δημιουργίας ἐνὸς πολιτικοῦ κόμματος χριστιανικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ διμιλής, ἀπὸ ἀνέφερε τὸν σημαντικὸ ρόλο τοῦ κλήρου στὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821, ἐσημείωσε ὅτι ἡ Ἐκκλησία, μετὰ τὴν σύστασι τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους (1830) ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ σκηνή. Αὐτὸ τὸ ἀπέδωσε στὴν ὀργάνωσι τοῦ νέ-

ου κράτους πάνω σέ δυτικά πρό-
τυπα, δίχως προσαρμογή και ἀ-
φομοίωση στίς τοπικές συνθήκες.
Περαιτέρω, ἐσημείωσε τήν «δρα-
ματική και ἀδιανοητική» ἀ-
πουσία τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν
ζωτικό χώρο τῶν πνευματικῶν
καί μορφωτικῶν ἐκδηλώσεων.
Μίλησε ἐπίσης γιά τὸ «χάσμα»
ἀνάμεσα στήν Ἐκκλησία και τή
νεολαία, παρά τήν ὀκταετῆ δι-
δασκαλία τῶν θρησκευτικῶν στά
σχολεῖα. Γιά τόν φιланθρωπικό
τομέα, εἶπε ὅτι πολλά γίνονται
ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀλλά περι-
ρίζονται στήν ἰδρυση καί συντή-
ρηση φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων,
χωρίς γενικότερο σχεδιασμό κοι-
νωνικῆς πολιτικῆς ἐπὶ ὀρθόδοξων
βάσεων.

Ἀνεφέρθη ἐπίσης σέ τρεῖς αἰ-
τίες τῆς ἀποστάσεως τοῦ λαοῦ
ἀπὸ τήν Ἐκκλησία: 1) Τήν ἀ-
ποκλειστική ἀναφορά τῶν κηρυ-
γμάτων στά μεταφυσικά ζητήμα-
τα. 2) τήν πλήρη ὑποταγή τῆς
Ἐκκλησίας στήν Πολιτεία, 3)
τὴν ἀπουσία διαλόγου μέσα στήν
Ἐκκλησία.

Γιά τὴν θεραπεία αὐτῆς τῆς
«θλιβερᾶς» καταστάσεως καί γιά
νὰ ἐναγίνη ἡ Ἐκκλησία «καθο-
ριστικὸς παράγων στὴ σημερινὴ
ἐλληνικὴ ζωὴ» — ὑπεστήριξε ὁ
Μητροπολίτης — ἀνάγκη νὰ ξε-
περασθοῦν τὰ τρία μειονεκτήμα-
τα καί «νὰ ἀρχίσουμε νὰ σκεπτώ-
μεθα τὴν δημιουργία ἐνὸς ἐλλη-
νικοῦ πολιτικοῦ κόμματος, ἐμ-
πνευσμένου ἀπὸ τὰς χριστιανικὰς
ὀρθόδοξους ἀρχάς». «Αὐτὸ — κα-
τέληξε — δὲν σημαίνει: ὅτι ὁ
κλῆρος πρέπει νὰ κάνει πολιτι-
κὴ. Σημαίνει: μόνον ὅτι ἡ Ἐκ-
κλησία θὰ μπορούσε νὰ δώσῃ κα-

τευθυντικὰς γραμμὰς γιά μιὰ πο-
λιτικὴ δραστηριότητα στὴ χώ-
ρα».

Ἡ θρησκεία στίς ταυτότητες

Τὸ περιοδικὸ «Ζωή», ὄργανο
τῆς ὁμωνύμου ἀδελφότητος θεο-
λόγων, στὸ ὑπ' ἀριθ. 3152 φύλ-
λο του, σχολιάζει: τὴν πληροφο-
ρία, ὅτι πρόκειται νὰ εἰσαχθῇ
στὴ Βουλὴ σχέδιο νόμου γιά τὶς
ταυτότητες, ὅπου δὲν θὰ ἀναφέρε-
ται τὸ θρησκευμα τοῦ πολίτου, με-
τὴν δικαιολογία, ὅτι αὐτὸ ἐσχύ-
ει σ' ὅλες τὶς χώρες τῆς Εὐρω-
παϊκῆς Κοινότητος. Τὸ θρησκευ-
τικὸ περιοδικὸ διερωτᾶται, ποῖος
θὰ ὠφελῇ ἀπὸ μιὰ τέτοια ἀλ-
λαγὴ καί χαρακτηρίζει «ἀπαρά-
δεκτο» τὸ νομοσχέδιο γιά τὴν
πλειονότητα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ πρώτη χιλιετία τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας

Τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας
ἐτοιμάζεται νὰ πανηγυρίσῃ τὴν
πρώτη χιλιετία τοῦ προσηλυτι-
σμοῦ τῆς Ρωσίας στὸν χριστι-
ανισμό, ὅπως ἀνεκοίνωσε τὸ πρα-
κτορεῖο Τάς.

Σχετικῶς, τὸ πρακτορεῖο Νό-
βοσι μετέδωσε ὅτι στὴ Σοβιετι-
κὴ Ἑνωσὴ εἶναι ἐλεύθερη ἡ λει-
τουργία ὅλων τῶν θρησκειῶν. Ὑ-
πάρχουν σχεδὸν 20.000 θρη-
σκευτικὲς ἐνώσεις, 23 μοναστή-
ρια, ἐκ τῶν ὁποίων 19 ὀρθόδοξα,
δύο ἀρμενικὰ καί δύο βουδδιστι-
κὰ, πλέον τῶν 30.000 κληρικῶν.
18 ἱερωτοῦσα θρησκευτικὰ, μέ-
σης καί ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως.
Ἡ ἐκδοτικὴ κίνησις εἶναι περι-
ορισμένη. Σὲ πέντε ἔτη ἐκδόθη-
καν 40 βιβλία, ἀλλὰ μὲ ἀριθμὸ
ἀντιτύπων ὅχι ἀνώτερο τῶν
600.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

Όμιλία της κ. Άντας ΜΠΡΟΥΜΗ
στη Θεοσοφική Έταιρεία, 14.4.1980

Είναι γνωστό το ρητό: «Primum vivere deinde philosophare». Μήπως όμως θα έπρεπε να το αντιστρέψουμε, αν θέλουμε, όχι μόνο να ζήσουμε, αλλά να ζήσουμε σαν άνθρωποι, και μάλιστα σαν άνθρωποι ευτυχισμένοι;

Αν ρίξουμε μια ματιά γύρω μας, από τους λεγόμενους υποανάπτυκτους λαούς, ως τους πιο πολιτισμένους, βλέπουμε, πώς ή ζωή έχει υποδοθεί; σε μια κατάρσση που θα ήταν υποτιμητικό και για τα θηρία, αν την χαρακτηρίζαμε σαν ζωή της ζούγκλας!

Ο κόσμος έχει αφηνιάσει και προσπαθεί με κάθε μέσο, θείμο και περισσότερο αθέμιτο, να αποκτήσει: τα υλικά εκείνα στοιχεία της ευημερίας, που τελικά, δεν του δίνουν, γιατί δεν μπορούν να του δώσουν ούτε γαλήνη, ούτε χαρά, κι ακόμη λιγότερο, την ευτυχία.

Είναι ένα ξέφρενο κυνήγι κάποιου ανέφικτου στόχου, που συνθλίβει: ψυχές, άτομα, κοινωνίες, κράτη ακόμη, θα έλεγα και που

καρποί του είναι ή δία, ή εξαγκασμός, το αίσθημα ανασφάλειας και, στους πιο ισχυρούς, ακόμη, ή φόβος, το άγχος, οι νευρασθένειες και ή μαιραία φυγή στα ναρκωτικά!

Άλλοτε, ή θρησκεία έπαιζε τον ρόλο ενός κάποιου φρένου στην ήθική αποχαλίνωση. Άλλα συχνά, το φρένο αυτό δεν ήταν παρά μια φοδέρα, μια στέρηση ελευθερίας, που είχε μόνο φαινομενικά αποτελέσματα.

Με την επίδραση του υλισμού, την τεχνική πρόοδο, την συστηματική απομυθοποίηση των παλιών αξιών, με την τάση για ελευθερία και την επαναστατικότητα που ανέπτυξε ο άνθρωπος του 20ού αιώνα, γκρεμίστηκαν τα φόβητρα. Την τριλογία «Θρησκεία - Πατρίς - Οικογένεια», λίγοι τη σέβονται πιά, κι αυτό δέδωκε έφερε μια αναστάτωση, που τα αποτελέσματά της είναι συχνά καταστρεπτικά.

Άλλά, ως μη γινόμαστε Ιερείες. Ή έποχή μας, παρ' όλα τα τρομακικά φαινόμενα που παρουσιάζει, είναι μια κομμοίστορι-

κή σπορφή στην πορεία της ανθρωπότητας, σπορφή που είναι ίσως ή αρχή μιας κάθαρσης, που θά φέρει το καλλίτερο.

Σήμερα ο άνθρωπος ελευθερώνεται από παλιές προλήψεις και δεισιδαιμονίες, από υποκρισίες, ευντελεις άξεις που όφειλε να προσκυνάει.

Αποτινάξει κάθε ζυγό, έξωτερικό κι' έσωτερικό, κι' είναι φυσικό, πάνω σ' ένα τέτοιο ξέσπασμα, να φθάνει στ' άκρα και να θέλει να σπάσει κάθε φραγμό και να γκρεμίσει γύρω του όλα τα κατεστημένα.

Είναι σαν κάποια συνεδρία ψυχαναλυτικής θεραπείας όπου ο άρρωστος αρχίζει να θυάξει στο φως της λογικής τ' άπωθημένα στοιχεία του υποσυνειδήτου του, να ελευθερώνεται από τα συμπλέγματα που τον καταδασάλευζαν, να βλέπει τις κρυφές και μισερές πτυχές του είναι του.

Στιγμή συνταρακτική, δραματική, ή αναγνώριση τóτης ατή μιας, ή ανάγκη ν' άπαρνηθεί τόσα, που λάτρεψε ως τώρα, ή άπωγήτευση για τα τόσα λάθη, ή πικρία...

Βρίσκεται στο κενό. Και τώρα θέλει, π ρ έ π ε ι να το γεμίσει με κάτι άλλο, νέο, ώραίο, θέλει να ευτυχήσει και να χαρεί, αλλά δεν ξέρει που να στραφεί για βοήθεια και ψάχνει, όλο ψάχνει.

Παρατηρήστε πόση θλίψη έχουν τα μάτια των όργανισμένων νάτων πόση άπόρριψη φανερώνουν τα νέα ιδεολογικά κινήματα, οι χίπιδες, τα ναρκωμηνή παιδιά και οι τόσες άλλες μορφές φυγής.

Εμείς, οι μεγάλοι, τα καταδικάσαμε όλα μαζί, με αυστηρότητα, γιατί δεν μπορούμε ν' αντικρύσουμε με κατανόηση και σπορφή το έσωτερικό δράμα του ανθρώπου, που δεν έχει που να σταθεί, μπρός σ' έναν κόσμο που καταρρέει.

Αλήθεια, ζούμε σε μια δραματική φάση της ανθρωπίνης ιστορίας, σε να περνά σεισμό κάτω από τα πόδια μας. Μά ο ποιητής λέει: «Τό χάσμα π' άνοίξ' ό σεισμός κι' εθύς έγκόμισ' άνθη».

Πάλι αυτό θά γίνει, όπως έγινε και γίνεται πάντα στον κύκλο ζωής - αύξησης - παρακμής - θάνατος - ζωή.

Τή νέα όμως αυτή άνοικοδόμηση που πρέπει να περισώσει πάνω σε γερά, άληθινά θεμέλια, μόνο ή φιλοσοφία θά μπορέσει να την καταφέρει.

Αλλά ποιά φιλοσοφία:

Που δρίσκεται τοποθετημένος ιδεολογικά ό κόσμος σήμερα:

Με την επικράτηση του Χριστιανισμού οι αρχαίες θρησκείες και οι φιλοσοφίες τους χανόταν ήσαν έδωλολατρικές και παραμερίστηκαν, και οι μεμονωμένοι όπαδοί τους καταδικάστηκαν κι' εκδιώχθηκαν από την Ίερή Έξέταση και άλλες άνάλογες έργανώσεις.

Ο Δυτικός κόσμος είναι ακόμα έπηρεασμένος από τον δογματισμό των Πατέρων της εκκλησίας και τους φιλοσόφους που έμφανίστηκαν στην Εύρώπη.

Γερμανοί (Kant, Schleyel, Schopenhauer κλπ.), Γάλλοι (Descartes, Pascal, Auguste Comte) και άλλοι, έχουν ως σή-

μερα τους θαυμαστές τους.

Και μετά, ήρθε ο θρίαμβος της επιστήμης, της νέας θρησκείας, που κυριαρχεί στο πνεύμα των ανθρώπων, ή επικράτηση του ιστορικού υλισμού με τον Marx, κι' αργότερα ο Sartre με τον Ήπαρξισμό, ο Jaspers, οι νέοι φιλόσοφοι του Παρισιού και τόσοι άλλοι, που δέν αναφέρουμε, γιατί εδώ δέν πρόκειται να κάνουμε ιστορία της φιλοσοφίας.

Όλοι αυτοί όμως οι έρευνήτες, που έδρασαν μεμονωμένα και θέλησαν να βρουν την αλήθεια μόνο με τη σκέψη, τί μιά χάρισαν;

Διανοητικούς ακροδατισμούς, αλληλοσυγκρουόμενες θεωρίες, νοήματα σκοτεινά και συνήθως απαιχδόδοξα σκέψεις που δέν μπορούν να εξαρισθθούν στη ζωή. Είναι μια έργασία που τή σέβεται κανείς σαν παράδειγμα προσπάθειας του ανθρώπου προς τη γνώση, αλλά που «έχει λυχνού», όπως έλεγαν οι άρχαιοι και δέν μπορεί να βοηθήσει.

Αυτή ακριβώς ή φιλοσοφία γέννησε και δικαιολογεί το *primum vivere deinde philosophare*.

Ο Carrel λέει σχετικά: «Π σύγχρονη επιστήμη, αυτή που ξεκίνησε με τον Auguste Comte έννοω, μεθυσιμένη από τις ακατάπαυστες και θαυμαστές προσόδους της, βεβαία πως μόνο αυτή είναι: ή αλήθεια, ποτισμένη από τα δόγματα του μεταβολισμού (Darwin) και του υλικού μινι-σμού, έχτισε πάνω σ' αυτές τις αρχές μία επιστημονική φιλοσοφία, που ισοδυναμεί έχ: μόνο με

την άρνηση της μεταφυσικής, άλλ' ακόμη και με την κατάρρευση της ήθικης και της κοινωνιολογίας, με μια λέξη την έξαφάνιση της φιλοσοφίας, την οποία αντικατέστησε ή θειική επιστήμη.

»Στή φιλοσοφία που πηγάζει απ' αυτές τις ιδέες δέν μπορεί κανείς να βρεί καμμιά έννοια αλληλεγγύης, άλτρουισμού, προσόδου, έλευθερίας, ανθρωπισμού, καμμιά από τις βασικές ιδέες κάθε βιώσιμης φιλοσοφίας.

Βιώσιμη φιλοσοφία είναι: εκείνη που μπορεί ν' άγκαλιάζει τη ζωή, να την πλουτίζει, να την δημιουργήσει, εκείνη που θγαίνει μέσα από τη φύση, που τηγνρίζεται στην αλήθεια, την γνώση της ίδιας της ουσίας, που δίνει ζωή στο σύμπαν, γι' αυτό και μένει πάντα ζωντανή κι' επίκαιρη.

Ινδικά, Έλληνικά, Έβραϊκά κι' άλλα, πανάρχαια συστήματα, διατηρούν την άμυή τους ως σήμερα.

Κι' έρχεται ή επιστήμη και σιγά-σιγά, τή δικαιώνει. (Παραδείγματα πολλά που δέν μπορούμε ν' αναφέρουμε εδώ).

Κι' έρχεται ή πείρα, με τη φιλοσοφία που θγαίνει από την ιστορία και τή δικαιώνει: περισσότερο όποι κάθε άλλη επιστήμη φανερώνεται ή σοφία του Πλάτωνα, όταν λέει: «Όχι αν έτσι των κακων παύλα, αν μύ οι βασιλείς φιλοσοφήσουν ή οι φιλόσοφοι βασιλεύσουν».

Κι' έρχεται το ανθρώπινο συναίσθημα και τή δικαιώνει, γιατί άφου ο άνθρωπος πάσχει, κι' έψαξε και χτύπησε μάταια

χίλιες πόρτες για δοθήσθαι σ' αὐτὲς τίς ικανότητες θεοπίστες βρίσκει· πάλι ἀνακούφιση.

Παρατηρήστε πόσο, σήμερα, παντοῦ παρουσιάζεται ἡ τάση νὰ ξαναβροῦμε τίς παλιές πηγές τῆς σοφίας. Ἰνδική παράδοση, ποὺ τὴν ξαναζωντανέψε ἡ ἰδρύτρια τῆς Θ. Ε. "Ελενα Μπλαβάτσκι, προσπάθεια νὰ ἐρμηνευθῇ σωστά ἡ "Αγία Γραφή, διάδοση τῆς Yoga ποὺ κατέκτησε τὸν δυτικὸν κόσμον, θεολογισμός ἡ παλιὰ κινεζικὴ τέχνη, ὁμοιοπαθητικὴ ποὺ οἱ ρίζες της φθάνουν ὡς τὸν Ἱπποκράτη, ἐλληνικὴ παράδοση, ποὺ πάντα φωτίζει ὅσους τὴν μελετήσουν, ὅλα ξαναζωντανεύουν.

Ἀλλά, ποῖος εἶναι ὁ ὁρισμός μιᾶς φιλοσοφίας, ποὺ εἶναι: σὲ θέση νὰ δογηθῇ τὸν κάθε ἀνθρώπον, ἀνεξάρτητα θρησκείας, τάξης, ἔθνους, ἔξω δηλαδὴ ἀπὸ κάθε τεχνητὸ πλάσιμο, ποὺ ἐφτιαχθεῖ ἢ μωρία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ κοιμητικώσει τὴ ζωὴ καὶ νὰ χωρίσει τὸν κόσμον σὲ ἐχθρικά στρατόπεδα;

Ὁ Ἀντώνιος Ἀδριανόπουλος δίνει τὸν ἐξῆς ὁρισμό:

«Φιλοσοφία εἶναι ἡ ἐρευνα τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἐπὶ πάσης πράξεως καὶ ἐνεργείας ἐκάστου.» καὶ: «Φιλοσοφία εἶναι ἡ γνώσις τῶν λειτουργικῶν τῆς φύσεως.».

Ὁ ὁρισμὸς αὐτὸς ξεχωρίζει τὴν φιλοσοφίαν ἐκείνην ποὺ, δυστυχῶς, διδάσκεται: «ἀπὸ καθέδρας» καὶ ποὺ στηρίζεται στὴ διανοητικὴ καὶ μόνον ἐργασία, ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἐκείνην ποὺ κατὰ κανόνα ξεπήδησε μέσα ἀπὸ τὰ Μυστήρια καὶ στηρίζεται στὴ γνώση

τοῦ φυσικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

Γνώση, ποὺ διοχέτευσαν στὴν ἀνθρωπότητα οἱ μεγάλες ἐκείνες ψυχές, ποὺ μπόρεσαν, εἴτε νὰ δεχθοῦν ἀπ' εὐθείας θεῖες διδασκαλίες (οἱ θεοδιδάκτοι), εἴτε ν' ἀντικρύσουν οἱ ἴδιοι τὴν ἀλήθειαν, χάρι: στὶς ἐξαιρετικὰς ψυχικὰς τοὺς δυνάμεις καὶ, ἰδίως, στὴν ἠθικὴ τους ἀγωγήν.

Ἵπάρχουν πολλοὶ τρόποι τῆς γνώσης: ἀπὸ τίς αἰσθήσεις, τὴ νόησιν, τὸν συλλογισμό, τὴν πείρα, μέχρι τὴν διαίσθησιν, τὴν ἐμπνευσιν καὶ τὴν ἀποκάλυψιν.

Οἱ μεγάλοι σοφοί, ποὺ ἔδρυσαν σὲ διάφορα μέρη τῆς γῆς τὰ Μυστήρια καὶ ἐκείνοι οἱ ὁπαδοὶ τοὺς ποὺ ἐργάστηκαν σὲ φιλοσοφικὰς σχολὰς αὐτὰς, τίς ἀνώτερες μορφὰς τῆς γνώσης εἶχαν ὡς δάσκαλόν καὶ, ὅπως τοὺς χαρακτήριζε ὁ Μεγάλος Πυθαγόρας, ἦσαν «οἱ ἐπιστάμενοι τῶν λειτουργικῶν τῆς φύσεως».

Αὐτὴ ἡ φιλοσοφία, μοιάζει μὲ πελώριον καὶ πανώριον δέντρο: Ρίζες της, ἡ γνώσις τῆς Ἀλήθειας, τὰ δημιουργικὰ αἷτια καὶ οἱ κοσμογονικὰς οὐσίαι.

Κορμὸς της, ὁ Νόμος τῆς ἐξελίξεως καὶ γύρω του, σὲ ὁμόκεντρον κύκλῳ, οἱ ἄλλοι, θαυμαστοὶ νόμοι, φυσικοὶ, ζωικοὶ καὶ πνευματικοί. Ὁ κορμὸς διακλαδίζεται στίς θεῖαις ἐπιστήμας: Θεογονία, Ψυχοθεωρία, ἀπόκρυφη μαθηματικὴ, Ἀστρολογία, οἱ ἐπιστήμαι ποὺ ἀναλύουν τὴν ὕλην καὶ τὸ πνεῦμα στίς διαφορὰς μορφὰς τοὺς.

Ἡ βασιλικὴ δρῶς ἀνθίζει μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν καὶ

καρποί της ελπίας ή τέχνης, ή χαρά, ή ευτυχία. ή πρόοδος της ψυχής.

Και ψηλά - ψηλά, σαν τὸ ἄστρο πού βάζουμε στην κορυφή τοῦ Χριστουγεννιάτικου δέντρου ή Ἀγάπη, ἐκείνη ή ἀγάπη πού θέλησε νά διαδόσει στή γῆ ὁ θεὸς Ἰησοῦς.

Ἐδῶ, ὡς κάνουμε μιὰ παρένθεση: Συχνά, ὁ ἐρευνητής πού προσπαθεῖ νά ὁρεῖ στή φιλοσοφία μιὰ λύση γιὰ τὰ αἰνίγματα της ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ἀναρωτιέται: γιατί ἀραγε εἶναι ἀνάγκη νά σπουδάσει; ὅλα αὐτὰ τὰ δύσκολα θέματα γύρω στίς κοσμογονικές οὐσίες πού τοῦ φαίνονται τόσο μακριὰ ἀπ' αὐτόν.

Κι' ὁμως!

Μόνο σαν καταλάβει κανεὶς ποιά εἶναι: ή σύσταση αὐτῶν τῶν οὐσιῶν πού βρίσκονται καὶ μέσα του, στὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχή του, τότε μόνο θὰ μάθει ποιοὶ εἶναι: οἱ νόμοι καὶ οἱ ιδιότητες πού βρίσκονται: σὲ δράση μέσα του, τότε θὰ μπορέσει νά βοηθηθεῖ ἀπὸ μιὰ πραγματικὴ ψυχολογία.

Τότε θὰ ἐξηγήσει: τὰ τῶσα φαινόμενα της ἐσωτερικῆς του ζωῆς, τίς ἀντιθέσεις, τίς ἀντιφάσεις, τίς δυσκολίες τῶν ἀντιμαχομένων τάσεων, πού τὸν βασανίζουν στὰ κατὰβαθα τοῦ εἶναι του.

Καὶ τότε μόνο θὰ νοιώσει: γιατί εἶναι τόσο δύσκολο νά φθάσει κανεὶς στήν ποθητὴ τελειότητα, καὶ ἔτσι, θ' ἀποκτήσει περισσότερη ἐπιείκεια καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους.

Μά, πρὶν ἀναλύσουμε τὴν ἐπιδραση της φιλοσοφίας στήν προσωπικὴ μας ζωή, ὡς δοῦμε ποία θὰ μπορούσε νά εἶναι: ή ἐπιδρασή της καὶ στή ζωὴ τοῦ συνόλου, στήν ἐπιστήμη καὶ γενικότερα στήν ὁργάνωσι, της κοινωνίας.

Τὸ θέμα εἶναι δύσκολο, γι' αὐτὸ θὰ τὸ ἐξετάσουμε πολὺ προχεῖρα καὶ διεξοδικά, παίρνοντας γιὰ ἑκάστη περισσότερο τὴ φαντασία, παρὰ τὴ μελέτη.

Σκεφθῆτε λοιπόν: τί θὰ ἦταν ή Φυσικὴ ή ή Χημεία, πού, βασισμένες στίς ἀποκαλύψεις τῶν πραγματικῶν σοφῶν, θὰ μπορούσαν νά ἐξηγήσουν τὰ φαινόμενα της ὕλης, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ νά δώσουν ἀπάντηση στὰ τόσα ἐρωτηματικὰ πού μένουν ἀκόμα ἀναπάντητα; Τί εἶναι: ζωή; ποιά ή φύση της ἐνέργειας; τοῦ φωτός; ποιά εἶναι ή μικρότερη ὑποδαίρεση της ὕλης; ὑπάρχει; ή, ὄχι; αἰθέρ; πῶς ἐξελίχθηκαν οἱ μορφές;

Σκεφθῆτε ποιά θὰ ἦταν ή νοοτροπία τοῦ χημικοῦ ή τοῦ φυσικοῦ ἐπιστήμονα φιλόσοφου. Θὰ δεχόταν ἀρα γε νά μεταχειριστεῖ τὸ μυστικὸ της διασπάσεως τοῦ ἀτόμου γιὰ νά δολοφονήσει; Θὰ συνέθετε δηλητηριώδεις οὐσίες γιὰ νά ἐξοντώσει τοὺς «ἐχθρούς»;

Σκεφθῆτε τί θὰ ἦταν ή Μαθηματικὴ ἐπιστήμη, ἀν συνδυαζόταν μετ' τὴ γνώση της ἀπόκρυφης ἀριθμολογίας, καὶ ή ἀστρονομία πού θὰ συνεργαζόταν μετ' τὴν ἀστρολογία (ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ξεπήδησε) καὶ πού δὲν θὰ περιοριζόταν σὲ ὑπολογισμοὺς μεγέθους καὶ ἀπόστασης, ἀλλὰ θὰ βοηθοῦσε στήν ἀνάλυση της Μοί-

ρας ανθρώπων και λαών.

Σκεφθήτε, πώς θα προόδευε ή Βιολογία, αν δεχόταν πώς υπάρχει και ψυχή μέσα στον οργανισμό που έρευνα με εργαστηριακές αναλύσεις.

Τί θα κέρδιζε ή Ιατρική, αν παρηδεχόταν ότι το σώμα είναι σύνθεση ύλης, αλλά και πνευματικής ουσίας, αν δεχόταν την υπαρξη ζωικού ρευστού, αν αναγνώριζε πώς ή αρρώστια έχει σχέση ιδίως με το ρευστόν αυτό, αλλά και με τις άστρολογικές επιρροές και με την ίδια την Είμαρμένη!

Αν, όπως δίνει τον όρισμό του τραύματος σαν «λύση της συνεχείας του δέρματος», έριξε την αρρώστια σαν «λύση της συνεχείας του οργανισμού προς τον φυσικό νόμο»!

Στην αρμονία προς τη φύση θα στηριζόταν βέβαια ή υγεία και ή φαρμακολογία θα βοηθούσε τον άρρωστο, δίνοντάς του τις ουσίες εκείνες που ή ίδια ή Φύση παράγει σαν αντίδοτο για την κάθε του πάθηση και όχι τις δηλητηριώδεις «σπασμωγικές», με τις τόσες παρενέργειες, ή τις περίφημες όρμιόνες, που ξαναπλησιάζουν τον άνθρωπο προς τον πιθήκο!

Όσο για την Ψυχιατρική; Ό σύγχρονος ψυχίατρος κατά κανόνα δεν δέχεται πώς υπάρχει ψυχή, σαν μια ουσιαστική, ξέχωρη από τον οργανισμό, οντότητα.

Τί να πει κανείς περισσότερο απ' αυτό; Έτσι, ο ψυχαναλυτής ψάχνει το παρελθόν, γυρίζοντας πίσω ως την ηλικία των τεσσάρων χρόνων γιατί άγνοεί πώς ο άνθρωπος, που αναλύει,

σέρνει μέσα του εκατοντάδες πρόσωπα που έζησε κάποτε, και που του κληροδότησαν εκείνα τα συμπλέγματα του, που είναι ανεξήγητα για σήμερα.

Όσο για την Κοινωνιολογία το Δίκαιο, τη Νομοθεσία, φαντασθήτε τι νόμους θα θέσπιζαν οι ειδικοί, αν πίστευαν πώς άτομα και έθνη έχουν από την ίδια τη φύση το δικαίωμα να ζήσουν, να προσδεύσουν και να εύτυχήσουν. Δεν πιστεύω ποτέ να δρισκόταν δικαστής που να διέταζε θανατική ποινή για οποιοδήποτε έγκλημα.

Αλλά και οι ήγήτορες που αντιπροσωπεύουν τα κράτη, αν ήταν φιλόσοφοι, σίγουρα, σίς διεθνείς σχέσεις, θα έβλεπαν ένα και μοναδικό σκοπό: την ευημερία όλων των λαών της Γης την αλληλοβοήθεια ανάμεσα στα έθνη, με βάση τις δυνατότητες, υλικές και πνευματικές, του καθενός και την παγκόσμια αδελφότητα.

Με όλα αυτά στην πράξη, και όχι μόνο με κούφια λόγια και πομπώδεις Διακηρύξεις.

Στις οικονομικές επιστήμες πάλι. Έμπόριο, Κέρδος — με κεφαλαίο — άμφιδόλλω να σκοπτόταν κανείς να εκμεταλλευθεί τον «πλησίον» του για το χρηματικό που έπελθών ο θάνατος, σίγουρα θα το άρπάζει, αν πίστευε πώς έτσι θα ύποτιμούσε το πολυτιμότερο περιουσιακό του στοιχείο, την ήθική του στάθμη!

Όλα αυτά τα «φαντασθήτε» και «σκεφθήτε» φαίνονται ούτοπίες σήμερα, αλλά κάποτε ή ανθρωπότητα, σπρωγμένη από την ίδια την Ανάγκη, θα τα πρα-

γματοποιήσει σίγουρα.

"Όσο γι'α τή σχέση τής φιλοσοφίας με τή ζωή του ατόμου, αυτή διαδοχικά εξετάζεται σε διαδοχικά επίπεδα:

Πρώτα, είναι μία διανοητική εργασία, που πρέπει να καταλήξει σε μία σαφή αντίληψη γύρω στα μεγάλα προβλήματα τής ζωής γενικά και του ανθρώπου ειδικότερα.

Δεύτερο, έρχεται ή επίδραση τής γνώσης που απέκτησε κανείς, πάνω στην συναισθηματική του ζωή.

Η απόκτηση μιας αίσιοδοξίας που τηρείζεται στη λογική.

Η αυτοπεποίθηση που βασίζεται στην πίστη, ότι μέσα μας υπάρχει μια ψυχή αθάνατη, που, παρ' όλα τ'α φαινόμενα, εξελίσσεται συνεχώς και είναι προορισμένη να φθάσει κάποτε στην τελειότητα.

Η ψυχική ανάταση, που δεν πρέπει να την περιορίζουμε στην έννοια τής αποδεδειγμένης από την ύλη, ή την διαρκή ένατηλωση, με πνευματικές ενέργειες. Ψυχική ανάταση είναι να βλέπεις τή ζωή από ψηλά, από τήν πνευματική τής άποψη, να κρίνεις τ'α φαινόμενα με τήν έσωτερική τους αξία, να σκέπτεσαι να αίσθάνεσαι και να ενεργείς πάντα, ιδίως στις δύσκολες περιστάσεις τής προσωπικής σου ζωής, με γνώμονα τ'ο συμφέρον τής ψυχής, τής δικής σου και των δ-μαίων σου. Αυτή ή στάση θα γεννήσει μέσα σου τήν ανοχή, τήν επιείκεια, τήν ύπομονή, τ'ο θάρρος, τήν ελπίδα και κάποτε κι' αυτή τήν αγάπη.

Τρίτη, τέλος, έρχεται ή εφάρ-

μογή του «πιστεύω» στην διοικητική και τήν ήθική κι' αυτό είναι τ'ο πιο επίκαιρο στάδιο από τ'α τρία: γνώση, έφαρμογή, βίωμα. «Επεί πάσης πράξεως και ενεργείας εκάστου».

Τ'α λόγια είναι εύκολα, ή προσπάθεια δύσκολη, αλλά ή πράξη δυσκολότερη. Γιατί ο έ-χθρος παρακινεί: παντός, γύρω μας, αλλά και μέσα μας, όχυρωμένος σε κάθε αντιφυσικό και σκοτεινό στοιχείο του είναι μας.

Ο άνθρωπος που θα καταφέρει να περάσει και τ'α τρία αυτά στάδια μ' επιτυχία και να φθάσει στην καθαρότητα τής σκέψης, τήν ευγένεια του συναισθηματος και τήν αγνότητα τής ζωής του, θα μπορεί να αναπτύξει, άδιστα, φυσιολογικά, και τις έξοχες εκείνες ψυχικές ιδιότητες που πλησιάζουν τόν άνθρωπο προς τ'ο θείο και τόν προσδίδουν σε άλλη ευθυμία, πνευματικής πιά προόδου.

Ποιότητα οδηγός σ' αυτή τήν ανθρωπική πορεία, μπορεί να τ'ο τεχθεί ή αρχαία ελληνική παράδοση.

Η παράδοση, αυτή όμως, ζητημώθηκε πολύ έχι: μόνο από τούς έχθρους τής, που τήν κατασυκοφαντήσαν, αλλά κι' από τούς θαυμαστές τής εκείνης που δεν τήν κατάλαθαν.

Διαδόθηκε πάρα πολύ, περισσότερο από κάθε άλλη, σ' όλόκληρο τόν κόσμο, από τ'α ανώτατα ιδρύματα ως τ'α σχολεία. Οι διανοούμενοι όμως τήν είδαν πιο πολύ σ'αν λογοτεχνικό είδος και τήν ανέλυσαν χωρίς να κατέχουν τις πνευματικές εκείνες

γνώσεις που θά τους έδιναν τὸ κλειδί γιὰ τὴ σωστὴ ἐρμηνεία τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας, ἢ τῆς φιλοσοφίας ἐνὸς Πυθαγόρα.

Υπάρχουν χιλιάδες τόμοι, γραμμιένοι ἀπὸ διάσημους ἐλληνιστές, σὲ ὅλες τὶς γλώσσες τῆς γῆς. ὅπου βρίσκει κανεὶς ἓνα πλήθος ἱστορικές καὶ φιλολογικὲς πληροφορίες. Ἐνῶ ὅμως δίνουν στὸν ἀναγνώστη μιὰ θαυμάσια ἰδέα μὲ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν ποιήση τῶν ἀρχαίων κειμένων, τὸν ἀπομακρύνουν συστηματικὰ ἀπ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ νόημα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς διδασκαλίας, παρερμηνεύοντας τὸ βασικὸ τῆς γινώρισμα, ποὺ εἶναι ἡ πνευματικότητα, ἡ πίστη δηλαδὴ στὴν ὑπαρξή θεοῦ, ψυχῆς, ἐξέλεξης, λύτρωσης σὰν πραγματικότητων μέσα στὴ φύση, καὶ ὄχι σὰν ποιητικὲς εἰκόνες καλλιτεχνικῆς φαντασίας.

Γιὰ μᾶς πάλι, τοὺς Ἕλληνες, τὰ «ἀρχαῖα» εἶναι μοιραῖα συνδεδεμένα στὴ μνήμη μας μὲ τὶς δυσκολίες τῆς γλώσσας, τοὺς ὑπερσυντέλικους καὶ τὰ ὁμηρικὰ λεξικά, ποὺ τὰ ἐγκαταλείψαμε ὅλα μαζὺ μὲ τόση ἀνακούφιση, μόλις ἀφίσαμε τὰ θρανία.

Υπάρχει ὅμως μιὰ δικαιολογία. Ἐνῶ ἡ τέχνη τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας λάμπει ἀπὸ μόνη της, παρὰ τοὺς ἀκρωτηριασμοὺς ποὺ ἔπαθε ἀπὸ τοὺς θαρδάρους κάθε ἐποχῆς, ἡ φιλοσοφία της δὲν ἔχει ἀκόμα παρουσιαστῇ ἀκέραιη

στὰ μάτια τοῦ ἐρευνητῆ.

Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνε, γιὰ νὰ ξαναβρεῖ ὁ ἄνθρωπος ἓναν κανόνα ζωῆς.

Ἐμεῖς ἰδιαιτέρως, ποὺ ζοῦμε σήμερα σ' αὐτὸν τὸν τόπο, τὸν «τόσο μικρὸ καὶ τόσο μεγάλο», ἔχουμε μεγαλύτερη ὑποχρέωση ν' ἀποκαταστήσουμε τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ φιλοσοφικὸ οἰκοδόμημα. Τὸν δρόμο τὸν ἀνοιξαν δύο σύγχρονοί μας φιλόσοφοι: ὁ Σπύρος Νάγος καὶ ὁ Ἀντώνιος Ἀδριανόπουλος, ποὺ χάρη στὴν πνευματικὴ τους στάθμη καὶ τὴν ψυχικὴ τους συγγένεια μὲ τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς, μπόρεσαν νὰ ἀποκρυπτογραφήσουν τὰ σκόρπια ἀποσπάσματα, ποὺ διασώθηκαν ὡς τώρα, καὶ νὰ μᾶς μεταδώσουν ὅλο τὸ μεγαλεῖο, ποὺ κρύβεται μέσα στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ κληρονομιά.

Τὰ ἔργα τους, συνδυασμένα μὲ τὰ ἀρχαῖα κείμενα, εἶναι ἓνα σπουδαῖο δῶρημα γιὰ νὰ προχωρήσει, ὅποιος θέλει, πρὸς τὸ ὠραῖο ἰδανικὸ ποὺ εἶναι, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸ νὰ ἐνώσει τὴ ζωὴ του μὲ τὴ φιλοσοφία.

Μιὰ φιλοσοφία ζωντανή, καρπερή, ποὺ δίνει ἀξία στὴν κάθε στιγμή τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐσώτατη ἐκείνη αἴσθηση αἰσιοδοξίας, ποὺ γαληνεύει τὴν ψυχὴ καὶ τὴν στηρίζει καὶ στίς χειρότερες ὥρες τῆς θάλασσιμῆς ἐποχῆς μας.

ΣΟΦΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ

Τοῦ Παναγιώτη ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ σόφισμα εἶναι κάποιο ἔξυπνο ἐπιπόνημα, τέχνασμα, πανούργα ἐπιπόνηση. Κάποιο ἐπιχειρήμα ψεύτικο ἢ ὄχι σωστὸ λογικά, σ' ἀντίθεση μὲ τὸ λογικὸ ἐπιχειρήμα. Αὐτὴ ἡ παράβαση στοὺς κανόνες τοῦ συλλογισμοῦ καὶ τῆς ἀποδείξεως μὴ μπορεῖ νὰ ἔχει τὴν αἰτία σ' ἀγνοία καὶ ἀκρισία, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ὀφείλεται σὲ πρόθεση γιὰ νὰ ἐξαπατηθοῦν οἱ ἄλλοι. Καὶ στίς δυὸ περιπτώσεις ἔχουμε λογικά σφάλματα. Στὴν πρώτη ἀκούσια, καὶ λέγονται παραλογισμοί. Στὴ δεύτερη περίπτωση ἐκούσια, καὶ τότε ὀνομάζονται σοφίσματα.

Ὁ Ἀριστοτέλης, τὰ σοφίσματα τὰ ὀνομάζει λόγους ἐριστικούς. Ἐπομένως, παραλογισμοὶ καὶ σοφίσματα, στὴν οὐσία τους, δὲν διαφέρουν ἀνάμεσά τους, πηγάζουν ἀπὸ τὴν παράβαση στοὺς συλλογισμοὺς καὶ στοὺς ἀποδεικτικούς κανόνες, εἶναι ψεύτικοι συλλογισμοί.

Αὐτὸ εἰς παρὰ τὸ μὲ τὰ σοφίσματα, ποὺ τόσο πολὺ στοιχεῖε τὴ ζωὴ καὶ τὴν ὑπαρξὴ σ' ἀνθρώπους καὶ σ' ἔθνη, ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης χρήσεως τῆς γλώσσας γιὰ συνεννόηση ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Χωρὶς τὴ γλώσσα, τὸ σόφισμα δὲν ὑπάρχει, ὅπως δὲν ὑπάρχει σ' ὅλα τὰ ζωντανὰ πλάσματα ἐδῶ στὴ Γῆ. Γιατὶ ὁ φυσικὸς μας κόσμος κινεῖται καὶ ὑπάρχει μὲ τοὺς δικoὺς του νόμους, χωρὶς ἐπηρεασμοὺς ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα

σοφίσματα, ποὺ ἡ γλώσσα καὶ ἡ γραφὴ ἐπιπονήσανε, γιὰ νὰ ἀνατρέπουνε τὸ σωστὸ καὶ ἀληθινόν.

Τὰ σοφίσματα εἶναι ὑπόθεση ποὺ κάποτε ἄρχισε νὰ γίνεται μὲ μεθοδικότητα καὶ σύστημα γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἀνθρώπινη φιλοσοφία μὲ τοὺς σοφιστές. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ συμπίπτει μ' ἐκείνη ἔπειτα ἀπὸ τοὺς περσικοὺς πολέμους. Ὁ σοφιστὴς δὲν δεχότανε τὴν Ἀλήθεια, ποὺ ἔδωκε ἀντικειμενικά, ἀλλὰ δογματίζεε ὅτι «μέτρον πάντων χρημάτων ἀνθρώπου». Κεῖ ἔτσι καταρρίψανε εἰς τότε θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ ἀξίεα, χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ εἰς ἀντικαταστήσουν μ' ἄλλες νέες ἀξίεα. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, κλονίσανε τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας, θρησκείας καὶ κοινωνίας καὶ φέρανε μεγάλη ταραχὴ καὶ ἀναστάτωση στὸ πολιτικὸν οἰκοδόμημα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Τὴ θέση τῶν παλαιῶν ἀξιῶν κατελάδανε πιὰ ἡ αὐθαιρέσια καὶ ὁ καθένας ζητοῦσε νὰ στηρίξει εἰς πράξεις του πάνω σὲ σοφίσματα, «τὸν ἤτεον λόγον κρείττον ποιῶν καὶ τὰνάπαλιν».

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ χαώδη κατάσταση, ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τοὺς σοφιστές, ἀντιτάχθηκε ὁ Σωκράτης μὲ τὸν ὀρθολογισμό. Ὅμως, τὸ ἔδει το ὀρθολογικὸ σύστημα, μερικὰς φορὲς, εἶναι ὄργανο γιὰ νὰ δημιουργηθοῦνε σοφίσματα, ποὺ παρουσιασθήκανε σὲ διαφορὰς ἐποχές. Αὐτοὶ

πού δημιουργούνε τὰ σοφίσματα ἐκούσια, εἶναι. ἔτσι οἱ διασπρε-δλωτές κάθε κίνησης γιὰ τὴ βελ-τίωση τῆς ψυχοπνευματικῆς καὶ ὕλικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκτός ἀπὸ τὰ θρησκευτικά, πολιτικά καὶ κοινωνικά σοφίσμα-τα, πού ὁργανωμένα γιὰ νὰ ἐπι-τύχουνε ὁρισμένους σκοπούς, εἶ-ναι καὶ διάφορες ποικιλίες ἀπὸ σοφίσματα, πού πηγάζουν ἀπὸ μερικά ἄτομα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου χωριστά. Ἡ ὁρθὴ σκέ-ψη καὶ διατύπωση μιᾶς ἰδέας γιὰ κάποιο θέμα, ἀποτελεῖ προαγω-γὴ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀξίας του καὶ δίνει στὴ συνέχεια τὴ δύναμη γιὰ ἐποικοδομητικὲς θέσεις. Ὁ ἐκθρὸς γιὰ κάθε ἔρευνα τῆς Ἀ-λήθειας χρησιμοποιοῦ σοφίσματα, γιὰ νὰ θέσει ἐμπόδια σ' αὐτή, πού σὺν ἀντίδραση προσπαθοῦν νὰ σταματήσουν τὴν ἀνθρώπινη διάνοια στὸ δρόμο της πρὸς τὴν Ἀλήθεια. Σήμερα, εἶ-ναι πολλὰ καὶ ποικίλα τὰ σο-φίσματα, γιατί ἡ τεχνολογικὴ μας δυνατότητα προσφέρει μὴ ἀφθονία τὸ ἔντυπο, τὴς ραδιοπτι-κῆς ἐπικοινωνίας, τὴν ὁργανωμέ-νη ἐκπαίδευση κάθε βαθμοῦ. Ἔ-τσι, ἡ ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς διάνοιας ὁρίζεται: συνέχεια μπροστὰ σ' ἓνα χωρὶς ἔλεος βοι-βαρδισμό ἀπὸ σοφίσματα.

Κάποιες μακρινὲς ἐποχὲς γνώση καὶ ἠθικὴ ταυτίζονταν στὸ ἴδιο πρόσωπο. Ὁ αἰώνας μας τείνει νὰ τὶς ἀπομακρύνει. Γιατί οἱ γνώσεις ἀποχτῶνται μὲ σκο-πούς — ὄχι τὴν ἠθικὴ βελτίωση τῶν συνανθρώπων μας, ἀλλὰ γιὰ λόγους πολιτικοοικονομικούς. Ἡ ἀπόκτηση τῆς γνώσης εἶναι ἐρ-γαλεῖο σήμερα γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ

ὁ ἓνας ἄνθρωπος πάνω στὸν ἄλ-λο, μ' ἀποκλειστικὸ τρόπο καὶ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἰσχυρότερου. Σ' αὐτὸν τὸν κατήφορο συμπα-ρμιμένος ὁ ἄνθρωπος χρησιμο-ποιοῦ μερικὲς φορὲς ὄχι τὴν ἀ-λήθεινὴ γνώση, ἀλλὰ ποικίλα σο-φίσματα, πού βγαίνουν ἀπὸ τὴ διασπρέδλωση τῆς γνώσης. Ὁ-μως, ἡ ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς διάνοιας, πού ἔχουμε ἀπόλυτο καθήκον νὰ τὴν πραγματώσουμε, ταυτίζει τὴ γνώση καὶ τὴν ἠθι-κὴ κι' ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ δρό-μο μας κάθε σόφισμα ἀπὸ ὅποιο-δῆποτε σημεῖο κι' ἂν ἐξαπολύ-εται.

Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ χρειάζεται: ἀπελευθέρωση τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου ἀπὸ κάθε δεσμό, πού μᾶς ἐμποδίζει: νὰ δοῦμε τὸ φῶς καὶ ν' ἀντικρύσουμε τὴν Ἀλή-θεια. Ἀπαιτεῖται θυσία ἔρευνα καὶ μελέτη πάνω στὰ φαινόμενα καὶ γεγονότα μ' ἀγνόητα κι' ἀ-νιδιοτέλεια. Γιατί ζωντανὴ Ἀλή-θεια εἶναι ἐκείνη, πού γεννιέται ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη διάνοια. Τὰ σοφίσματα, πού δημιουργεῖ ὁ ἄν-θρωπος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του εἶναι πολλὲς φορὲς χειρότερα ἀπ' ἐκεῖ-να, πού δέχεται ἀπὸ τὸν ἕξω κό-σμο. Γιατί αὐτὰ τοῦ σκεπάζουν τὰ πνευματικὰ μάτια καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαλείψει τὰ σοφίσμα-τα τῶν ἄλλων. Ἄν δὲν ἐξαλεί-ψουμε τὰ αὐτοπαθῆ σοφίσματα, ποτὲ δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἐξα-λείψουμε τ' ἀνταποκρινικά. Καὶ τὰ μεγαλύτερα αὐτοπαθῆ σοφί-σματα εἶναι ἡ ματαιοδοξία, οἱ ἀπατηλὲς σκέψεις καὶ οἱ ἐγωκεν-τρικὲς τάσεις. Αὐτὲς θεραπεύον-ται μὲ τὸ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ».

Η ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΤΡΑΠΟΣ

Ἐνοδική πορεία καὶ σταθμοὶ

Τῆς Αἰμιλίας Ἰβου

«Ὅταν ἡ Ἀτραπὸς αὐτὴ διακρίνεται, εἴτε κατευθύνεται κανεὶς πρὸς τὴν ἀνθισμένη Ἀνατολή, εἴτε πρὸς τὰ δώματα τῆς Δύσης, ΧΩΡΙΣ ΚΙ-ΝΗΣΗ, ὡ χειριστὴ τοῦ τόξου, γίνεται τὸ ταξίδι πάνω στὸν δρόμο αὐτόν. Πάνω σ' αὐτὴ τὴν Ἀτραπὸ, ὅπου κι' ἂν ἤθελες φθάσει, αὐτὸ τὸ μέρος γίνεται ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτὸς σου.»

Λόγια τοῦ Κρίσνα — ἀπὸ τὸ Dnyaneshwari⁽¹⁾

Ὁ νεοασχολούμενος μὲ τὴν ἐσωτερικὴ φιλοσοφία, ἢ συναντᾷ εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ θέμα τῆς «Ἀτραποῦ». Δὲν ἴ' ἀργήσει ν' ἀντιληφθεῖ ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ συνηθισμένη ἀτραπὸ. Ἕνα μονοπάτι πάνω στὸ ὁποῖο μετακινεῖται κανεὶς, μετατοπιζόμενος στὸν ἐξωτερικὸ χῶρο, ἀλλὰ γιὰ μιὰν ἄλλη διαφορετικὴ Ἀτραπὸ: Τὴ συμβολικὴ διαδρομὴ, πὺ ἔχει νὰ διανύσει ὁ μαθητὴς τῆς θείας Σοφίας μέσα στὸν δικό του ἐσωτερικὸ χῶρο, μέσα στὸ ἱερὸ ἄδυτο τοῦ ἑαυτοῦ του, γιὰ τὴν κατάκτησιν τῆς πνευματικῆς κορυφῆς, πὺ λέγεται ἐσωτερικὸς φωτισμὸς καὶ ἐσωτερικὴ ἀπελευθέρωσις. Εἶναι ἕνας γῶρος αὐτός, πὺ δὲν κατακτᾶται σὲ μιῇ καὶ ἑκαστῇ ὅπως ὁ ἐξωτερικός, ἀλλὰ ἐλευθερώνεται καὶ ἀποδεσμεύεται, ἀπακαλύπτοντας τὸν κεκρυμμένο δυναμισμὸ καὶ τὴ λαμβάνοντας διαστάσεις του.

Ἡ ἰδέα τῆς Ἀτραποῦ εἶναι πανάρχαια. Ὁ συμβολισμὸς τῆς

ἢ πρέπει νὰ ἔχει παγιάσει μέσα ἀπὸ τὴς γνώσεις τῆς ἀρχαίας Σοφίας ὡς πρὸς τὴ λειτουργία τῶν μεγάλων κοσμικῶν νόμων, ἰδιαίτερα ὡς πρὸς τὴ λειτουργία τοῦ νόμου πὺ λέγεται Ἐξέλιξις. Σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἀρχαίας Διδασκαλίας, ἡ ἐνοδικὴ πορεία τῆς δημιουργίας γιὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς ἐσωτερικῆς σκοπιμότητάς της, πὺ λέγεται Ἐξέλιξις, ἀκολουθεῖ στὴ διαδρομὴ τῆς μιᾶς γραμμῆς ἐλικοειδοῦς, μὲ νοητὰς σπείρες πὺ ξαναίγονται ὁλοένα, ἀναπτύσσοντας καὶ ἐλευθερώνοντας τὴς λαμβάνοντας ἰδιότητες τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν μορφῶν τῆς ζωῆς. Κάθε οὐσία καὶ κάθε ζῶσα μορφή μὲς στὴ φύσιν — καὶ δὲν ὑπάρχει καμμιὰ μορφή ἀπὸ τὸ ἡλεκτρὸν ὡς τὸν ἄνθρωπο πὺ νὰ μὴν εἶναι ζῶσα — δαίνει πρὸς τὴ δική της ἀτομικὴ ὁρίμανσιν καὶ τελείωσιν, γιὰ τὴν ἐκφράσιν τοῦ κεκρυμμένου μέσα της ἀπειροελάττου τμήματος τοῦ θεοῦ Σχεδίου. Στὸν Ἰνδικὸ συμβολισμό, ἡ σπειροειδὴς αὐτὴ πορεία τῆς Ἐξέλιξεως εἶναι τὸ κοσμοκρασιμὸν φίδι, πὺ ξετυλίγει τὴς σπείρες τοῦ γύρου ἀπὸ τὸ τερά-

1. Dnyaneshwari: Σανσκριτικὴ μυστικιστικὴ πραγματεία ἀπὸ τὴς πὺ ἀξιόλογες.

στο όρος Mandara (ή Merou), το θυσιζόμενο μέσα στα ωκεάνια ύδατα. Ασύλληπτα χρονικά διαστήματα χρειάστηκαν για να περάσει η δημιουργία από το σπερματικό χάος και να εκδηλώσει τα θαύματα της ζωής, φθάνοντας μέχρι τον άνθρωπο, και άλλα έπίσης ασύλληπτα διαστήματα θα απαιτηθούν για να περάσει το κύμα της ανθρωπότητας μέσα από τις δικές του εξέλικτικές σπειρές, και να φθάσει, αφυπνίζοντας όλοένα και περισσότερες συνειδησιακές διαστάσεις, στη γήινη τελείωσή του και την έξοδο προς τις φωτεινές σφαίρες του πνεύματος.

Η φυσιολογική αυτή διαδρομή της Έξελέξεως, φοβερά άργη, για τη δική μας τουλάχιστον αντίληψη του χρόνου, στον έσωτερικό συμβολισμό είναι: η «Λεωφόρος», ή χαραγμένη πλατεία διάβαση, που πηγάζει ανηφορίζοντας άρχα γύρω από διαμέλεις περιστροφές, για να καταλήξει κάποτε προς την ύψηλή κορυφή, που λέγεται Πνεύμα, Θεός, Αλήθεια και Πραγματικότητα. Είναι: η διαδρομή που ακολουθεί στα τυφλά ή μεγάλη μάζα της ανθρωπότητας, ή στρωτή και ευκολοπέραστη δημοσιά, ή θορυβώδης και ξέγνοιαστη.

Σε αντίθεση προς την άργη αυτή διαδρομή, που η φύση βλν πορεύεται στην άνοδική της φορά, υπάρχει η συμβολική και μυστηριακή «Άτραπός», το στενό, τραχύ κι απότομο μονοπάτι, που πάει κατάστηθα πάνω στο έερό βουνό, οδηγώντας στην ίδια ύψηλή κορυφή μέσα σε χρονικό διάστημα πολύ πιο σύντομο από το

φυσιολογικό. Ένα μονοπάτι προερισμένο για τους ελάχιστους, τους δυνατούς της πνευματικής φύσης, τους γενναίους και τολμηρούς της πνευματικής αναρρίχησης. Έκείνους, που με τη φλόγα του έρωτα για την «ύψηλή κορυφή», είναι έτοιμοι ν' άψηφήσουν κάθε υπερανθρώπινο μόχθο και πόνο, θυσιάζοντας γι' αυτήν κάθε προσωπική φιλοδοξία και γήινη έλπίδα. Είναι ένας έρωτας αυτός, που όπως λέγει ο Πλάτων, κάποιος θεός έμφυτεύει θαθεία μες στη ψυχή των θνητών έδω κάτω.

Η Άτραπός είναι πανάρχαιη, κι ήταν η ίδια πάντα σε κάθε έποχή, σε κάθε γεωγραφικό μήκος και πλάτος. Από την Κίνα και την Ινδία, την Περσία, την Αίγυπτο την Ελλάδα, την Ισπανία, και ως αυτούς ακόμα τους Mayas της άγνωστης Αμερικής, υπήρχε και θα υπάρχει η ίδια πάντα, έφόσον θα υπάρχει το ανθρώπινο γένος πάνω σ' αυτόν τον πλανήτη. τη χράνη αυτή της υλικής ζωής, που είναι, ή σκοτεινή «Mylba»¹, ή Γή μας. Όλες οι θρησκευτικές και μυστηριακές παραδόσεις την έχουν περιγράψει με τον ίδιο τρόπο και με τα ίδια πάντα χαρακτηριστικά. Πάνω σ' αυτήν πορεύθηκαν οι Έρακλείς όλων των

1. Mylba: Σανσκριτική όνομασία του πλανήτη Γή, ταυτόσημη με τη λέξη «Κόλαση». Η Έλ. Μπλαβάτσκι λέγει ότι η Έσωτερική Σχολή δέν γνωρίζει άλλες κολλάσεις εκτός από τους πλανήτες, όπου, χάριν του έργου της Έξελέξεως, έχουν έλθει να έnsαρκωθούν οι ανθρώπινες ψυχές.

ἐποχῶν καὶ ἐκπλήρωσαν πάνω στὰ ὕψη της τοὺς εὐγενικοὺς ἄθλους τοῦ πνεύματος. «Τὰς λευφόρους μὴ θαδίζειν», λέγει τὸ Πυθαγόρειο παράγγελμα, καὶ θὰ μπορούσε νὰ συμπληρωθεῖ μὲ τὴν προτροπή «θαδίζειν» τὴν Ἀτραπό».

Εἶναι ἀλήθεια, βέβαια, ὅτι ἀνάλογα μὲ τοὺς κατὰ τόπους μυθολογικοὺς καὶ μυστηριακοὺς κύκλους, ἡ μία καὶ ἡ αὐτὴ Ἀτραπὸς ἔχει περιέλθει μὲ παραλλαγές στὴ συμβολικὴ διατύπωσή της. Ἔτσι, ἡ «Εὐγενικὴ ὀκταπλὴ Ἀτραπὸς» τοῦ Ἰνδοῦ πρίγκιπα τῆς Ἀγάπης Σιντάρτα, ἡ «Στενὴ πύλη» καὶ ἡ «Ὀδὸς τῶν ὀλίγων» τοῦ ἄλλου πρίγκιπα τῆς Ἀγάπης Ἰησοῦ, σὲ ἄλλες πανάρχαιες μυθολογικὲς παραδόσεις, εἶναι: τὸ ταξίδι, ὁ διάπλους, ἡ κάθοδος, ὁ πόλεμος, ὁ ἀγὼνας, ἡ ἐκστρατεία... Καὶ ἔχομε ἐκείνη τὴ θαυμασία μυθολογικὴ παράδοση — ὀρφικῆς πιθανὸν προελεύσεως — τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, ὅπου, μέσα στὸ μυστηριακὸ σχήμα «Ἀργώ»,² μὲ τὴν συμπάρταση θεῶν καὶ ἀθανάτων ἡρώων, ἐπιχειρεῖται τὸ ταξίδι πρὸς τὴν συμβολικὴ Κολχίδα, γιὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ συμβολικοῦ «χρυσόμαλλου δέρατος», τοῦ ἀπαστρέπτοντος μὲ χρυσὴ ἀκτινοβολία δέρατος τῆς ψυχῆς. Πολλές ἀπὸ τίς μυθολογικὲς αὐτὲς ἀλληγορίαις ἔχουν στηριχθῇ πάνω σὲ πραγματικὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Σὲ κάποιον πόλεμο ἢ μὲν ἐκστρατεία, ποὺ εἶχε λάβει κάποτε χώρα καὶ

εἶχε ἐπιδράσει βαθεῖα στὶς ψυχὰς τῶν λαῶν. Ὁ περίφημος Τροϊκὸς πόλεμος γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ὠραίας Ἑλένης,³ ἡ Ὀδύσσεια πάνω στὴν πολυκύμαντὴ θάλασσα, γιὰ τὴν ἐπιστροφὴν στὴν πολυπόθητὴ πατρίδα Ἰθάκη, ἡ κάθοδος τοῦ ἡρωικοῦ βασιλόπουλου Θησέα μέσα στὸν Κρητικὸ Λαβύρινθο⁴ γιὰ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ σκοτεινοῦ Μινώταυρου, καὶ ὅλοι γενικὰ οἱ ἀγῶνες πρὸς τὰ μυθικὰ, θηρία καὶ τὰ πολυκέφαλα τέρατα, δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητά παρὰ οἱ μυθολογικὲς παραλλαγές τῶν ἑδίων πάντα πνευματικῶν ἀγώνων πάνω στὴ μυστικὴ Ἀτραπὸ, γιὰ τίς ἑίδεις, κλίσεις καὶ ἀναλλοίωτες πνευματικὲς κατακτήσεις.

Μέσα στὸ Ἀσσυριακὸ θρησκευτικὸ ἔπος τοῦ Γιλγαμές, ὁ δεινύμιος ἥρωας, προσφιλὴς στὴ θεὰ Ἴστάρ⁵ γιὰ τὰ ἡρωικὰ κατορθώματά του, ἐπιχειρεῖ τὸ ὑπερ-ἀνθρώπινο ταξίδι μέσα στὸ βυθὸ τοῦ Ὠκεανοῦ, ἀναζητώντας ἐκεῖ τὸ ἱερὸ φυτό τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς αἰώνιας νεότητος. Ἀλλὰ μῆπως μέσα στὸν ἴδιον συμβολικὸ θαλάσσιο βυθὸ δὲν κατεργάζονται τὰ πνευματικὰ τοῦς ἔργα οἱ μυ-

3. Ἑλένη: Ἀπὸ τὸ Σελήνη.

4. Τόσου ἡ Κρήτη, καθὼς καὶ ἡ Ἐπτάπυλος Θῆβα — ἀπὸ τὸ Αἰγυπτιακὸ Thebae — φέρονται νὰ εἶναι οἱ μυστηριακοὶ συμβολισμοὶ τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς.

5. Ἴστάρ: Ἡ ἐξελληνισθεῖσα Ἀστάρτη. Ἡ Ἀσσυριακὴ αὐτὴ θεοτίτα, ἀν καὶ ἔχει ταυτισθῇ μὲ τὴν ἐλληνικὴν Ἀφροδίτην, ἀπὸ τὴν ἐτυμολογίαν, ὡστόσο, τοῦ ὀνόματός της, ὑπευθυμίζει περισσότερο τὴν Ἀρτεμιν, θεὰ τῆς ἀστρικής ἀγνότητος. (Ἴστάρ - στάρ - ἀστήρ).

2. Ἀργώ: Ἡ φωτεινὴ, ἡ λάμπουσα - ἢ ἡ ταχεῖα. Ἀπὸ τὸ ἀργός: λαμπρός, στιλπνός, ἢ ταχύς.

στηριακοί τεχνουργοί. Κάβειροι
καί Τελχίνες;

Μέσα σ' όλα αυτά τὰ ἀφελή,
κατὰ τὴ γνώμη τῶν ἀνίδεων, πα-
ραμύθια τῶν ἀρχαίων θρησκείων
καί τῶν μυστηρίων, ὀρίσκονται
ἐριμητικά κλεισμένα τὰ μεγάλα
ἀπόρρητα τῆς θείας Φύσης, τὰ
ἄρρητα σοῦς ἑρσοῦς. Μὲ πα-
ραβόλές ἐδίδαξαν οἱ μεγάλοι Ἑκ-
παιδευτές, γιὰ τοὺς ἔχοντες ὧτα
ν' ἀκούουν καί νὰ ἐννοοῦν. Οἱ
ἀρχαῖοι λαοί, πρὸ παρθένου ἀπὸ
μᾶς, χωρὶς τὴν ψυχικὴ καί σο-
ματικὴ ἀποξένωση ἀπὸ τὴ φύση,
χωρὶς τὸν ἐγκεφαλικὸ φόρτο καί
τὴν ἰδεολογικὴ σύγχυση τῆς ἐ-
ποχῆς μας, εἶχαν ἴσως τίς κε-
ραίες τοὺς πρὸ ἀναικτῆς καί εὐαί-
σθητες στὴν πρόσληψη τῶν κε-
κρυμμένων λειτουργιῶν τῆς Ζω-
ῆς.

***

Ἡ Ἀτραπὸς εἶναι ὁ δρόμος τῆς
θυσίας καί τοῦ σκαυροῦ. Εἶναι
ἀπόκρημνη, στενὴ, τραχεῖα, ἄγο-
νη, μοναχικὴ καί ἀναπάντητη, γε-
μάτη πονηροῦς τριβόλους, ὑπου-
λα ξέφωτα καί ἀπότομα πετωί-
δη ὑψώματα, πού ξεσκίζουσι τὰ
πόδια καί λυγρίζουσι τὸ θάρρος
καί τοῦ πρὸ τολμηροῦ περιπατη-
τῆ. Κι ὥστόσο: «Δὲν ὑπάρχει
ἄλλος δρόμος ἀπ' αὐτὸν γιὰ ν'
ἀκολουθήσουμε» εἶπαν οἱ σοφοὶ
Ρίτσοι τῆς Ἰνδίας, ὅταν ἀντίκρυ-
σαν ἔστω καί γιὰ μίαν μόνο στι-
γμὴν, τὸ οὐράνιο ὄραμα πάνω στὰ
ὕψη ἐκεῖνα.

Ἡ Ἀτραπὸς δὲν εἶναι γιὰ ὅ-
λα τὰ θήματα καί γιὰ ὅλες τίς
δυνάμεις. «Δὲν μπορείς κατὰ τὸν
ἥλιο νὰ πετάξεις ψυχὴ πού οἱ
φτεροῦγες σου δὲν φτέρωναν ἀ-
κόμα.» «Πουλί πού δὲ δυνάμισε

καλὰ, δὲν γίνεται ν' ἀφήσει τὴ
φωλιὰ του καί νὰ τιναχθεῖ μα-
κριά, θὰ σακαιστεῖ...». Ὅπως ἐ-
κείνο: μόνον, πού ἔχουν τὸ κορ-
μί τους δυνατό, μποροῦν ν' ἀπο-
τολήσουν τὴν ἀνάδωξη πάνω
στὶς χιονοσκέπαστες κορφές ἀπὸ
τὸ μονοπάτι τὸ πρὸ σύνταγμα, πού
πάει ἑρθιο πρὸς τὸ θουλό, ἐνῶ
οἱ πρὸ ἀδύναμοι διαλέγουν ἄλλα
μονοπάτια, πού πᾶν πρὸ πλαγια-
στὰ καί ἔχουν καί μέρη ὀριζὰ
νὰ ξεποσταίνουν. Ἔτσι καί ἡ
ψυχὴ ἢ δυνατὴ πάει πρὸ γρή-
γορα ἀπ' τίς ἄλλες, πού χασομε-
ροῦν καί ἀποξεχνιόυνται κάθε τό-
σο πάνω στὶς χλοερές ἀνθόσπαρ-
τες πλαγιές... Ἀργὰ ἢ γρηγορό-
τερα, ὥστόσο, ὅλα τὰ μονοπάτια
θὰ ὀδηγήσουν κάποτε πάνω στὴν
ἴδια ἡλιοφώτιστη κορφή.

Ἡ Ἀτραπὸς εἶναι μέσα μας.
Ἡ Ἀτραπὸς εἵμαστε ἑμεῖς οἱ ἴδι-
οι. Δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα γιὰ τὸν
ἄνθρωπο παρὰ μέσα στὸν ἴδιο
τὸν ἄνθρωπο. Ἡ Λύτρωση καί
ὁ δρόμος γιὰ τὴν κατάκτησίν της
ὀρίσκονται μέσα μας. Μέσα μας
ὁ νόμος τῆς φθορᾶς καί ὁ νόμος
τῆς ζωῆς. Μέσα μας ὁ θάνατος
καί ἡ ἀθανασία. Ἡ μακρυνὴ Κολ-
χίδα καί ἡ πολυπόθητη πατρίδα
Ἰθάκη εἶναι μέσα μας. Μέσα μας
οἱ Σειρήνες, οἱ δράκοντες, οἱ λέ-
οντες οἱ κάπροι, οἱ Μινώταυροι
καί οἱ πολυκέφαλες ὕδρες, τὰ ἐν-
σαρκωμένα πάθη καί τὰ γήινα
δεσιμὰ μας. Θηρία, πού οἱ ἴδιοι
τὰ γεννήσαμε τὰ θρέψαμε, συ-
ζήσαμε μαζί τους μέσα στὶς χι-
λιετηρίδες καί ὀρθώνονται τώρα
καί μᾶς φράζουν δικαιοματικά
τὸ πέρασμα πρὸς τὴν ἀπελευθε-
ρωση. «Σὰν ὀγείς στὸν πηγαμιὸ
γιὰ τὴν Ἰθάκη — λέγει ὁ ποι-

ητής — τούς Λαοστρυγόνες και τούς Κύκλωπες... δὲν θὰ τοὺς συναντήσεις, ἀν δὲν τοὺς κοιτάξεις μὲς στὴ ψυχὴ σου, ἀν ἡ ψυχὴ σου δὲν τοὺς στήνει ἐμπρός σου.»⁶

Μέσα στὴ Θεοσοφικὴ φιλοσοφία, θαυσιμένη στὶς πηγές τῆς ἀρχαίας Διδασκαλίας καθὼς καὶ στὰ μεγάλα πανταρχαῖα πρότυπα, ἡ πορεία τοῦ μαθητῆ πάντω στὴ μυστηριακὴ Ἀτραπὸ περιγράφεται μὲ κάθιε λεπτομέρεια, ὅπως πρὸς ὅπως ἀπὸ κείνους τοὺς προηγούμενους πάντω σ' αὐτὴν. Στὸ «Φῶς ἐπὶ τῆς Ἀτραποῦ» καὶ στὴ «Φωνὴ τῆς Σιγῆς», τὰ δύο αὐτὰ μικρὰ κοσμήματα τῆς Θεοσοφίας, ἀγαθὰ μέσα ἀπὸ τὰ Βιβλία τῶν Χρυσῶν Κανόνων τῶν Σχολῶν τῆς Ἰνδίας, τὰ ἡθικὰ παραγγέλματα οἱ προτροπές καὶ οἱ μυστικοὶ κανόνες διαδέχονται ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ὁρμένα καὶ πρὸς σκληροὺς καὶ ἀπαιτητικοὺς γιὰ τὴς δυνάμεις τοῦ μαθητῆ: «Προσοχή, ὦ μαθητῆ... Ἀλφινό σου μαθητῆ... Συμφορὰ σου ὦ μαθητῆ...», ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς μὲ αὐστηρότητα ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς, ἐπιστημαίνοντας τοὺς προμερούς κινδύνους, τοὺς παραιμνεύουν ἀπὸ τῆ μὴ συμμόρφωσιν πρὸς τὰ μυστικά καὶ τὰ ἡθικὰ παραγγέλματα.

Δὲν ὑπάρχει ἕλεος πάντω στὸ δρόμο αὐτόν. Δὲν ὑπάρχουν συμμορφωτοί, προσημίσεις, χαρίσματα ἢ αἰσθηματικὲς διακρίσεις. Τίποτε δὲν παραδίδεται ἐκεῖ πάντω, δὲν χαρίζεται καὶ δὲν διαγράφεται. Κι' ἀν ὁ ἴδιος ὁ μαθητῆς δαυκαλλίσεται πῶς οἱ ἀδυναμί-

ες του μπορεῖ νὰ παραδλεφθοῦν, ὁ πνευματικὸς ὀφθαλμὸς, ὡστόσο, δὲν μυκτηρίζεται. Ὁ πνευματικὸς ὀφθαλμὸς εἶναι ὁ Νόμος, τὸ «Dharma» τῆς ὑπέρτατης Διανοουμένης. Ἀλάνθαστο καὶ ἀδέκαστο τὸ Dharma, δὲν εἶναι, ὡστόσο, κακὸ. Εἶναι, ἀντίθετα, ἀγαθὸ, νόμος ἀγάπης, πρόνοιας καὶ ἀρμονικῆς ἐξισορρόπησης καὶ αἰτίας. Τὸ Dharma δὲν ὀργίζεται, δὲν τιμωρεῖ, δὲν ἀνταμείβει, ἀλλὰ ἀπλῶς λειτουργεῖ, μὲ μέτρα τοῦ ἔχουν ἀλάνθαστη ἀκρίβεια καὶ ζυγαριὰ τοῦ δὲν λαθεῖ ποτέ.

Τὸ Dharma εἶναι μέσα μας. Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δάξομε τὴ κίνησιν τῆ λειτουργίας του, γυρίζομε ἀσταμάτητα τὴ ρόδα του μὲ καθεμιά μας σκέψη καὶ πράξη, ὁριοθετώντας τὴ ζωὴ καὶ τὴ μοῖρα μας, τὴ ζωὴ καὶ τὸ Θάνατό μας. Εἴμαστε ἔτσι: σήμερον αὐτὸ πού οἱ ἴδιοι ὀρίσαμε νὰ εἴμαστε ἀπὸ τὴ δική μας ἐλεύθερη ἐνέργεια καὶ βούλησιν, μέσα στὴ μακροχρόνια ἱστορία τοῦ γένους παρελθόντος μας.

Ἡ Ἀτραπὸ εἶναι μία. Τὰ μέσα ὅμως γιὰ νὰ φθάσει κανεὶς πρὸς τὸ σκοπὸ διαφέρουν ἀνάλογα μὲ τοὺς προσκνητές — λέγεται ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς. Ἡ πορεία πρὸς τὸν πνευματικὸ φωτισμὸ καὶ τὴ γέννη ἀπελευθέρωσιν εἶναι ἔργον προσωπικὸ τοῦ καθενός. Μόνος, μὲ τὴ δική του ἐσωτερικὴ δύναμις ἔχει νὰ πορευθεῖ ὁ καθένας πάντω στὴ μυστικὴ Ἀτραπὸ. Οἱ Διδασκαλοὶ, οἱ Σχολές, μπορεῖ νὰ δείχνουν μόνον τὸ δρόμο, δὲν μπορεῖ ὅμως κανένας νὰ δανείσει τὴ δύναμιν του καὶ τὰ φτερά τῆς ψυχῆς του

6. Καθάφης: «Ἰθάκη».

στον άλλον. Ἀνάλογα μὲ τὴν προσωπικὴ του διαμόρφωση ὁ καθένας, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀκτίνα, ποῦ ἀνήκει καὶ τίς ἀντίστοιχες πλανητικὲς ἐπιδράσεις, καὶ πρὸ παντὸς ἀνάλογα μὲ τὸ συσσωρευμένο Κάρμα καὶ τὰ δημιουργημένα γήινα δεσμά, ἔχει ὁ καθένας νὰ διανύσει: μιὰ δική του μοναχικὴ Ἀτραπὸ, λιγότερο ἢ περισσότερο σκληρὴ, μακροχρόνια καὶ ὀδυνηρὴ. Ἀντλώντας δυνάμεις ἀπρόβλεπτες μέσα ἀπὸ τὰ ἀπύθμενα βάθη του, κάθε μαθητὴς ἀναρριχᾶται πρὸς τὸ δικό του προσωπικὸ Γολγοθᾶ, φορτωμένος τὸ δικό του σταυρό, γιὰ νὰ διεκδικήσει τὸ φῶς τῆς Ἀνάστασης.

***

Μιὰ ἀπορία θὰ ἦταν ἴσως δυνατὸν νὰ προκύψει ὕπερα ἀπ' ἔσα εἰπώθηκαν. Γιατί ὅλος αὐτὸς ὁ ὑπερανθρώπινος ἀγώνας, ἡ προσωπικὴ θυσία καὶ ὁ σταυρός; Γιατί νὰ μὴν ὑπάρχει ἔμφυτη μέσα στὸν ἄνθρωπο ἡ αὐτοκατανόηση καὶ ἡ αὐτογνωσία, ὥστε, σύμφωνα μ' αὐτήν, νὰ πορεύεται συνειδητὰ ὁ καθένας πρὸς τὴν ποθητὴ τελείωση; Ἡ ἐξήγηση θὰ πρέπει ν' ἀναζητηθῇ καὶ στὴν ὑπατιότητα τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ στὸ ἐξελικτικὸ στάδιο, ποῦ ἡ ἀνθρωπότητα διανύει σήμερα. Ἡ Γνώση ὑπάρχει: ἔξ ἀρχῆς μέσα στὴν ἀνθρώπινη φύση, σὲ κατάστασι λαθάνουσα, ἐφόσον αὐτὴ μετέχει στὴ θεία Διάνοια. Ἄν δὲν ὑπῆρχε, δὲν θὰ τὴν ἀναζητοῦσε τόσο ἐναγώνια ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ὅπως δὲν τὴν ἀναζητᾷ ὁ νοῦς τοῦ ζώου. Ἡ ἀνάπτυξη ὅμως τῆς λαθάνουσας αὐτῆς γνώσης θὰ εἶναι τὸ ἀπο-

τέλεσμα μιᾶς μελλοντικῆς συνειδησιακῆς ἐξέλιξης καὶ ὠρίμασης τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα στὴν ἀέναη ροὴ τῆς Ἐξελίξεως, ἡ ἀνθρωπότητα σήμερα εἶναι, καθὼς εἴπαμε, συνειδησιακὰ ἀτελής. Τὸ μεγάλο δέκτρο τῆς ἀνθρωπότητας ἔχει: φθάσει μόνον ὡς τὸν κορμὺ καὶ τὸ φύλλωμα, δὲν ἔχει δώσει ἀκόμη τὰ ἄνθη καὶ τὸν καρπὸ του. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, δὲν εἶναι ἀκόμη ὁ «Ἀνθρώπος». Ἡ θαυμαστὴ αὐτὴ ἀνθρώπινη ὠρίμαση θὰ εἶναι τὸ προνόμιο μιᾶς μελλοντικῆς ἐξελικτικῆς φάσεως, ποῦ θὰ ἀπαιτῆται διαστήματα χιλιετηρίδων. Καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ τῶν μελλοντικῶν χιλιετηρίδων ζητᾷ νὰ καλύψει ὁ μαθητὴς «ἐπὶ τῆς Ἀτραποῦ», ἀναπτύσσοντας μέσα του πρόωρα ψυχικὲς δυνάμεις καὶ κέντρα συνειδήσεως, ποῦ ἀκόμη ἀδρανοῦν καὶ ὑπνώττουν.

Παράλληλα, ὡστόσο, μὲ τὴ φυσιολογικὴ αὐτὴ ἀτέλειά του, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος παρεμβάλλει ἐμπόδια καὶ καθυστερεῖ τὴν ἐσωτερικὴ του ἀνάπτυξη, περιορίζει καὶ συσκοτίζει ὁ ἴδιος τὴ συνείδησή του, μὲ τὴ γήινη προσκόλλησι καὶ τὴ στροφή τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἔξω, ὑφώνοντας ἔτσι τείχη διαχωριστικὰ καὶ καταδικάζοντάς το μέσα σὲ ἀδράνεια καὶ νέκρωση. Ὅλα αὐτὰ ὅμως συμβαίνουν γιατί δὲν ἔχει ἀκόμη σημαίνει ἡ ὥρα.

Ἡ ἐπισχὴ μας, ἂν καὶ φαινομενικὰ ὑλιστικὴ, μὲ τὴν ἀπαστράπτουσα τεχνολογικὴ τῆς πρόσφατης καὶ τὸν ὑλικὸ εὐδαιμονισμό, δὲν εἶναι ὡστόσο στὴν πραγματικότητά ἀντιπνευματικὴ καὶ δὲν εἶναι χειρότερη ἀπὸ ἄλ-

λες εποχές. Καιμιά εποχή, όσο σκοτεινή κι αν φαίνεται, εξαίτίας των αποτελεσμάτων του Κάριμα, που έρχονται να πληρωθούν μέσα σ' αυτήν, δεν είναι στο θάθος αντιπνευματική. Κάθε εποχή έχει να παίξει το δικό της ρόλο μέσα στο όλο δράμα και να συνεισφέρει το δικό της ελάχιστο μερίδιο στο όλο έργο. (Ο ρόλος της εποχής μας είναι να καταργηθεί το δικό της τόξο, τη δική της σπείρα, που είναι η άναπτυξη της Διανοίας, στο πεδίο του συγκεκριμένου και όρθου λογισμού. Όταν το τόξο αυτό διαλυθεί, τότε η ανθρωπότητα θα περάσει προς μία ανώτερη πνευματική τάση, που θα είναι η λειτουργία του Νοῦ στη σφαίρα των Ίδεων και του Καθαρού Λόγου. Από τη σφαίρα αυτή η θέαση της Αλήθειας, η εννοιακή Γνώση ή η Γνώση «πὶ τῆς μεθέξεως» δεν θα είναι τόσο αποκλεισμένη και μακρινή όπως σήμερα. Πλέον με ακόμη σήμερα σάν τους κορμούς των λωτών, μέσα στα πυκνότερα υδατα της άγνοιας και της πλάνης, χωρίς να υποψιχόμαστε τις λαμπρές ωραιότητες που ανθίζουν πάνω απ' τη στέγη μας. Όταν όμως έλθει το πλήρωμα του χρόνου, οι λωτοί μας θα τρυπήσουν το υδάτινο φράγμα, προβάλλοντας το εκθαμβωτικό πρόσωπό τους στο φῶς.

***

Ποιό είναι το πρώτο σημάδι της άπόσπασης από την πλατειά Λεωφόρο και της στεροφής πρὸς τὴ μυστική Ατραπὸς; Είναι ένα αδιόρατο έσωτερικό ξύπνημα, μιὰ κρούση και μιὰ διευκρυσία του έσω πρὸς τὸ ἔξω, του ἀληθινού

και πνευματικού πρὸς τὸ ἀπατηλό και ὕλικό. Μιὰ παράξενη έσωτερική κρίση αρχίζει. Τὸ πνευματικό Εγὼ ἀφύπνιζεται μέσα ἀπὸ τὸν μακροχρόνιο λήθαργο και ἐγείρεται διεκδικώντας τὸ ρῶς. Στὴν ἀφύπνισή του αὐτή, τὸ ὕλικό Εγὼ θ' ἀρχίσει νὰ παίρνει σιγά - σιγά τὴ πραγματικὴ διαστάσεις του. Θὰ γίνει ἡ Maha-Maya, ἡ Μεγάλη Πλάνη και ἡ Μεγάλη Αἵρεση. Μιὰ σκιά και μιὰ πλάνη τόσο λίγο ὑπαρκτή, ὥς και οἱ αντικατοπτρισμοί που προβάλλουν στὴν ἔρημο. Στὴν ἀρχή, θέλουν δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ συνειδητὴ έσωτερική ἐπανάσταση, ἀλλὰ γιὰ ἐλλήψεις, σχισιές, που ἔνας μεγάλος πόνος ἢ μιὰ σκληρὴ δοκιμασία ἀνοίγουν, γιὰ νὰ ξανακλείσουν σὲ λίγο, ἀφήνοντας τὴν Πλάνη νὰ ἐρμηνεύει καὶ νὰ ἐπιβάλλει και πάλι τὸ κράτος της.

«Διάκριση» (Viveka) και «Αναγνῖμα τῶν θυρῶν» τῆς Διανοίας είναι οἱ ἐρισμοί, που ἔχει δοθεῖ ἀπὸ τὴν Ἰνδία στὴ συνειδησιακή αὐτὴ ἀφύπνιση, και είναι οἱ πρώτοι και οἱ θασιχότεροι ἀπὸ τοὺς Νρυστοὺς Κανόνες γιὰ τὴν εἰσοδο στὴν Ατραπὸ. Ἡ Διάκριση εἶναι ἐκείνη, που θὰ υπαγορεύσει ἀργότερα τὴ μεγάλη, έσωτερική ἀλλαγὴ. Ἀλλαγὴ στάσης ἀπέκλυσι στὴ ζωὴ και τὸν κόσμο, ἀλλαγὴ στάσης ἀπέκλυσι στὸν ἑαυτό, ξεγύμνωμα του ἑαυτοῦ ἀπὸ τὰ πέπλα τῆς Πλάνης, ἐξαγνισμός και ψυχικὸς καθαρισμός. Ἡ Διάκριση δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτυχθεῖ και νὰ ἐπικρατηθεῖ μέσα σὲ μιὰ και μόνη σύντομη ζωὴ, λέγει ἡ Έσωτερική Διδασκαλία. Ὁ πόθος γιὰ τὴν ἀνα-

ζήτησή του Ἀληθινοῦ θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἀρχίσει πρὶν ἀπὸ πολλὰς ζωῆς, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ σταθεραποκηθεῖ μὲς στὴν ψυχὴ καὶ νὰ φέρεῖ ὁριστικὰ τὰ δῆμινα πρὸς τὴ μυστηριώδη Ἀτραπὴ. Ἔτσι, σύμφωνα καὶ μὲ τὴ Σοκρατικὴ διδασκαλίαν, ὅχι μόνον ἡ Γνώσις, ἀλλὰ καὶ ἡ ζήτησις τῆς Γνώσεως, εἶναι καὶ τὰ δύο ἀνάμνησις μέσα μας.⁷

Ὁ μεγάλος ἀγὼνας, ἡ ἀδυσώπητη μάχη ἀρχίζει. Ἐνας ἀγὼνας καὶ μιὰ μάχη, ποῦ δὲν θὰ σταματήσουν παρὰ μόνον μπρὸς στὸ κατώφλι τῆς Νιρβάνα. λέγει ἡ Ἰνδικὴ Διδασκαλίαν. Τὸ ὕλην ἐγὼ εἶναι μιὰ φοδερὴ πολυκέφαλη ὕδρα, ποῦ δὲν παραδίνει εὐκόλῃ τὴν κατετμημένη της δύναμη. Μόνος, ἀδοξόητος, βουδός καὶ ἀναπάντητος, μὴ ἔχοντας συνειδητοποιήσει τὴ συγκλονιστικὴ ἀλλαγὴ, πικριζόντας μέσα στὴν ἄγνοια τοῦ ἀγῶνα του, ὁ μαθητὴς ἀποσπάται: σιγὰ - σιγὰ ἀπὸ τὴν πλατεῖαν Λεωφόρον. Οἱ ζωῆς τοῦ μαθητῆ εἶναι συχνὰ σφοδρὲς καὶ σκληρὲς, γεμάτες ἀντιξοότητες, ὥστε ὁ γήινος ἀγὼνας καὶ ἡ πληρωμὴ τοῦ Κάρμα νὰ ἀφυπνίζουν ὁλοένα καὶ περισσότερο μέσα του τὴν ὑπάρξιν τῆς ἄλλης ἐκείνης πραγματικότητος, ποῦ ὑπάρχει πέρα ἀπὸ τὰ ἑξωτερικὰ γεγονότα, χωρὶς νὰ παραδράπτεται καὶ νὰ διαταράσσεται ἀπ' αὐτὰ.

Ὅσο θὰ μάχεται, τόσο περισσότερο θὰ ἀφυπνίζεται... Κι ὅσο θὰ ἀφυπνίζεται, τόσο περισσότερο θὰ προχωρεῖ...

Εἴμαστε πνευματικὰ ἀποκοιμισμένοι, πεθαμένοι, ὡς πρὸς τὴ μεγάλη μας πραγματικότητα, κλεισμένοι σὺν τῷ μεταξοσκώληκα μέσα στὸ κουκούλι, ποῦ οἱ ἴδιοι ὑφάναμε γιὰ τὸν πνευματικὸ ἐαυτὸ μας. «Ὅ,τι σκέπτεται ἓνας ἄνθρωπος, αὐτὸ καὶ γίνεται», λέγει ὁ πανάρχαιος στίχος ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς Upanishads. Καὶ «ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸ ποῦ σκέπτεται», λέγει τὸ γνωμικὸ μέσα ἀπὸ τὴ σοφίαν τοῦ Σολομώντα. Εἴμαστε πράγματι, κάθε ὥρα καὶ κάθε στιγμή αὐτὸ ἀκριβῶς ποῦ σκεφτόμαστε. Καὶ στὸ μεγαλύτερο μέρος, αὐτὸ ποῦ σκεφτόμαστε δὲν εἶναι παρὰ θάνατος στὴν καθαρὴν του μορφή.

Ἄγρυπος ἔσο τὸν νοῦν. Συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τούτου ὕπνος, λέγει τὸ Πυθαγόρειον παράγγελμα. Καί: «Ὁ νοῦς εἶναι ὁ καταστροφέας τοῦ Ἀληθινοῦ. Ἄς καταστρέψει τὸν καταστροφέα ὁ μαθητής», λέγει τὸ ἄλλο παράγγελμα στὴ Φωνὴ τῆς Σιγῆς. Ὁ Νοῦς, ἡ δόξα αὐτῆ, ποῦ μόνον ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ προνόμιον νὰ μοιράζεται μὲ τὴ Θεότητα, τὸ φῶς, ποῦ δόθηκε στὸν ἄνθρωπον γιὰ νὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴ Θεότητα, εἶναι συνάμα ὁ μεγάλος καταστροφέας του, ἡ αἰτία τῆς πλάνης καὶ τῆς ψυχικῆς του συσκοτίσεως. Ὁ νοῦς εἶναι ἓνα ὄργανον στὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ποῦ ἐνεργεῖ σὺν προσδόλειαν. Ὅπου τὸν στρέψει ἡ προσοχὴ μας ἐκεῖνο τὸ μέρος φωτίζει: στὴ συνείδησίν μας. Προσκολλημένοι σὲ ἅλη τὴ μακροχρόνια γήινη πορεία μας νὰ δουλεύει τὴν ὕλην φύσιν μας, τὴν ἐπιθυ-

7. Πλάτωνος «Μένων»: Τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μαθεῖναι, ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν.

μία. τις όρέξεις και τὸ συναίσθημα, ἔχει περιορισθεῖ, ἔχει χάσει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν καθαρότητά του. Σκόνι μαζεύοντας, τὴ σκόνι καθρεφτίζει» λέγει χαρακτηριστικὰ ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς. Ἐχομε καθυλῶσει ἐπὶ χυλισταγρίδες τὸν Πυρφόρο Προμηθεά μας πάνω στὸν Καύκασό μας, ἀναλώνοντας τὴ θεϊκὴ του ἐνέργεια σὲ ἀτελεύτητες μέριμνες τῆς ὀλικῆς φύσης μας. Τὸ δράμα τοῦ ἀλυσσοδεμένου Προμηθεά εἶναι τὸ δράμα τῆς ἀνθρώπινης Διάνοιας, τῆς ἀλυσσοδεμένης πάνω στὴν ὀλικὴ ὑπόστασι. Καὶ χρειάζεται ἡ δύναμις ἐνὸς μυστικῶς Πρακτοῦ γιὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσει ἀπὸ τὰ γήινα δεσμά, ἀνεξάχοντάς τον πρὸς τὰ φωτεινὰ ὕψη τοῦ Ὀλύμπου.

Ἡ συνεργασία τοῦ Manas (Νοῦ) μὲ τὸ στοιχεῖο Kama (Αἰσθησι καὶ Ἐπιθυμία γιὰ αἰσθησι) πρέπει νὰ λάβει σύντομα τέλος μὲ τὴ συνείδησι τοῦ μαθητῆ, λέγει ἡ Θεοσοφικὴ Διδασκαλία. Τὸ Kama εἶναι ἕνας φανταχτερός διαμαντοστόλιστος δασιλιάς ὁ Mara, ποὺ μαγνητίζει τὸ νοῦ, μὲ τὴν ψεύτικη λάμψη του. Πρέπει τὸ Kama - Manas, ὁ Νοῦς - Ἐπιθυμία, νὰ μετατραπῇ καὶ νὰ γίνῃ Buddhi - Manas, Νοῦς - Πνεῦμα καὶ Νοῦς - Ἐνόρασι. Ἡ ἀπόστασι τοῦ Νοῦ ἀπὸ τῆς δεσποτικῆς ἐπιθυμίας καὶ ἡ στροφὴ του πρὸς τὴν περισχὴ τῆς φωτεινῆς ἐνόρασης, μεταμορφώνει τὴν ἀνθρώπινη ὑπόστασι. «Ὅταν τὸ ὄργανο τῆς σκέψης καθαρίζεται ἀπὸ τὴς αἰσθησεῖς καὶ ἐξαχνώνεται τότε τὸ Atma ἐκδηλώνεται διὰ μέσου του», λέγει ἡ πανάρ-

χαια Upanishad.⁸ Ὁ Νοῦς - Πνεῦμα, ἀπὸ τὴν ὑψηλότερη σφαῖρα του, μπορεῖ νὰ παρατηρεῖ νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ κατευθύνει τὴν ἐπιθυμία, ὁ ἀνώτερος Ἐαυτὸς νὰ θεάται, νὰ κατανόει καὶ νὰ κατευθύνει τὸν κατώτερο. Τότε ἡ προαιώνια σύγκρουσι τῶν δύο ἀντιμαχόμενων ἀνθρώπινων φύσεων σταματᾷ, ἐπέρχεται ἡ συμφιλίωσι καὶ ἡ ἀριστική ἐκείνη συνεργασία, ποὺ λέγεται αὐτοκατανόησι, ψυχικὴ γαλήνη καὶ ψυχικὴ εἰρήνη. Ἡ ὀλικὴ φύσι παίρνει τότε τὴ θέσι, ποὺ τῆς ταρμάζει, τὴ θέσι, ἐνὸς ὀχλήματος ἡ ἐνὸς ἔκπου. Ἐνὸς ἔκπου, ποὺ θὰ πρέπει νὰ γίνῃ ἡ πιστὴ ἀντανάγκησι τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ Κυρίου. Νοῦς τὴ συμφιλίωσι αὐτῆς, ἡ μία πλάνη θὰ διαδέχεται τὴν ἄλλη, ἡ μία σύγκρουσι καὶ ἡ μία τρικυμία τὴν ἄλλη. Καὶ εἶναι μόνον μέσα στὰ ἔρημα νερά, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθοῦν τὰ μυστικά τοῦ νοῦ.

Στὴν Ἰνδία, κατὰ τὰ πανάρχαιων μυστηριακῶν Σχολῶν καὶ μεγάλων πνευματικῶν Διδασκάλων, μία μέθοδος προτείνεται γιὰ τὴν πεῖθάρχησι τοῦ ἀνάρτη Νοῦ ἀπὸ τὴν ἀσκηση περιπλάνησής του στὸν κόσμος τῆς Maya καὶ τὴν ἐπιστράτευσή του στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀλφεινοῦ. Ἡ Πρακτικὴ τοῦ Διαλογισμοῦ. Μὲ τὴ νοητικὴ Αὐτοσυγκέντρωσι, πρῶτα (Dhāraṇā) καὶ σὲ συνέχεια μὲ τὸν πνευματικὸ Διαλογισμό (Dhyāṇā), ὁ νοῦς τιθασεύεται, καθαρίζεται, δυναμώνει, δυναμιώνοντας συγχρόνως τὴ θέλησι, τὴν προσχή καὶ τὸν αὐτοέλεγχον.

8. Mundakopanishad.

Ἡ πνευματικὴ ἀφύπνιση καὶ ἡ «Διάκριση», ἡ αὐτοκατανόηση καὶ ὁ αὐτοέλεγχος εἶναι τὰ ἀπαραιτήτα ἐφόδια, πού θά ὁδηγήσουν στὸ δεύτερο δῆμα τῆς μεγάλης ἐσωτερικῆς ἀλλαγῆς, πού λέγεται: «Ἀπάρνηση τοῦ Ἀπατηλοῦ» (Vairagya), «Ἀπόρριψη τῶν πέπλων τῆς Maya», Ἐξαγνισμός καὶ ψυχικὸς καθαρισμός. Ὁ μαθητὴς ἐκδύεται τὸν παλαιὸ ἐαυτό. Ὁ μαθητὴς ἐξέρχεται ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ ASAT, τοῦ ἀπατηλοῦ γιὰ νὰ μπεῖ στὴ χώρα τοῦ SAT, τοῦ ἀληθινοῦ. λέγει: ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς.

Ἡ Ἀπόρριψη τῶν πέπλων τῆς Maya εἶναι ἔργο σκληρὸ καὶ ὀδυνηρό. Ὑπάρχει πόνος πολὺς. δοκιμασίαι φρικτὲς στὸ ξερρῆζομα κάθε μακροχρόνιας συνήθειας, στὴν ἀπάρνηση κάθε γήινης ἐλπίδας καὶ κάθε γήινου ὀνείρου, πού εἶναι συνδεσμένα μὲ τὸ ἐγὼ μας. ὅπως τὸ πετοῖ μὲ τὴ σάρκα μας. Χωρὶς ὅμως τὸ ἔργο αὐτό, ἀπελευθέρωση δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀγνότητα καὶ ἡ καθαρότητα στίς τρεῖς φάσεις τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος, σκέψη - ἐπιθυμία - πράξις, εἶναι ὁ ἀληθινὸς ἀσκητισμός καὶ ἡ ἀληθινὴ πτωχεία. «Ἐγκατάλειψε τὴ ζωὴ σου, ἂν θὲς νὰ ζήσεις», λέγει αἰνεματικὰ ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς. Καί: «Ἐκεῖνος πού θέλει νὰ σώσει τὴ ζωὴ του, θά τὴ χάσει. Καὶ ἐκεῖνος πού τὴν χάνει, ἐξ αἰτίας μου, θά τὴν σώσει», λέγει ἐξ ἴσου αἰνεματικὰ ὁ Ἰησοῦς. Ὅχι μὲ τὴν ἐννοια τῆς φυγῆς ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τῆς ἐγκατάλειψης τοῦ γήινου ἀγώνα, ἀλλὰ τῆς ὀρθῆς στάσης ἀπέναντι στὴ ζωὴ καὶ τὸν ἀγώνα τῆς τῆς

θαθεῖας κατανόησης τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἡρείτης ἀποδοχῆς τῶν νόμων τῆς.

Σ' ὅλες τὶς ἀρχαῖες μυστηριακὲς παραδόσεις, τὸ ἔργο τοῦ Ἐξαγνισμοῦ ἦταν τὸ ἔργο τῶν Μικρῶν λεγομένων Μυστηρίων, τῆς Δοκιμασίας καὶ τῆς Προπαρασκευῆς γιὰ τὴν εἰσδοχὴ στὰ Μεγάλα ἢ Κύρια Μυστήρια. Δὲν γίνεται νὰ βαδίζει κανεὶς πάνω στὸ δρόμο ἐκείνον, πού καταυγάζεται ἀπὸ τὸ ἀγνὸ φῶς τοῦ πνεύματος, μὲ τὰ πόδια λερωμένα ἀπὸ τὴ σκόνη καὶ τὴ λάσπη τοῦ κόσμου. «Προσοχὴ μὴ δάλεις πόδι λερωμένο πάνω στὸ πρῶτο σκαλοπάτι...», ἐπισημαίνει ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς. Πρέπει νὰ ἐγκατασταθεῖ πρῶτα μὲς στὴν ψυχὴ τοῦ μαθητῆ ἡ «Ἀρταμς», στὸ ρόλο τῆς τῆς ΕΙΛΕΙΘΥΙΑΣ θεῆς, ἀρχῆς ἐφορεύουσας στίς πνευματικὰς γεννήσεις, ὥστε νὰ βοηθήσει στὰ πνευματικὰ ἐπιτεύγματα, πού θά γεννηθοῦν ἀργότερα πάνω στίς θαμνίδες τῆς Ἀτραπού.

Μέσα στὰ διδλία τῶν Χρυσῶν Κανόνων τῆς Ἀνατολῆς περιγράφονται λεπτομερειακὰ τὰ γήινα δεσιμὰ, πού θά πρέπει νὰ ἀπορρίχνονται σταδιακὰ ἀπὸ τὸ μαθητῆ, πρὶν φθάσει στὴν εἴσοδο τῆς Ἀτραπού, καθὼς καὶ οἱ ἀντίστοιχοι ἡθικὲς ιδιότητες, πού θά παίρνουν σιγά - σιγά τὴ θέση τους μέσα του. Ὁ Βουδδισμὸς μὲ τὴ λεπτολόγο καὶ διεισδυτικὴ ἡθικὴ του, μιλάει γιὰ τὶς ἐξ Pāramitās, τὶς ἐξ Eūgenikῆς ἀρετῆς, πού εἶναι: Ἐλεγχος στὴ σκέψη — Αὐτοκυριαρχία στὰ λόγια καὶ στὴν πράξις — Ἀνοχή — Καρτερία — Ἀφοσίωση

στό σκοπό — Έσωτερική άρμυνία. Καί πάνω άπ' όλα: «Όποιος μπορεί νά νικήσει τό άμάρτημα εκείνο, πού τοῦ εἶναι τό πῶς άγαπητό, αὐτός ἔχει κίβλας πολύ προχωρήσει».

Χωρίς τόν προηγούμενο ἐξαγνισμό, ἡ Μάθησις κινδυνεύει νά γίνει: ἡ «Διδασκαλία τοῦ Ματιοῦ», γνώση ξερή, ἐγκεφαλική καί άγονη, πού μόνο τόν ἐγωισμό καί τή χωριστικότητα μπορεί νά θρέψει, τήν ὑπεροψία καί τόν αὐτοκαμιασμό. Πρέπει: ἡ μάθησις νά περάσει μέσα ἀπό τό ἀλχημικόν ἐργαστήρι: τῆς Καρδιάς, γιά νά μετασυστοιθεῖ καί νά γίνει: ἡ «Διδασκαλία τῆς Καρδιάς», ἡ ἀληθινή Σοφία, πού στήν καθαρή της ὄψη εἶναι: Ἀγάπη. Μόνο ἡ Σοφία ξέρει νά ἐνώνει τά πλάι-λά στοῦ Ἐνός, στή μία Πνοή καί Ζωή, στή μία Καρδιά ἀπ' ὅπου ὅλα πηγάζουν, καί ἡ ἐνωσις αὐτή εἶναι: Ἀγάπη. Ἡ Ἀγάπη, τό φωτεινόν ἀνοιγμα τῆς ψυχῆς καί ἡ συμπαντική ἐπικοινωνία της μέ ὅτι υπάρχει καί ζεῖ, εἶναι ὁ ζωογόνος ἀγέρας, πού χωρίς αὐτόν ἡ Γνώσις σάν φυλακισμένο πουλί ἀσφυκτιᾷ καί μαραίνεται. Μέσα στό θάλαμο τῆς Καρδιάς, «στόν χῶρο τῆς τόν γεμάτων ἀπό ἱερὸν αἰθέρα», ἡ Γνώσις μετασυστοιχίζεται σέ Σοφία - Ἀγάπη. Στή Φωνή τῆς Σιγῆς, ἡ Ἐλ. Μπλαδάτσκι ἐπισημαίνει μέ αὐστηρότητα τοὺς κινδύνους πού παραιομεύουν στήν αἰθουσα τῆς Μαθητείας, πού εἶναι κι' αὐτή, ὅπως καί ἡ Αἰθουσα τῆς Ἀγνοίας, μιά ὑπουλή περισχῇ ἀπάτης καί πλάνης. Κάτω ἀπό τὰ εὐω-

διαστά τῆς λουλούδια — λέγει — ἓνα κολλουριασμένο φίδι παραμυεύει, τό φίδι τοῦ ἐγωισμοῦ καί τῆς χωριστικότητας.

***

«Πρὶν νά φωνεῖς ἐπάνω στό κατώφλι: τῆς Ἀτραπῶς, πρὶν νά διασχίσεις τήν πρώτη πύλη, θά πρέπει νάσαι προετοιμασμένος ν' ἀπαντήσεις στό Dharma τόν αὐστηρό νόμο, πού θά σέ ρωτήσῃ: εὐθύς ἀπ' τήν ἀρχή, ἀπό τό πρῶτο ὄχημα: «Ἐχεις συμμορφωθεῖ πρὸς ὅλους τοὺς κανόνες, ὦ σὺ πού τῇ σοφίᾳ τῶν Θεῶν ζῆγας;»

Ἡ Φωνή τῆς Σιγῆς

Ὅπλασμένος μέ τή λεοντή μιᾶς ἀδιάλειπτης ἡθικῆς συνειδη-σῆς, ἔχοντας τίς θύρας τῆς Διανοίας ἀνοιχτές στή διάκριση τοῦ Ἀληθοῦς, ἀποκαμμένος ἐλπίνα καί περισσότερο ἀπό τό Ἀπατηλὸ καί μέ τὰ κοσμήματα τῶν ἑξ Paramitās ν' ἀνθίζουν στήν ψυχική του ὑπόστασις, ὁ μαθητής ἔχει διανύσει τήν «Ατραπὴ τῆς Δοκιμασίας», τό μονοπάτι: ἐκεῖνο, πού ἀποσπάει: τὰ ὄχημα ἀπό τήν πλατειᾷ Λεωφόρο, κι' ἔρχεται νά κρούσῃ: τή θύρα τῆς μυστηριακῆς Ἀτραπῶς.

Ἡ ἑσωτερική Διδασκαλία μιᾶς λέγει: ὅτι σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τοῦ σκληροῦ του ἀγώνα, ἀπό τή στιγμή τῆς ἀποκοπῆς του ἀπὸ τή Λεωφόρο ἕως τήν εἴσοδό του στήν Ἀτραπή, ὁ μαθητής, ἀν καί νομίζοντας τόν ἑαυτὸ του μόνον, δὲν εἶναι: ὠπτόσο, μόνος. Ὑπάρχει: πάνω ἀπ' αὐτόν ἓνα ἄγρυπνο μάτι, πού τόν παρακολουθεῖ ἀπὸ τὰ πρῶτα του ὀήματα. Ἐνῶς φίλος ἀόρατος, πού

και αυτός άλλοτε είχε περάσει από την ίδια δοκιμασία, που ελευθερωμένους τώρα, από τὰ πνευματικά του ύψη έχει επιστημάνει την ψυχική του αφύπνιση, που του είχε συχνά παρασταθεί με σποργή και τὸν είχε ενισχύσει σὲς δύσκολες ὥρες, τὸν περιμένει στὴν εἴσοδο τῆς Ἀτραπού, με τὴν ἐκανοποίηση τοῦ πατέρα, που δέχεται τὸν χαμένο του γιό. "Όταν ἡ ψυχὴ ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν πλατειὰ Λεωφόρο καὶ φέρεται πρὸς τὴν Ἀτραπὴ, ὑψώνει τὸ φωτεινὸ τῆς σῆμα, ὁλοένα καὶ πιὸ ζωηρό, καὶ γίνεται ἀντιληπτὴ μέσα ἀπ' τὸ σκοτεινὸ πέλαγος τῆς ζωῆς. Καὶ νὰ ἡ σχετικὴ εἰκόνα, που ὁ μεγάλος Πλούταρχος μᾶς ἔχει ἀφήσει, σὲ μιά ἀπὸ τίς πιὸ θημιώδεις πραγματικτεῖς τοῦ στὴν «Περὶ θαυμάσιου Σωκράτους»:

Μέσα στὸ σκοτεινὸ πέλαγος τῆς ζωῆς, οἱ ἀνθρώπινες ψυχὲς κολυμποῦν, χωρὶς νὰ υποψιάζονται, πούθενά καμμιὰ — ἀκτὴ καὶ κανένα λιμάνι σωτήριον. Ἐκείνοι, που ἀπὸ καρὸ ἔχουν ὄγει πὰ ἀπ' τὸ πέλαγος καὶ ὀρίσκονται ἀσφαλισμένοι πάνω στὴν ἡλιόλουστη παραλία, δὲν μποροῦν τίποτε νὰ κάνουν, καμμιὰ βοήθεια νὰ προσφέρουν, σ' αὐτοὺς τοὺς μακρινούς καὶ χαμένους, παρὰ μόνο νὰ τοὺς παρατηροῦν σιωπηλὰ στὸν ἀγῶνα τοὺς. Γιὰ ὅσους ὁμως ἔχουν ξεκόψει ἀπ' τὰ θαθεῖα, καὶ κολυμπώντας με δύνامي καὶ με τόλμη πλησιάζουν κιόλας πρὸς τὴ στεριά, γι' αὐτοὺς, τρέχοντας καὶ μπαίνοντας ἀκόμα καὶ μέσα στὸ νερὸ καὶ φωνάζοντάς τους καὶ προσφέροντάς τους τὸ χέρι γιὰ βοήθεια, συντε-

λοῦν τελικὰ στὸ νὰ τοὺς σώσουν».

«Τὸ κλειδί κάθε θαύμου ἐπὶ τῆς Ἀτραπού εἶναι ὁ ἴδιος ὁ μαθητής».

Ἐλενα Μπλαβάτσκι

Ἡ Ἀτραπὴ συνοδεύεται στὸ μῆκος τῆς ἀπὸ πέντε σταθμοῦς — λέγει ἡ Ἑσωτερικὴ Διδασκαλία. Κάθε σταθμὸς ἀνοίγει τὴν πύλη τοῦ πρὸς μιὰ ἀνοδικὴ πνευματικὴ βαθμίδα. Τὸ κλειδί γιὰ τὸ ἀνοίγμα τῆς πύλης καὶ τὸ πέρασμα πρὸς τὴν ἀντίστοιχη βαθμίδα ἀποκτᾶται με τὴ «Μύηση». Ἡ πρώτη πύλη — που ἀνοίγει με τὴν πρώτη Μύηση — συμπίπτει με τὴν εἴσοδο στὴν Ἀτραπὴ. Ἡ πεμπτὴ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ἔξοδο, που εἶναι ἡ Ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴ γήινη ἔλξη, ἡ Ἀπολύτρωση, ἡ Νιρόβανα ἢ ἡ Ἀνάστασις. Μία ἔξοδος, που δὲν μπορεῖ, ὥστόσο, νὰ εἶναι ἓνα ἔρμα ὀριστικὸ στὴν πνευματικὴ ἀνέλιξη, ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ μιᾶς νέας πορείας πρὸς ἀγνωστες πνευματικὲς κορυφές. Πέντε, ἑπτὰ, δέκα ἢ δώδεκα οἱ ἀνοδικὲς βαθμίδες καὶ οἱ ἀντίστοιχες πύλες — Μύησεις. Παρὸς ἀνθρώπινος ἢ καὶ ὑπερανθρώπινος νοὺς μπορεῖ νὰ ρίξει τὴ βολίδα τοῦ καὶ νὰ μετρήσει τ' ἀπύθμενα δάθη τῆς θείας Πραγματικότητος:

Ἡ Ἑσωτερικὴ Διδασκαλία μιλώντας σήμερα γιὰ Μύησεις καὶ γιὰ Μυστήρια, δὲν δακρυρῶσαι κάτι τὸ νέο στὸν κόσμιο. Φέρνει ἀπλῶς καὶ πάλι στὸ φῶς μιὰ ξεχασμένη σὲς μέρες μας πνευματικὴ ἐπαγγελία, μιὰ γνώση υπέρτατη, που εἶχε παραμείνει

διαφυλαγμένη με ιερή φροντίδα μέσα στο ιδιαιτέρως εκείνο τιμμημα κάθε αρχαίας θρησκείας, το λεγόμενο Μυστηριακό. Τὰ ἐπίσημα, δέδοκα, Μυστήρια ἔχουν σιγήσει μὲς στοὺς αἰῶνες. «Ὅταν οἱ ἐποχές δὲν εὐνοοῦσαν πλέον τὴ λειτουργία τους κι ὅταν «οἱ περὶ τὰς ἱερὰς τελετὰς ναρθήκοφθοι» εἶχαν ἀρχίσει νὰ πλεονάζουν ἀπὸ τοὺς ἀληθινούς «δάκχους», τὰ Μυστήρια ἔκλεισαν εἰς πύλες τους. Ἀλλὰ κι ἂν τὰ Μυστήρια σὰν ἐπίσημες θρησκευτικές ὁργανώσεις ἔχουν σιγήσει, τὰ πνευματικά, ὥστόσο, γεγονότα ποὺ λέγονται «Μύησεις», αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ὑπάρχουν καὶ θὰ ὑπάρχουν πάντα ἀνεξάρτητα πρὸς τὴν ἐπίσημη ὁργανώση, ὅπως θὰ ὑπάρχει πάντα καὶ ἡ μυστική Ἀτραπὸς. Οἱ πύλες τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς ἀπελευθέρωσης, θὰ εἶναι πάντα ἀνοιχτές γιὰ τοὺς ζητούντες καὶ τοὺς κρούοντες μὲ ἀγνή πρόθεση καὶ ἐνθερμὸ πάθος ψυχῆς.

Οἱ πύλες τῆς Ἀτραποῦ φρουροῦνται αὐστηρὰ ἀπὸ σκληρὲς καὶ πονηρὲς δυνάμεις — λέγει ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς — ποὺ δὲν εἶναι ἄλλες ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ ἐνσχυριμένα πάθη, τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὰ γήινα δεσμιὰ μας. Ἡ φύση δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρεμβάλλει ἐμπόδια στὴν πνευματικὴ ἀνοδο καὶ νὰ ἐναντιώνεται στὸν πνευματικὸ φωτισμό. Ἡ ἐναντίωση ὑπάρχει μόνον μέσα μας. «Μέσα στὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, τὸ σκότος εἶναι ἄγνωστο. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως στρέφουν τὰ νῶτα τους πρὸς τὸ φῶς του, καὶ διαδίδοντας πάντοτε τὴν δική του σκιά παραπονοῦνται: οἱ θρῆσκοι εἶναι μέσα στὸ σκό-

τος». Τὸ ξεκλείδωμα ἐπομένως κάθε πύλης καὶ τὸ πέρασμα ἀπὸ θαμνίδα σὲ θαμνίδα, προϋποθέτει τὴν ἐξάντληση ἀπὸ τὸν μαθητὴ μὲς ἀντιστεκόμενης μέσα του ἐχθρικής δυνάμεως καὶ τὴν ἐκπλήρωση ἐνὸς ψυχικοῦ ἁλλου. Ὁ ἅλλος αὐτὸς θὰ εἶναι τὰ λύτρα γιὰ τὴν παράδοση τοῦ «χρυσοῦ κλειδιοῦ» καὶ τὴν ὑποχώρηση τῆς ἀντίστοιχης πύλης. Ἔτσι: Τὸ κλειδί κάθε θαμνίδου εἶναι ὁ ἴδιος ὁ μαθητής». Εἶναι ἡ ἴδια ἡ κατακτημένη ψυχικὴ ἰσχὺς καὶ ἐλευθερία, ἡ ἀξία καὶ τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς του ἐπόστασης.

Τί εἶναι Μύηση, μὲ λέξι, ποὺ ἔχει τόση παράξενα στὴ σημερινὴ ἐξωτερικὴ μας πραγματικότητά; Ἡ λέξι σημαίνει μὴν ἀπαρχή, τὴν συμμετοχή σὲ κάτι νέο, ἢ τὴν ἐπικοινωνία μὲ κάτι νέο. Στὴν προκειμένη περίπτωση, τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὴν θεία Πραγματικότητα καὶ τὴν πρόσληψή μὲσω τῆς ἐπικοινωνίας αὐτῆς πνευματικοῦ φωτός. Ἡ πρόσληψή τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ φωτός συνεπάγεται, κάθε φορά, μὴ ἀντίστοιχη διεύρυνση στὸ πνεῦμα καὶ στὴ συνείδηση τοῦ μυσμένου. Ὅπως ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς, ὅταν ἀποκτήσει τὴν ὄρασή του, ἀνακαλύπτει ἕναν κόσμον, ποὺ δὲν ὑποψαζόταν ὡς τότε, τὸ ἴδιο καὶ ἡ συνείδηση τοῦ μαθητῆ, μετὰ τὸ γεγονὸς τῆς Μύησης, ἀρχίζει νὰ λειτουργεῖ σὲ μία νέα ἀγνωστὴ ἐως τότε, διάστασι. Βλέπει ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἦταν τυφλή Ἡ σταδιακὴ αὐτὴ διεύρυνση τῆς συνείδησός τοῦ μαθητῆ καὶ οἱ ἀνάλογες ἐξελικτικὲς μεταβολὲς στὴν ψυχι-

κή του ύποστασις, ἔχουν ἀλληγορηθεῖ στίς ἀρχαίες παραδόσεις, κατὰ διάφορους τρόπους. Ἄλλοτε μὲ τίς σταδιακὲς μεταμορφώσεις, ποὺ ἀναφαίνονται στὸν κόσμο τῆς βλαστήσεως πάνω στὴ γῆ, ἀπὸ τίς ἐπιδράσεις τοῦ ἡλιακοῦ φωτός κατὰ τὴν πρὸδο τοῦ ἔτους — μὲ ἐναρξὴ τῆ χειμερινῆς τροπῆς — καὶ ἄλλοτε μὲ τὴ σταδιακὴ διεύρυνση τοῦ φωτεινοῦ διασκου τῆς Σελήνης κατὰ τίς φάσεις τοῦ μηνός. Ἔτσι, ὁ δόξωτος δίσκος τῆς Πανσελήνου, εἶναι στίς Ἰνδικὰς παραδόσεις, τὸ σύμβολο μιᾶς τέλει φωτισμένης συνειδήσεως, τῆς συνειδήσεως ἐνὸς Μύστη, ἢ ἐνὸς Βούδδα, ποὺ καταυγάζεται ὁλόκληρη ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Buddhi, τὸ ἐλληνικὸ ἀπολλώνειο φῶς.¹⁰

Ἡ πρώτη Μύση εἶναι ἡ δευτέρα γέννησις τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἡ γέννησις τοῦ ὕδατος, γιὰ τὴν ὁποία μιλάει ὁ Ἰησοῦς στὸν ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων Νικάνορ. Ὁ μαιευμένος ἦταν πάντα ὁ «δὶς γεγεννημένος» τῶν ἀρχαίων παραδόσεων.¹¹ Μέσα ἀπὸ τὸν

ἄνθρωπο τῆς ὕλης λαμβάνει χώρα ἡ γέννησις τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου. Γεννιέται μέσα στὴ φάτις τῆς ὕλης τὸ πνευματικὸ ὄρεφος, τὸ «θεῖον ὄρεφος» ἢ τὸ «θεῖον παιδίον», τὸ παιδίον Κριστός, Ὁρός, Διόνυσος καὶ Χριστός. Σύμφωνα μὲ τοὺς ἐσωτερικοὺς συμβολισμοὺς, τόσο ἡ γέννησις, καθὼς καὶ τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἡρώων, εἶναι καὶ οἱ ἀντίστοιχοι σταθμοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔχει νὰ περάσει ὁ μαθητὴς κατὰ τὴν πορεία του πάνω στὴ μυστικὴ Ἀτραπὸ. Τὸ λεγόμενο «θεῖο Δράμα» ἢ τὰ θεῖα Παθήματα, δὲν εἶναι μόνο ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς ἐνὸς προσώπου, ἀλλὰ καὶ τὸ αἰώνιο δράμα τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης καὶ τῆς γήινης ἀπελευθέρωσης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Γέννησις - Βάπτισις ἢ φωτισμός - Μεταμόρφωσις - Σταύρωσις - Ἀνάστασις καὶ Ἀνάληψις, δὲν ἦταν μόνο οἱ σταθμοὶ τῆς ζωῆς τοῦ πνευματικοῦ ἡρώα Ἰησοῦ ἀλλὰ καὶ οἱ συμβολικοὶ σταθμοὶ τῆς μαθητείας στὰ ἀντίστοιχα χριστιανικὰ Μυστήρια, στὰ «Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶχαν λειτουργήσει τοὺς πρώτους μεταχριστιανικοὺς αἰῶνες, πάνω στὰ πρότυπα τῶν ἄλλων ἀρχαίων Μυστηρίων.

Ἀν ἡ πρώτη Μύση εἶναι ἡ γέννησις τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἀνδρωσις καὶ ὁ φωτισμός του. Ἡ τρίτη εἶναι ἡ Μεταμόρφωσις, ἡ ἀπαστρέπτουσα ἀπὸ τὸ «πρωτότυπο λευκὸ» φῶς τοῦ πνεύματος μορφὴ τῆς πνευματικῆς ὑπόστασης. Γιὰ τὴν ἀκολουθήσει μὲ τὴν τετάρτη

10. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐτυμολογικὴ σημασία της, ἡ λέξη Ἀπόλλων ἔχει προέλθει ἀπὸ τὸ στερεοτικὸ Α καὶ τὸ Πολλά. Α-πόλλων, ὁ καταργῶν τὰ πολλά, ὁ συνδέων τὰ πολλὰ μὲ τὸ Ἕνα, τὴ μία καὶ ἐνιαία θεία Ζωή. Ἀλλὰ καὶ ἡ σημασία τῆς Ἰνδικῆς λέξης «Buddhi» εἶναι ἡ ἴδια. Buddhi εἶναι ἡ ἐνορατικὴ Γνώσις, ἢ ἡ Σοφία - Ἀγάπη, ποὺ συνδέει τὰ πολλαπλὰ τῆς Μανα στὴ μία καὶ ἐνιαία πραγματικότητα. Οἱ δύο παραδόσεις, ἐπομένως, συναντῶνται.

11. Στὴν Ἰνδία, ἡ Κάστα τῶν Βραχμάνων ἐθεωρεῖτο σὰν ἡ τάξις τῶν «δὶς γεγεννημένων».

Μύηση ή Σταύρωση και ο Θάνατος της υλικής ύποστασης, με την κατάσπαση που λέγεται «Ανάσπαση», και η περαιτέρω ασύλληπτη και ένδοξη πορεία μέσα στις σφαίρες του πνεύματος, που λέγεται «Ανάληψη».

Στις έσωτερικές παραδόσεις, τόσο του Ίνδουισμού, καθώς και του Βουδδισμού, οι άνοδοι σταθμοί της μαθητείας πάνω στην Άτραπό, έχουν επίσης συμβολιστεί με ανάλογες ποιητικές αλληγορίες. Στον Βουδδισμό, ο Chêla (μαθητής) που έλαβε την πρώτη Μύηση και εισήλθε στην Άτραπό του Φωτισμού και της Αγιότητας, γίνεται ένας Srôtapatti (ή Sotâpanna) «αυτός που εισήλθε στο ρεύμα», στο ρεύμα του πνεύματος και της αληθινής ζωής. Με τη δεύτερη Μύηση, ο Srôtapatti γίνεται ο Sakadâgâmi, «αυτός που θά επανέλθει — πάνω στη γή — ακόμη μια φορά», και με την τρίτη, ο Anâgâmi, «αυτός που δεν θά επανέλθει πλέον». Για να γίνει με την τέταρτη ο Arhat, ο «Σεβάσιμος» και με την πέμπτη ο Asekha, ο «Αδιάσκαλος», ή «αυτός που δεν έχει πλέον ανάγκη μαθητείας».

Στον Ίνδουισμό, τα ίδια και πάλι πέντε στάδια αναφέρονται με διαφορετικούς συμβολισμούς. Με την πρώτη Μύηση, ο μαθητής γίνεται «Ο Πλάνης», αυτός που δεν έχει πλέον μόνιμη κατοικία το γήινο περιβάλλον. Με τη δεύτερη γίνεται «Ο Τέκτων»,¹² αυτός που κτίζει την

πνευματική κατοικία του. Με την τρίτη, «Ο Κύκνος» (Hamsa), το πουλί - σύμβολο της λευκής πνευματικής μεταμόρφωσης. Για να γίνει με την τέταρτη «Ο πέραν του Κύκνου» (Parama-hamsa) και με την πέμπτη ο «Τεταλειπμένος» (Atita) ή ο «Απολυτρωμένος» (Jivanmukta).

Έννοείται ότι δεν είναι δυνατόν ποτέ τα πέντε στάδια της μαθητείας να διανυθούν όλα μέσα σε μια και μόνο γήινη ένσάρκωση. Από την ώρα που ο μαθητής εισέρχεται στην Άτραπό και συνδέεται με το ρεύμα του Πνεύματος, έχει ακόμη να διανύσει ένα αριθμό γήινων ενσαρνώσεων, μικρόν ή μεγαλύτερον, ανάλογα πάντα με τις ψυχικές του ικανότητες, ανάλογα με το συσσωρευμένο Κάρμα και τη δύναμή του στην πνευματική αναρρίχηση.

Υπάρχει, καθώς είπαμε, πόρος πολύς μπρός στο κατώφλι κάθε σταθμού, που κορυφώνεται με το φτάσιμο στο κατώφλι του σταθμού εκείνου, που λέγεται «Σταύρωση». Σταύρωση και θάνατος στην προσωπικότητα, στην υλική οντότητα. «Ό,τι έχει απομείνει από τη ζωή της Πλάνης και της Χωριστικότητας, πρέπει μπρός στο κατώφλι αυτό να παραιοθεί στο θάνατο. Δεν υπάρχει περιθώριο χρόνου, όλα οι γήινοι λογαριασμοί που απομένουν ανοιχτοί, πρέπει τώρα να εξοφληθούν όριστικά. Η προσωπικότητα δολιχληρή να μηδενιστεί, να σαπίσει, να ριχθεί στη θεία φω-

12. Σύμφωνα με άλλη έρμηνεία, ● «Τέκτων» συμβολίζει εκείνον που έχει αποκτήσει τη δύναμη να χει-

ρίζεται τις φυσικές δυνάμεις, τις δυνάμεις της ύλης.

τιά και ν' ἀφανισθεῖ, παραδίδον-
τας τὴ ζωὴ της στὴν ἀνδρωμένη
πλέον πνευματικὴ Ἀτομικότητα.
Πίσω ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ὥστος
αὐτὴ ἐκμηδένιση, τὴν φαινομενικὴ
ἦτα καὶ συντριβὴ ὁ Θρίαμβος συν-
τελεῖται στὸν κόσμον τοῦ πνεύμα-
τος. Ὁ Θρίαμβος ποὺ λέγεται Ἀ-
νάστασις. Τὸ μυστικὸ ρόδο ἀνοί-
γει τὰ πέταλά του πάνω στὸ
γῆινο σταυρό. Δὲν ὑπάρχει Ἀ-
νάστασις χωρὶς θάνατο καὶ σταυ-
ρό. Αὐτὸς εἶναι ὁ τελευταῖος θά-
νατος ὁ θάνατος ποὺ νικάει καὶ
καταπατεῖ τὸν θάνατο. «Θανάτω
θάνατον πατήσας», λέγει καὶ ὁ
χριστιανικὸς ἀναστάσιμος ψαλ-
μός. Εἶναι ὁ μέγας καὶ εὐλο-
γημένος θάνατος ποὺ ὁ ποιητὴς
R. M. Rilke εὐχεται νὰ δοθεῖ
στὸν καθένα, σὸν μὴ ἀνταρσιεῖ
καὶ μὴ ἐπίστεψῃ τοῦ γῆινου ἁ-
γῶνα. «Πεθαίνω γιατί δὲν πεθαί-
νω», φωνάζει ὁ μυστικὸς ἄγιος
Ἰωάννης τοῦ Σταυροῦ,¹³ συνει-
δητοποιώντας τὴν ἀδυναμία του
νὰ νικήσῃ ολοκληρωτικὰ τὴν ὁ-
λική του ὑπόστασις καὶ νὰ πελά-
νῃ τὸν τελευταῖο της θάνατο.

Ποῦ εἶναι ἡ κατάστασις, ποὺ
λέγεται Ἀνάστασις, Ἀπολύτρω-
σις ἢ Ἀπελευθέρωσις; Τὸ εὐλο-
γημένο λημάνι, ποὺ ὅλοι οἱ μα-
θητὲς τῆς Ἀτραποῦ ὀνειρεύονται
νὰ φοῶσουν; Κάθε ἀπόπειρα πε-
ριγραφῆς θὰ ἐμόλυνε τὴ λαμπρό-
τητά της — λέγει ἡ Θεόσοφος
Μπέζαντ. Τὸ μόνο ποὺ μπορεῖ
νὰ πεῖ κανεὶς εἶναι ὅτι ἡ ἀπαλ-
λαγή ἀπὸ τὰ δάχη τοῦ Κάρμα,
ὅλ' πρέπει νὰ ὁδηγεῖ σὲ μὴ ἀ-
σύλληπτη κατάστασις μακαριότη-

τας, ὅπου κάθε θλίψη καὶ πόνος
εἶναι ἀδιανόητος.

Τί εἶναι ἡ Νιρβάνα, ἡ πολυ-
συζητημένη καὶ τόσο παρεξηγη-
μένη αὐτὴ λέξη τῆς Ἰνδικῆς φι-
λοσοφίας; Οἱ Εὐρωπαῖοι Ἀνατο-
λιστὲς τὴν ἔχουν μεταφράσει «Τὸ
ἐσθραμένον», τὸ σθήσιμο τοῦ κε-
ριοῦ ἢ τῆς λάμπας. Ποῦς λάμ-
πας; Τῆς λάμπας τῆς προσωπι-
κότητας, ποὺ καίει μὲ τὸ φυτίλι
καὶ τὸ λάδι τῶν αἰσθήσεων. Τὸ
σθήσιμο τῆς λάμπας αὐτῆς, μὲ τὴν
ἐξάντλησις τοῦ φυτλιοῦ καὶ τοῦ
λαδιοῦ, δὲν ὁδηγεῖ πρὸς τὸ σκό-
τος καὶ τὴν ἀνυπαρξία, ὅπως ἀ-
πὸ ἄγνοια ἔχει ἐρμηνευθεῖ, ἀλλὰ
πρὸς μὴ ἀλλή κατάστασις ὑπαρ-
ξῆς καὶ ἓνα ἄλλο φῶς, ποὺ εἶ-
ναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ρίζα τοῦ θά-
ναιου φωτός τῆς προσωπικῆς ζω-
ῆς. Στὴ σημερινή μας κατάστα-
σις, τὸ νιρβανικὸ αὐτὸ ἢ ἀναστά-
σις φῶς ἂν καὶ ἐδῶ κοντά μας
καὶ γύρω μας, δὲν εἶναι γιὰ τὰ
μάτια τῆς σάρκας μας, παρὰ
σκότος. Στὴν κατάστασις ὅμως
τῆς Νιρβάνα, τὰ πράγματα ἀντι-
στρέφονται, καὶ τὸ τυρινὸ μας
φῶς, παίρνει τὴ θέσις τοῦ σκό-
τους. «Κανένας ἄνθρωπος κλει-
σμένος μέσα στὴν πῆλινη λάμ-
πα του, δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίζει
ποῦ φῶς λάμπει ἔξω ἀπ' τὴ
λάμπα του». Πῶς νὰ περιγράψῃ
τὸ θεοφάνει ποὺ σπλάττει μεθυ-
σιμένο ἔξω ἀπ' τὴν ὑδάτινη φυ-
λακὴ του, στοὺς ἄλλους ὑδρόδο-
νους συντρόφους του, τί εἶδε καὶ
τί ἔνοιωσε μέσα στὸν ἄγνωστο γι'
αὐτοὺς ἡλιοφώτιστο γῶρο; «Ἄν
δὲν ὑπῆρχε ἡ Νιρβάνα, τίποτε
δὲν θὰ ὑπῆρχε — λέγει ὁ Βούδ-
δας. Ἀλλὰ ἡ Νιρβάνα ὑπάρχει
— βεβαιώνει ὁ ἴδιος — καὶ ὅλα

13. Ἰσπανὸς μυστικὸς τοῦ 16ου αἰῶνα.

υπάρχουν επειδή και μόνον υπάρχει αυτή».

Ποιά μπορεί να είναι η Νιρβάνική συνείδηση, ή συνείδηση της Άναστάσεως; Μια ασύλληπτη υπερσυνείδηση που έχει το κέντρο της παντού και πουθενά την περιφέρειά της. λέγει η Έλενα Μπλαβάτσκι. Μια πανταχού παρούσα συνειδητότητα, έξω από τους περιορισμούς του χώρου και του χρόνου. «Τό ἐλάχιστον μέσα στο ὅλον και τὸ ὅλον μέσα στο ἐλάχιστον», είναι ένας χαρακτηριστικός όρισμός από τον Έριχ τον Τρισμέγιστο.

Ἡ μαθητεία πάνω στην Ἀτραπὸ τῆς ἐσωτερικῆς μας πραγματικότητας, μακροχρόνια και σκληρή, ἀρχίζει ἀπὸ τὸ σταυρὸ και τελματίζεται: πάνω στο σταυρό. «Ἀπὸ τὴ στιγμή που ὁ μαθητὴς βλέπει τὸ πόδι του πάνω στην Ἀτραπὸ, βλέπει τὴν καρδιά του πάνω στο σταυρό. Ὅταν ἡ καρδιά και ὁ σταυρὸς γίνουν ἓνα, ἡ Ἀτραπὸς ἔχει διανυθεῖ». Ἡ περιπλάνηση τῆς ἀνθρώπινης Μονάδας μέσα ἀπὸ τὴ ζωὴ και τοὺς θανάτους τῆς ὕλης τελειώνει μετὴν ἐπιστροφή της στὴν πάτρια γῆ. Ὁ κύκλος τοῦ γήινου δράματος κλείνει. Τὸ θεῖο σπέρμα και τὸ θεῖο ἔμβρυο γεννήθηκε, ἀνδρώθηκε μέσα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τῆς ὕλης και ἔγινε «υἱὸς θεοῦ». Ὁ Chela ἢ ὁ Lanou ἔγινε ὁ ἴδιος Διδάσκαλος, ὁ ἄνθρωπος

υπεράνθρωπος και Θεάνθρωπος: «Εἶσαι ἐστὶ ὁ ἴδιος τώρα ὁ Διδάσκαλός σου και ὁ θεὸς σου», λέγει ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς. Ἡ ἀχτίδα ἔγινε φλόγα, ἱκανὴ νὰ ἀκτινοβολήσει: ἀπειρες ἄλλες ἀχτίδες και ν' ἀνάψει ἄλλες φλόγες, χωρὶς ἡ ἴδια νὰ ἀναλώνεται.

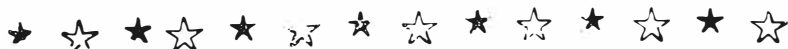
Μέσα στὴν ἐξελισσόμενη, ὡστόσο, θεῖα Πραγματικότητα, τίποτε δὲν κλείνει και δὲν τελματίζεται ὁριστικά. Πέρα κι' ἀπ' αὐτὲς τὴς ἐνδοξες κατακτήσεις τῆς Νιρβάνᾳ ἢ τῆς Ἀνάστασης, υπάρχουν ἄλλες ἀκόμα πιὸ ὑψηλότερες, μέσα στὰ ασύλληπτα ὑπερβατικά πεδία τῆς θείας Ζωῆς, γιὰ τὴς ὁποῖες μόνο ἡ Σιωπὴ ἐδῶ κάτω μπορεί νὰ μιλήσει: «Μὴ λέγε τίποτε...».

Λέγεται ὅτι, ὅταν ἓνας «υἱὸς θεοῦ» ἀνασταίνεται μέσα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς ὕλης ὅπως τὸ ἄνθος τοῦ λωτοῦ μέσα ἀπὸ τὴ λάσπη και τὸ νερό, ὁλόκληρη ἡ φύση σκιρτάει γιὰ τὸ χαρμόσυνο γεγονὸς, τὸ μέγα ἔργο που συντελέστηκε μέσα ἀπ' τὸ σπλάγχνο τῆς.

Ορθώνεται τώρα σὰν λευκὸς στύλος πρὸς τὴ Δύση αὐτός, ὅπου στὸ μέτωπό του ὁ ἥλιος τοῦ αἰώνιου πνεύματος που ἀνάτειλε, ξεγυρνᾷ τὰ πιὸ ἐνδοξα κήματά του...

Στὸ κρταῖο του χέρι τὴ ζωὴ και τὸ θάνατο δαστά.»¹⁴

14. Ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ «ΙΛΙΣΟΥ»

ΣΤΕΛΙΟΣ ΜΠΙΝΙΑΡΗΣ

Ὁ ἁμνὸς τοῦ Θεοῦ

Κύριε,

Νοιώθω τῆς μοναξιᾶς μου τὴ σιωπή.
καὶ Σὺ μακριὰ μου.

Τὸ δροσερὸ νερὸ τελμάτωσε,
καὶ βοῦρκος ἡ πηγὴ.

Στὰ πλάτη χάνομαι ξανά ἀγνώστον ὁριζόντων
καὶ δέος στὴν ψυχή.

Ματώσανε τὰ χέρια μου σ' ἀπόγνωσι ἱεσίας,
καὶ τ' ἄστρο μου σθηστό.

Ἡ ἀγάπη σου ποὺ δίδαξες, ἀγκάθισε σὲ χέρο,
καὶ ἄνδρὸ ἀγρό.

Ὁ ἥχος τῆς καμπάνας σου, ξεγάστηκε καὶ κείνος,
καὶ θοῆνος ὁ ψαλμός.

Τὸ δρόμο ποὺ μᾶς φώτισες, τὸν σκότισαν τὰ πάθη.
καὶ ὁ λόγος σου κενός.

Προδόθηκα καὶ πρόδωσα τὸ μήνιμα τοῦ λόγου,
γι' ἀγάπη καὶ καλό.

Σύ, σύμβολο ὁλόφωτο, ἰδέα καὶ λατρεία,
καὶ μεῖς, μακριὰ ἀπ' τὸ φῶς.

Τὰ βάγια τῆς ὑποδοχῆς, Σταίρωσι προμηνούσαν,
καὶ ψέμμα ὁ σκοπός.

Τώρα μαζί σου ὁδοιπορῶ, στὸ Μέγα σου τὸ Πάθος,
καὶ σὲ ἀνῆλπι.

Κάνε Χριστέ μου νὰ σὲ δῶ καὶ ν' ἀνεβῶ μαζί σου
στὸν ἥλιο καὶ στὸ φῶς.

ΒΑΝΑ ΒΑΒΕΤΣΗ

Θύελλα

Κοίτα τὰ δέντρα
 τὴ φυλλωσιά τους μόνο ἀνανεώνουν·
 ἡ ρίζα τους βαθιά στὴ γῇ, γερά κρατιέται.
 Μ' ἂν κάποια θύελλα τὴν ξεριζώσει
 πεθαίνουν μονομιᾶς.

**

Κοίτα τοὺς ἀνθρώπους
 τὶς συνήθειές τους ἀλλάζουν·
 τὴν πίστη καὶ τὰ ἰδανικά τους ἂν ἀπαρνηθοῦν
 δὲν θ' ἂν' ἐκεῖνοι ποὺ ἦσαν ποῖν,
 θᾶναι συντρίμμα.

Ἐπιτύμβιο

Μέσ' ἀπ' τὰ σύννεφα ἀνεδαίνει ὁ αἰτὸς
 τὴν καταιγίδα ποὺ σὲ λίγο φτάνει ν' ἀποφύγει·
 τὰ θνητὰ φτερά του δὲν καταδέχεται νὰ βρέξει·
 φυλακισμένος στὴν ἀητοφωλιά δὲν ἠμπορεῖ νὰ μείνει.
 Ἐκεῖ ψηλά, πάνω ἀπ' τὰ σύννεφα, λάμπει ὁ ἥλιος.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ

"Ἀς δειπνοῦμε τὰ δεσμὰ

"Ἀς σπάσουμε τὰ δεσμὰ
 κι ἂς ἐλευθερωθοῦμε.

"Ἀς κυταχτοῦμε κατὰματα
 νὰ γνωρισθοῦμε.

"Ἀς ἀλλάξουμε τῆς ζωῆς
 τὴν πορεία,

νὰ ζήσουμε ἥσυχά.

"Ἀς νικήσουμε ὅλα τὰ ἐμπόδια
 καὶ ἂς προχωρήσουμε.

"Ἀς κρατηθοῦμε σφιχτά
 ἀπὸ τὸ χέρι

κι ἂς δοῦμε τὸν ἥλιο
 ποὺ μᾶς φωτίζει.

Στὸν οὐρανὸ λάμπουν τ' ἀστέρι
 Ἡ Ζωὴ εἶναι τόσο ωραία·

ἂς συνεχίσουμε, λοιπὸν.

Τέλειωσε ὁ χειμώνας,
 μιὰ καινούργια ἀνοιξη
 μᾶς περιμένει.

ΛΟΥΛΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Ἑρμηνεύοντας τὴ σιωπὴ

Ἑρμηνεύοντας τὴ σιωπὴ,
 τῆς δίνω κάθε φορὰ καὶ ἄλλο ὄνομα.
 Πότε τὸ παίρνω
 ἀπ' τὴν ὀργή τῆς θάλασσας, πότε
 ἀπ' τὰ κλαδιά τῶν δέντρων,
 μέσα στὴ νύχτα. Ἀκούει ὅσα ὀνόματα
 τῆς στέλνω. Γιατί,
 μ' αὐτὴ τὴν ἀπέραντη σιωπὴ οἱ δυὸ μας,
 ἔχουμε ὑπογράψει μυστικὸ συμβόλαιο,
 τίς μύχιες σκέψεις νὰ μὴ φανερώσουμε,
 ὅσο κι ἂν διεγείρουν μέσα μας οἱ φωνές
 τὸν πόθο, τὴν ὀργή, τὸν ἱλιγγο, τὸν πανικό.
 Ἡ σιωπὴ, κρατᾷ γιὰ μένανε
 πιστὰ τὸ λόγο της. Τὰ χεῖλη της ἔχει
 σφραγισμένα, τὴν ὄψη ἀσάλευτη.
 Κι ἐγώ, ἰδανικὸς ἐραστής, θωπεύω τὰ μαλλιά της,
 προσεύχομαι κρυφὰ γι' αὐτήν,
 συγκρατῶ μέσα μου τὴ δικιά της ἁρμονία,
 πλέκω ἀλλεπάλληλες φορὲς ἐγκώμια,
 στίς ἀόρατες κινήσεις της ὅσες ἀποπειροῦται
 γιὰ τὴν ὀριστική της συντριβὴ στὸν ἦχο,
 στὸν κύκλο τοῦ μηδενός, ποὺ θὰ τὴν φέρει
 στὴν ὑπέρτατη ἐξουσία, στὴν ἱστορία
 ἐκείνων τῶν φανερῶν λυγμῶν. Γιατί
 ἀναπάντεχα κράτησε βουβή
 τὸ ἱωβηλαῖο τοῦ χρόνου μέσα της.
 Ὀλομόναχη νὰ βαδίζει μέσα στὸ χρόνο,
 μακρὺ, λευκὸ χιτῶνα, κρατώντας στὸ χέρι,
 ἀόρατη σὲ ὅσους τὴ μισοῦνε, προσφιλέστατη
 σ' αὐτοὺς ποὺ σφραγίζουν τὰ χεῖλη της
 μὲ τὸ φίλημα τῆς αἰωνιότητας!

ΑΤΟΜΟΝ Ή ΣΥΝΟΛΟΝ;

Τοῦ Νίκου ΚΑΡΒΟΥΝΗ

(Ἐπιφυλλίδες «Πρωίας» 6.8.1932)

Ποῦ ὡδήγησε τὴν Ἀνθρωπότητα ἡ ὑπερτροφικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ατομισμού, ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ Ἀνθρωπότης, τὸ Σύνολον ἀτάρχει διὰ τὸ Ἄτομον, τὸ βλέπει κανεὶς εἰς τὸ σημερινόν τὸ κατόντημα τοῦ καθεστώτος, τὸ ὁποῖον ἐθμελιώθη ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν. Ὁ ἐγωκεντρικὸς τοῦ ατόμου ἐδημιούργησε βαθιὴν δόνησιν ὅσπερ ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν, τὴν ἐπιζωήθησιν τῆς ὁπτῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν μαζῶν καὶ ὅταν ἡ μηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας προσέδωκε νέαν μορφήν εἰς τὴν ἀντίθεσιν αὐτὴν τοῦ Ἀτόμου πρὸς τὸ Σύνολον, προέκυψαν οἱ ἀλέθριοι διὰ τὴν ἀνθρωπότητα συναγωνισμοὶ τῶν κρατῶν, ποὺ διέπονται ἀπὸ τὸν ατομολάτριν ἀστισμόν, οἱ ὑπερριαλισμοὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὑπερπαντίων ἀποικιῶν πρὸς ἐπέκτασιν τῆς κολοσσιαίας συναγωνιστικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ὁ παγκόσμιος πόλεμος, ποὺ ἦτο ἡ λογικὴ συνέπεια ὅλης αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως τῶν ατομοπαγῶν καθεστώτων. Καὶ ἡ ἐξελικτικὴ συνέπεια τοῦ αἰματωμένου αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ συνεχίζεται εἰς τὴν σημερινὴν κρίσιν τοῦ τυραννέει αὐτὰ τὰ ατομοπαγῇ κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ πολιτευτικά συγχροτήματα.

Λέν ἔχει, βέβαια πολλὴν σημασίαν νὰ ἐξετάσῃ κανεὶς σημερινὸν ἱστορικῶς, ποῖοι λαοὶ ἐκαλλέργησαν ἰδιαίτερος τὴν λατρείαν πρὸς τὸ Ἄτομον καὶ ποῖοι τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀνωτέρας σημασίας τοῦ Συνόλου. Σήμερον, ἐκεῖνο ποὺ προέχει καὶ ἐπείγει, εἶναι νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὁρθῆς ἀντιλήψεως διὰ τὴν ἀληθινὴν σημασίαν τοῦ Ἀτόμου μέσα εἰς τὸ ἀνθρώπινον Σύνολον διότι αὐτὴ ἡ ἀποκατάστασις θὰ εἶναι ἀπαραίτητη παγίωσις καὶ ἐξασφάλισις τῆς ριζικῆς μεταβολῆς ποὺ τὴν ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον μιᾶς πολυβασιανισμένης ἀνθρωπότητος. Εἶναι, ἐν τούτοις, ἐνδιαφέρον νὰ πιστοποιηθοῦν ἱστορικῶς μερικὰ γεγονότα ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα, διὰ νὰ πλατυνθῇ τὸ πεδῖον τῆς σωστῆς καὶ ἐλευθέρας σκέψεως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ συλλέξῃ ὁ καθεὶς καθοδηγητικὰ συμπεράσματα. Καί, ἀπὸ τὴν ἀποψιν αὐτὴν, εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονὸς ὅτι πονθενὰ ἡ λατρεία τοῦ Ἀτόμου δὲν ἀνυψώθη εἰς τόσον ὑστερικὸν παρωλογισμόν, μὲ τόσον προσηλητικὴν

προκλητικότητα πρὸς τὸ Σύνολον, ὅσον εἰς τὴν Γερμανίαν, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὴν ἐκυβερνοῦσαν προπολεμικῶς.

Ὅταν ξαναδιαβάξῃ κανεὶς σήμερον τὸ περίφημον βιβλίον τοῦ στρατηγοῦ φὼν Μπερνάρντι «Ἡ Γερμανία καὶ ὁ Προσεχὴς Πόλεμος», ποὺ ἐγράφη ὀλίγον πρὸ τῆς παγκοσμίου ἀλληλοσφαγῆς καὶ ἦτο τὸ πολεμικὸν εὐαγγέλιον τῆς ὑπερμιπεριαισθητικῆς καὶ ὑπερμιλιταριστικῆς πολιτικῆς τοῦ Κάιζερ καὶ τῶν συμβούλων του — τῆς *We'lpolitik* — δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴν μένῃ κατάπληκτος ἀπὸ τὸν χονδροειδέστατον παραιολογισμόν του. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν καὶ νὰ μὴν ἐκπληττεται γιὰ κάτι ἄλλο ἀκόμη: διὰ τὴν στενωπὰν ψυχολογικὴν συγγένειαν τῆς νοστορπίας αὐτῆς, ποὺ ἤθελε τὴν Γερμανίαν ἀπολυταρχικὴν δέσποιναν ὁλόκληρου τοῦ κόσμου μὲ τὴν ὑστερικὴν καὶ γοερὰν μεγαλοφωνίαν τοῦ Φρειδερίκου Νίτσε, τοῦ προφήτου τοῦ *Ἵπενρωπ*, τοῦ τερατώδους αὐτοῦ καταντήματος ἑνὸς ὑπερτροφικοῦ ἀτομισμού. Καὶ πράγματι, ἐὰν μίᾳ φιλοσοφικῇ θεωρίᾳ ἀπὸ τὰς τόσας καὶ τόσον ἀντιθέτους μεταξὺ των, ποὺ ἐξετέθησαν εἰς τὴν Γερμανίαν κατὰ τὸν περασμένον αἰῶνα, ἐπέδρωσεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, κάτω ἀπὸ τὴν διέθυνσιν τοῦ Μπίσμαρκ καὶ τῶν Χοεντςόλλερν, αὐτὴ ἦτο ἡ θεωρία τοῦ Νίτσε· διότι ἐμιλοῦσεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ψυχὴν τῶν εὐγενῶν γαιοκτημόνων τῆς Πομερανίας καὶ τῆς Πρωσίας ποὺ ἦταν ἡ τάξις ποὺ ἐκυβερνοῦσε τὴν χώραν. Ἡ θεωρία τοῦ Ἵπενρωπ ἦτο ἡ λογικὴ ἐξέλιξις, εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἀφηρημένων ἰδεῶν, τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητος ποὺ εἶχαν ἐπιβάλλει οἱ Γερμανοὶ μεγαλογαιοκτημόνες εἰς τὸν λαόν τῶν Τευτονικῶν χωρῶν. Τὸ ἔδαφος ἦτο ἀρχετὰ καλλιεργημένον ἀπὸ μίαν κληρονομικὴν — ἂν μπορῇ νὰ χαρακτηρισθῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον — ροτὴν τῶν «μορφωμένων» Γερμανικῶν τάξεων πρὸς τὸν ἀτομισμόν. Ἐνας σύγχρονος Γερμανὸς μελετητής, ὁ Frits Strich, εἰς ἓνα βιβλίον του ποὺ ἐξεδόθη στὸ Μόναχον κατὰ τὸ 1928 καὶ στὸ ὁποῖον συγκρίνει, μεταξὺ ἄλλων, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ροπὰς τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Γάλλων, διαπιστώνει τὸ γεγονός, ὅτι, ἐνῷ τοῦ Γαλλικοῦ πολιτισμοῦ φορεὺς εἶναι ὁλόκληρος ὁ λαός, ὁ λαὸς ὁ Γερμανικὸς ζῇ κοιμισμασμένος εἰς πολλὰς καὶ διαφορετικὰς ἀτομικότητας — πράγμα ποὺ φανερώνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ἀκόμη, ὅτι οὔτε ἡ γλώσσά του δὲν ἠμύρρεσε ν' ἀποκτήσῃ ἓναν τέτον ἐνιαῖον καὶ κυρωμένον ἀκαδημαϊκῶς. Καὶ εἶναι ἐπίσης ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι πρὸς τὸν ὁρμητισμὸν, ἢ ἀρρωστικὴν αὐτὴ ἐκδήλωσις ἑνὸς ἀποχαλινωμένου ἀτομισμού καὶ μιᾶς ἀπόλυτης περιορνήσεως πρὸς τὸ Σύνολον, δὲν ὑπῆρξεν ἐντατικώτερος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ περασμένου αἰῶνος, ὅσον εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ὅπως ἦτο ἐπόμενο, ἡ ἐντατικὴ αὐτὴ καλλιέργεια τοῦ ἀτομισμού ἐπροκάλεσε τὴν πλέον ἔντονην ἀντίδρασιν, ὅταν, κατὰ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνος, ἡ ἐξέλιξις τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διαμόρφωσις μεγάλων προβλημάτων διὰ τὰς

ἐργαζομένας καὶ πιεζομένας μάζας ἄρχισε νὰ ἐμφανίζῃ τὰ καταστροφικά ἀποτελέσματα τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Ἀτόμου. Καὶ δὲν ἦτο καθόλου τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι ὁ Κοινωνισμὸς ἀνεπτύχθη ραγδαίως εἰς τὴν Γερμανίαν τοῦ Νίτσε καὶ τῶν Γιούγκερς ἐνῶ εἶχε πολὺ ἀτονωτέραν τὴν πρακτικὴν ἐκδήλωσίν του εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου, ἐν τούτοις, τὰ ἐργατικά προβλήματα ἦσαν ἀσυγκρίτως ὀξύτερα καὶ περισσότερα σύνθετα καὶ πιεστικά.

Τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀτομισμοῦ δέχεται τὰ πρῶτα ἀποφασιστικά καὶ ἀποτελεσματικά κτυπήματα ἀπὸ τὴν ἐπαναστατημένην συνείδησιν τῆς συνολικότητος ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν κορύφωσίν του, ποὺ εἶναι ἡ τυραννικὴ ἐξμετάλλευσίς τῶν μαζῶν τὴν βρίσκουμεν στὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν. Διότι εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀτομισμὸς ἐκτυπήθη εἰς τὰς Ἀθήνας αὐτὰς δύο φορές: τὴν πρώτην, θετικὰ καὶ πρακτικώτατα, ἀπὸ ἓνα κυβερνήτην-νομοθέτην τὸν Σόλωνα τὴν δευτέραν θεωρητικά, φιλοσοφικά, ἀπὸ τὸν Πλάτωνα εἰς τὴν «Πολιτείαν» του, εἰς τοὺς «Νόμους» καὶ εἰς τὴν περίφημην ἐπιστολὴν του — τὴν λεγομένην «ἐβδόμην» — τὴν ὁποίαν τόσο ἀρτια ἐσχολίασεν ὁ καθηγητὴς Thompson τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καϊμπριτζ κατὰ τὸ 1854. Ἡ «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνος, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ Σύνολον καὶ τὸ συμφέρον του κυριαρχοῦν, εἰς τὴν ὁποίαν θεσπίζεται ἡ κοινοκτημοσύνη, ὅπου ὅλες ἡ γυναῖκες μποροῦν νὰ σχετίζονται ἐλεύθερα μὲ ὅλους τοὺς ἄνδρες, ὅπου τὰ παῖδιά δὲν γνωρίζουν οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα, ἀλλ' ἀνήκουν εἰς τὴν Πολιτείαν, ὅπου ἡ ἐκπαίδευσίς βασίζεται στὴν ἀσθηρὴν ἀντίληψιν τοῦ καθολικοῦ συμφέροντος καὶ κοινοσυρρενεῖ αὐτότητα καὶ τὸν Ὅμηρον, διὰ νὰ μὴ διδάσκωνται τὰ παῖδιά μύθους καὶ γραφικὰς ψευδολογίας — ἡ «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνος εἶναι μία πρωτοτυπωτάτη «κολλεκτιβιστικὴ» πολιτειακὴ σύνθεσις ποὺ ἐγεννήθη εἰς τὸν νοῦν τοῦ φιλοσόφου ἀπὸ τὴν ἀηδίαν του διὰ τὰ πολιτεύματα τῆς ἐποχῆς του, ποὺ ἐβασίζοντο εἰς τὴν ἐπιχράτησιν τοῦ ἀτομικοῦ πνεύματος.

Ὁ Σόλων, ὅμως ἦτο ὑποχρεωμένος ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀμέσως καὶ πρακτικῶς — νομοθετικῶς καὶ διοικητικῶς — μίαν πραγματικὴν κατὰστασιν ποὺ ἦτο συνέπεια ἀπεχθυστάτης ἐξμεταλλεύσεως τῶν μαζῶν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους κερδοσκόπους, ἀπὸ τὰ ἐγωκεντρικά τὰ ἄτομα ποὺ εἶχαν ἐξελιχθῇ, φυσικά, εἰς τυράννους σφετεριστὰς τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἀνῆκαν εἰς τὸ Σύνολον καὶ ποὺ τὰ πωρῆγεν ἡ μᾶζα.

Εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ἐξακόσια περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ ἐκκρομαχοῦσεν ἡ τάξις τῶν πλουσίων ἐξμεταλλευτῶν ποὺ ἐλέγοντο γ ε δ ε ο ν τ ε ς, ἢ τ ε λ ε ο ν τ ε ς. Εἶχαν ὑπερπλουτήσῃ ἀπὸ τὴν τοκογλυφίαν των εἰς βάρος τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς. Οἱ χωρικοὶ τῆς Μεσογαίας, ποὺ εἶχαν δικὰ των χωρίων, ἐδανείζοντο ἀπὸ τοὺς γ ε δ ε ο ν τ α ς μὲ τόκον ὑπέρογκον

καὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς γῆς των. Μία κακὴ χρονιά ἦτο ἀρκετὴ διὰ τὴν καταστροφὴν των. Οἱ προθεσίμεις ἐπερνοῦσαν καὶ οἱ γ ε δ ἐ-
ο ν τ ε ς τοὺς ἔπαιρναν τὰ χωράφια καὶ τοὺς ὑπεδούλωναν κυριο-
λεκτικῶς. Οἱ χωρικοὶ τῆς βορείας Ἀττικῆς τῆς ὀρεινῆς λωρῆδος με-
ταξὺ Μαγαθῶνος καὶ Βοιωτίας, ποὺ ἐλέγοντο ὕ π ε ρ ἰ ἄ κ ρ ι ο ι,
ποὺ δὲν εἶχαν γῆν ἀρκετὴν γιὰ νὰ σπεύρουν, αὐτοὶ ἐμίσθωναν τοὺς
ἀγροὺς τῶν μεγαλοκτημόνων ἀστών· καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχαν νὰ πλη-
ρώσουν τὸ μίσθωμα, ἐνεχυρίαζαν τὰ παιδιὰ των, τοὺς μικροτέ-
ρους των τοὺς ἀδελφούς στο τέλος καὶ τὸν ἑαυτὸν των. Καὶ ὅταν
ἐφθάνεν ὁ καιρὸς τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους καὶ δὲν εἶχαν βγάλει
τίποτε σχεδὸν πέραν ἀπὸ ὅ,τι τοὺς ἐχρεώζετο στοιχειωδῶς γιὰ
ζῆσουν, ὁ γαιοκτήμων δανειστής τοὺς ἐπωλοῦσεν ὥς δούλους, εἴτε
στὰς Ἀθῆνας, εἴτε στὴν Ἰωνίαν ἢ στὰ νησιά. Μία ἄλλη τάξις κα-
ταίκων ἦτο ἡ τάξις τῶν π α ῥ ἰ ἄ λ ω ν, αὐτῶν ποὺ ἐκαιοικουῦσαν
εἰς τὰς Ἀττικὰς παραλίας καὶ ἐζοῦσαν ἀπὸ τὸ ψάρεμα καὶ τὴν ναυ-
τιλίαν. Αὐτοὶ εὐρίσκοντο εἰς σχετικῶς καλυτέραν κατάστασιν. Ἦ-
σαν τρόπον τινα οἱ μικροαστοί, ἀλλὰ ὑπέφεραν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὰς
συνεπειῶς τῆς κοινωνικῆς διαταραχῆς, ποὺ ἐδημιουργοῦσεν ἡ ἐκ-
μεταλλευτικὴ βουλμία τῶν εὐπατριδῶν γ ε δ ε ὅ ν τ ὶ ω ν. Ἔτσι
ἐποθοῦσαν καὶ αὐτοὶ μιὰν ριζικὴν μεταπολίτευσιν. Αὕτῃ δὲν θὰ
ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ χωρὶς βιαιὴν ἐπαναστατικὴν ἐξέγερσιν τῶν
χωρικῶν, ἐὰν δὲν εὐρίσκετο στὰς Ἀθῆνας ὁ Σόλων. Κατήγετο ἀπὸ
τὴν τάξιν τῶν ἀστών εὐπατριδῶν καὶ ὁ Θούλος τὸν ἔφερεν ἀπόγο-
νον τοῦ βασιλέως Κόδρου ἀπὸ τὴν γενεάν τοῦ πατέρα του. Ἀλλ'
ἦτο μὲ τὸ μέρος τοῦ δυναστευομένου λαοῦ καὶ εἶχε τὸ θάρρος νὰ
τὰ ψάλλῃ τῶν μεγαλοκτηματιῶν ποὺ ἐκυβερνοῦσαν, εἰς τὴν Ἀγο-
ρίαν. Ἐγράψεν ἀζώγη καὶ ποιήματα, εἰς μέτρον ἐλεγειακόν, ποιή-
ματα κοινωνικῶς περιεχομένων, μὲ τὰ ὁποῖα κατέκτησε τὴν Ἀθηναί-
κην νεότητα. Καὶ ἀξίζει νὰ προσέξῃ κανεὶς πόσον σωστὰ καὶ λο-
γικὰ τὸ πραγματικῶς Ἑλληνικὸν καὶ πολιτισμένον του πνεῦμα ἐξε-
σκέπασε τὴν ἡλιθιότητα τῆς σκέψεως τῶν ἀπορμηστῶν γαιοκτημι-
ων ποὺ ἐπίστευαν ὅτι θὰ μπορούσαν ἐπ' ἀπειραν νὰ εὐημεροῦν
αὐτοὶ ὅταν ἡ ὁλότης ἐδυστυχοῦσεν ἀπὸ τὴν κακωῦρον βουλμί-
αν των. Εἶναι πάρα πολὺ χαρακτηριστικοὶ οἱ ἀκόλουθοι τέσσαρες
στίχοι του:

«Ὅττω δημόσιον κακὸν ἔρχεται, ὅ,καθ' ἐκάστω
αἰλῆιος δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύρας,
ἡψηλὸν δ' ὑπὲρ ἔρκως ὑπέρθορεν, εὖθε πάντως,
εἰ καὶ τις φεύγειν ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.»

«Ὅταν, δηλαδή, ἡ μᾶζα δυσπραγῇ, αὐτὸ τὸ κοινὸν κακὸν θὰ
φθάσῃ στο σπῆτι τοῦ καθενός· καὶ οὔτε θὰ τὸ σταματήσῃ τὸ κλεί-
σιμιο τῆς μεγάλης αὐλόθυρας, γιὰτὶ αὐτὸ ὑπερπληθᾷ τοὺς τοίχους
τοὺς ψηλοὺς καὶ θοίσκει ἀφρευκτα καὶ ἐκείνον ποὺ καταφεύγει στὰ

ἐνδότερα τοῦ θαλάμου του.»

Οἱ Ἀθηναῖοι, ποῦ ἔβλεπαν τὸ ἀπροχώρητον μᾶς καταστροφικῆς πλέον καταστάσεως, ἐμπιστεύθησαν τὴν κυβέρνησιν των εἰς τὸν Σόλωνα. Οἱ χωρικοὶ ἀπαυτοῦσαν ἴσῃν διανομὴν τῶν γαιῶν. Ὁ Σόλων δὲν ἦτο τόσο ἐπαναστατικὸς. Ἡ ἐποχὴ του δὲν ἦτο ὀρθισμὸς δι' αὐτὸν τὸν ριζικὸν πειραματισμὸν. Περιωρίσθη εἰς τὴν σεῖσάχθειαν. Κατήργησε τελείως τὰ χρῆμα τῶν χωρικῶν διὰ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν καταβληθέντων τόκων ἀπέναντι τοῦ γεφυρωθῆναι καὶ ὑψώσει συγχρόνως τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος. Κατήργησε τὴν ἔνεκα χρέους δουλείαν καὶ τὴν ἐνεχυρίασιν ἀνθρωπίνων πλοσιμάτων καὶ παρεχώρησε τὴν ὑπεράτακτον ἀρχὴν μέσα εἰς τὴν νέαν Πολιτείαν ποῦ ἐθεμελίωσε μετὰ τὴν νομοθεσίαν του εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δήμου ἢ ὅποια ἐξέλεγε, διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας, τοὺς στρατηγοὺς καὶ ὅλας τὰς ἀρχάς — ἀκόμη καὶ τὴν Βουλὴν τῶν Τετρακισίων. Ἀλλ' ἴσως τὸ περισσότερο χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς νομοθεσίας του εἶναι ἐκεῖνος ὁ νόμος ποῦ τιμωρεῖ αὐστηρότατα τὸν πολίτην, ὁ ὁποῖος εἰς μίαν δύσκολὴν στιγμήν τῆς πολιτικαῆς κοινότητος δὲν τάσσεται μετὰ τὴν μίαν, ἢ μετὰ τὴν ἄλλην μερίδα. Ὁ Σόλων ἠθέλησε νὰ διδάξῃ μετὰ τοῦτο τοὺς συμπολίτας του ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸ αἶμα ἢ ἀνανδρία τοῦ ἐγχορευτισμοῦ του, ἢ ἀνετι ἀδιαφορία διὰ τὰς τύχας καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Σύνολου — τόσο ἀνετι ὅσον καὶ ἐγκληματικῇ.

Ἔτσι ἔχομεν καθαρὰ δύο ἀντίθετες περιπτώσεις μέσα στὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος: τὴν συνειδητὴν ἐξάρσιν τοῦ πνεύματος τῆς Συνολικότητος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὴν παρόμοια συνειδητὴν ὑπερμεγάλυνσιν τοῦ Ἀτομισμοῦ εἰς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὸν πόλεμον τοῦ Νιτσεϊσμοῦ καὶ τοῦ Τυτσερμολισμοῦ, ποῦ ἐσπρώξαν ἀκαταγώνιστα πρὸς τὴν πολεμικὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐπαυρόθυμάν της. Ἡ ἐποχὴ μας, ὅμως εἶναι μία ἐποχὴ ἀπὸ τὰς ἐξαιρετικὰς ἐκείνας, τὰς μεταβατικὰς δημιουργεῖται τώρα ἐντατικώτατα μία νέα ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰς αὐτὰς τὰς ἐποχὰς ὅλοι οἱ Ἴωντες οἱ ἄνθρωποι ὅσοι, δηλαδή, εἶναι συντονισμένοι μετὰ τὰς δυνατός αὐτὰς ὁπτὰς ποῦ διέπονται ἀπὸ τὴν ἀνίκητον λογικὴν τῶν πραγμάτων, εἶναι στραμμένοι μετὰ θάρρους πρὸς τὰ ἐμπρός. Αἰσθάνονται τὴν παντοκρατορικὴν μεγαλειότητα τοῦ ἀνθρώπινου Σύνολου καὶ συγχρόνως κατανοοῦν, ὅτι ἡ ἀτομικότης των ἀποκτᾷ ἀνυπολόγιστην ἀξίαν μόνον ὅταν προσφέρῃται χαρούμενα ὁλοκληρωτικὰ καὶ ἀνεπιφύλακτα εἰς αὐτὸ τὸ μέγα Σύνολον, ποῦ εἶναι ἀθάνατον ἀληθινά.

**Εἶναι σημαντικὸν
ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΤΕ
ΣΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΣΑΣ**

ΕΤΟΣ 1981 : ΔΡΑΧΜΕΣ 300.—

Παρακαλοῦμε, μὲ Ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ

Τὸ περιοδικὸ ἐλευθέρας σκέψεως

“ Ι Λ Ι Ξ Ο Σ , ,

Δ/νσις Δραγατσάνιου 6, τ. 122, τηλ. 324.6837, ὥραι 9-1

Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ ἔτος 1956

Οἱ τόμοι 1956 - 1970 ἔχουν ἔξαντληθεῖ.

Ἔχουν ὅμως ἐκδοθῇ ἐπιλογαὶ περιεχομένων τόμων, ὡς ἑξῆς:

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1956 - 1958

» » » » » 1959 - 1961

» » » » » 1962 - 1965

Θὰ ἐκδοθῇ πρὸς ἐκτὸς τόμος ἐπιλογῆς πενταετίας 1966 - 1970

Ἐκαστος τόμος ἐπιλογῆς χρυσόδετος δρχ. 250

διὰ τοὺς συνδρομητὰς τοῦ «ΙΛΙΞΟΣ» μόνον δρχ. 200

Οἱ τόμοι 1971 - 1976, χαρτόδετοι, ἕκαστος δρχ. 150

» » 1977 - 1980, » » δρχ. 200

Ἐκκυκλοφόρησε :

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΚΑΙ

ΜΕΓΑΛΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Δρχ. 250

ΤΑ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σημειώσεις ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀγαπισμός — τὸ καινούργιο σύστημα ζωῆς, ὑπὸ τοῦ πρώτου Ἀρχιεπισκόπου Ἰερωνύμου.

ἘἈγαπισμός» εἶναι μία νεοπλαστική λέξις, ἀπὸ τὸ ρῆμα ἀγαπᾶω (κατὰ τὸ Λεξικὸν φέρω εἰς ἀγάπην διεσιῶτας, συμφιλιῶνω, συμβιβάζω). Προβάλλεται δὲ ὁ «ἀγαπισμός» ὡς ἰδεολογία μιᾶς «Διεθνούς τῆς ἀγάπης», τῆς ὁποίας ὑπάρχει καὶ ἕνα «Ἑλληνικὸ τμήμα», ἐνῶ, πράγματι, ὑπάρχει ἕνας πυρήνας ἑλληνικός αὐτῆς τῆς ἀδελμοσύνης ἀκόμη διεθνούς ὁργανώσεως.

Πρόκειται γιὰ μία (ἀκόμη) εἰρηγιστική κίνηση, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν προγραμματική δήλωσιν τοῦ συγγραφέως καὶ πρωτοστάτου, εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς κάθε ἄνθρωπον «χωρὶς διάκρισιν θρησκείας, φυλῆς, ἐθνότητος, φύλου, μορφώσεως, κοινωνικῆς θέσεως, ἐπαγγέλματος», ἢ ὁποίας ἄλλης. Εἶναι κλειστὴ «μόνον σποδὸς ὁπαδούς τῆς βίας».

Τὸ πρόγραμμα τῆς κινήσεως αὐτῆς εἶναι νὰ ἐκδηλωθῇ γραπτῶς ἡ θέλησις τῆς οἰκουμενικῆς ἀδελφότητος ἢ καὶ «κνημμένης» πλειοψηφίας κάθε λαοῦ, ὥστε οἱ φιλειρηνικοὶ λαοὶ τοῦ κόσμου ν' ἀναδειχθοῦν σ' ἕναν «γίγαντα». Ἦδη, λέγεται ὅτι κυκλοφορεῖ στὴν Ἑλλάδα ἕνα κείμενον δηλώσεως γιὰ τὴν ἀποδοκιμασίαν «σιαντὸς πολέμου», γιὰ τὴν συνεχῆ μείωσιν τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ διάθεσιν τῶν ἐξοικονομηθέντων κολοσσιῶν ποσῶν σὲ ἔργα εἰρήνης ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης καὶ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἐλπίδα τοῦ συγγραφέως εἶναι ὅτι θὰ συνεργασθοῦν οἱ Ἑκκλησίαι γιὰ τὴν προώθησιν τοῦ προγράμματος καὶ θ' ἀναδειχθοῦν, ἔτσι, σὲ μιὰ πνευματικὴ «Ὑπερδύναμιν» τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία θὰ πείσῃ τὴς υπεύθυνες κυβερνήσεις.

Οὐτοπία; Πάντως, μιὰ ωραία οὐτοπία.

«Ἀναζητώντας ἐσένα», ποιήματα, Κώστα Στεφανόπου-
λ ο υ .

Αὐτὰ τὰ ποιήματα ἔχουν θέμα τὸν Ἔρωτα. Ἀλλά, κατὰ τὸν ποιητὴ, «ὁ ἔρωτας, ἐκφραζόμενος στὴν ποίηση, μᾶς κάνει νὰ συνειδητοποιήσουμε ἐκεῖνο τὸ βαθὺ καὶ ἀνέκφραστο ποὺ νοιώθουμε δίχως νὰ γνωρίζουμε». Ἔτσι, ὁ ποιητὴς περιβάλλει τὴν ἔκφραση τοῦ συναισθηματικοῦ του κόσμου μὲ μιὰ ἀχνὴ ἐσωτεριοῦ, ἀναζητώντας τὸ ἀνέκφραστο. Ὁ τρόπος ἀναζητήσεως εἶναι ἀγνὰ ποιητικός, ξένος ἀπὸ διακηρύξεις καὶ σκέψεις ἐγκυκλοπαιδικές. Εἶναι μονάχα ἔκφραση ἀπορίας, ὑποψίας, ἴσως εὐχῆς γιὰ κάποια ἄλλη ἐσώτερη πραγματικότητα.

Τὸ βλέπουμε στὸν «Ἀποχωρισμό»:

Στὰ χέρια μας κρατήσαμε
ἓνα λουλούδι ἀγάπης
γεμάτο δροσεσταλίδες
καὶ σκορπίσαμε
τὶς καρδιές μας στὸν οὐρανό.

Ἦταν τόσο ὁμορφα, Θεέ μου!

Ἄς μὴν εἶναι μιὰ, μιὰ ζωὴ μονάχα.

Τὸ ἴδιο στὸ «Θὰ περιμένω»:

Πάντα κάπου ὑπάρχει ἓνα τέλος
κάποιος θάνατος, κάτι καινούργιο·
μιὰ στροφή, ἓνας γυρισμός.
Θὰ περιμένω τυλιγμένος στὴ μοναξιά μου.
Ἴσως σέ κάποιον ἄλλο χώρο
μιὰ κάποια ἄλλη ἐποχή,
μὲ μιὰ καινούργια ἐμπειρία
νὰ προσπαθήσουμε ξανά.

Τὸ ἴδιο καὶ στὸ «Ἴσως»:

Δὲν ἦρθες γιὰ νὰ κρίνεις
δὲν σὲ ὥρισε κανεὶς γιὰ νὰ ἐγκρίνεις.
Ἦρθες νὰ δώσεις καὶ νὰ πάρεις.
Ὅμως, ὁ στόχος ἦτανε πολὺ ψηλά.
Ἴσως, σέ κάποιον ἄλλο χώρο
μιὰ κάποια ἄλλη ἐποχὴ
ἢ διωμένη ἐμπειρία
νὰ δικαιώσει τὴ χαμένη εὐκαιρία.

«Ταξίδια στη νοσταλγία», ποιήματα Να δίνας Δημητρίου
(Λευκωσία).

Τὰ περισσότερα ποιήματα τῆς συλλογῆς εὐθὺς γράφηκαν μετὰ τὸν ἔτιον 1977—79 στὴν Ἀμερικὴ πρᾶγμα ποὺ ἐξηγεῖ τὸν τίτλο τῆς. Εἶναι μιὰ νοσταλγικὴ ἀνάμνηση τῆς ὡραίας Κύπρου, μὰ τόσο δραματικῆς. Ἐκφράζουν πόνο, συντριβὴ καὶ θρήνο γὰρ τὴν ἀπώλεια ὁμορφῆς καὶ συνασθηματικὰ δεμένης γῆς...

Πόσα ὄνειρα κλεισθήκανε
στὰ μνήματα
καὶ σὺ ἀγάπη τ' οὐρανοῦ μου
ἢ στερνή...

θὰ μᾶς πῇ σὶν «Θρήνο» τοῦ «Ἐτημῆρου τοῦ 1974». Ὅμως, δὲν παύει νὰ περιμένῃ τὸ «θαῦμα»:

Πότε ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὰ σπλάγχνα
ἀπ' ὅπου ἀναβλύζει κλάμα σιωπηρὸ
νὰ ξεχυθοῦνε ἥλιοι κι' ἄστρα
κι' ἄπλετα νερὰ νὰ σώσουν
τὰ σκεθρωμένα μᾶς χωράφια.

Πολὺ πρωτότυπα καὶ ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ μὲ τὸν τίτλο «Μετεωρολογικὸ δελτίο» ἱκνογραφήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

«Ὀλίγη λιβὰς», ποιήματα Ἀλεξάνδρας Λαζοπούλου.

Τὰ ποιήματα αὐτὰ διαπνέονται ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ πνευματικότητα.

Τὸ «Θεέ μου κρυμμένε» θυμίζει τοὺς Δελφικοὺς συμβολισμοὺς:

Θεέ μου, κρυμμένε
πίσω ἀπ' τὴ μάσκα τὴν ἀνθρώπινη,
πάρε με στὴ γυμνὴ ἀγκαλιά Σου,
τὴν ἀλήθεια.
Καὶ ζέστανέ μου τὴν ψυχὴ
στὴ ζωοδότρα θερμὴ Σου!

Δὲν εἶμ' ἐγώ.
Ἐσύ 'μαι.
Στὴν πνοή Σου
τὴν αὔρα ποὺ φυσᾷ,
τὸ λουλουδάκι
ποὺ γέρνει ἀπαλὰ
στὸ φύσημά της
καὶ σμίγει τὸ ἄρωμά του
στὸ ἄρωμά της!

Μία ποιητική παρατηρητικότητα εκφράζει το ποίημα «Λεύκα»:

Λεύκα,
τὸ πλάνο σου φύλλωμα
μ' ἀνθρώπου ἀδυναμία
πῶς μοιάζει!
Ποῦ μ' ἔνα ἀπλὸ
τοῦ ἀνέμου φύσημα
φῶς καὶ σκοτάδι
συναλλάζει!

«Λυρικά ποιήματα», Δ η μ ο σ θ έ ν η Κ ό κ κ ι ν ο υ (Θεσσαλονίκη).

Ποιητής τῆς εἰρήνης, τῆς ἀγάπης, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ἀνυψώνεται μὲ τὰ «Λυρικά» του, μὲ τὴν συχνὰ βιβλική του λεξιμαγεία, σὲ ἐκφραστικές κορυφές.

Ἕνα δείγματα τῆς γραφῆς του:

Κύριε,
κουράστηκα νὰ εἶμαι στρατιώτης
νὰ προσεύχομαι γιὰ τὴν ἀνοιξη
ν' ἀκούω τίς ἐπευφημίες τοῦ πλήθους
νὰ κοιτάζω τοὺς καπνοὺς τῶν πόλεων
καὶ νὰ φονεύω ἐχθροὺς ποὺ ἔχουν μητέρα
καὶ περιμένουν νὰ ἰδοὺν τίς κουρούνες
νὰ πετοῦν πάνω ἀπ' τὰ χωράφια τους.
Κύριε,
κουράστηκα νὰ ὀνειρεύομαι τίς ἀγριόχηνες
νὰ κάθονται μαζί μὲ τὸν πρωινὸν ἥλιο στὸν κάμπο
κι' ἐγὼ νὰ σημαδεύω τὸν ἐχθρό μου,
ἓνα παιδί πάντα μὲ ξανθὰ μαλλιά καὶ ὄνειρα
κάτω ἀπ' τίς ἀνθισμένες ἐλιές τῆς πατρίδας
γιὰ μιὰ παρέλαση στὴν πολιτεία.

Ἵστερόγραφο», ποιήματα Ε ά ν θ ο υ Λ υ σ ι ώ τ η (Λευκωσία).

Ποιημένη αὐτὴ ἡ συλλογὴ τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τὴν πύκρα καὶ τὸ πένθος τῶν δραματικῶν γεγονότων τῆς τελευταίας ἐποχῆς. Ἀλλὰ διαπνέεται καὶ ἀπὸ αἰσιοδοξία, σὰν ὕψιστη ποιητικὴ προσφορά στὶς πονεμένες ψυχές τῆς Κύπρου μας. Ξεχωρίζει τὸ «Ἐρμη πατρίδα»:

Δῶσ' μου γαλάζιο μῆνυμα ν' ἀνθίσει ἡ μαύρη πέτρα.
Χτύπα ἀκριδὴ τὸ σήμαντρο νὰ στηριχτεῖ ἡ καρδιά μου.
Ρόδο ποὺ δὲ μαράθηκες ἀχτίνα ποὺ δὲ σθῆνεις
κρῦο νερὸ ποὺ ξαγρυπνᾷς στὸ φριμαγμένο νόστο
πτερούγα τοῦ περιστεριοῦ, πτερούγα τῆς ἀγάπης.
Μέσ' τῇ φουρτούνα ποὺ βογγᾷ στὸ κύμα ποὺ μᾶς ζῶνει
τὸν πληγωμένο νάρκισσο τοῦ στοχασμοῦ σου δρέπω
νὰ ξεαμυρίσει τὸ νερὸ νὰ ξεθολώσει ὁ πόνος
μαύρων κοράκων ὁ κρωγμὸς νὰ μὴ ξαναπλακώσει
καὶ τόσο οὐράνιο νὰ γραφεῖ στὸ καμαρόφρυδό σου.

«Έλλαδικά», ποιητικό Γιάννη Κουτσοχέρη.

Τὰ ποιήματα αὐτά, γραμμένα στὴν ἀρχὴ τῆς δικτατορίας τοῦ 1967 καὶ δημοσιευμένα, γιὰ πρώτη φορά, στὰ γαλλικὰ τὸ 1971, παρουσιάζονται τώρα καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Ἄν καὶ τὸ ἐρέθισμα ἦταν πολιτικό (καὶ μολονότι σὲ δύο περιπτώσεις, τῶν ποιημάτων ΛΕ καὶ ΜΑ, ὀλίσθησαν χαρακτηρισμοὶ μᾶλλον προπαγανδιστικοί), τὰ «Έλλαδικά» εἶναι ἓνα ὑψηλοῦ πνεύματος ποιητικό ἔργο καὶ μὴ ἱερὴ σπονδὴ στὴν ἐλευθερία μέσ' ἀπὸ τὴ ροὴ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Δωρικό ὕφος καὶ κείμενο λακωνικό, μὲ λέξεις ποὺ ἤχουν σὰν δυνατὸ σφυροκόπημα, συνθέτουν μὴ ἀληθινὴ ἱστορικὴ ἐποποιία.

Πρέπει νὰ μεταφερθοῦν ἐδῶ δύο ἀπὸ τὰ ποιήματα, γιὰ νὰ κοινωνήσουν οἱ ἀναγνώστες μίας τὸν δυναμισμό τους καὶ τὴν ὁμορφιά τους:

1) Εἶναι τὸ ξέσπασμα τῆς δικτατορίας:

Ἐρεχει.

Καταιγίδα

θύελλα

ἀνεμοστρόβιλος

κραυγὴ

ἡ ὀργὴ τῆς φυλῆς μου.

Ἐξάλλη τοῦ Ποσειδῶνα ἡ τρίαινα.

Κι ὅλο ἔρεχει.

Κι ὅλο πέφτουν κερανοί.

Κι ἔφυγαν κι' ἀλάργεψαν

οἱ γερανοί

οἱ πελαργοί

καὶ οἱ γλάροι.

2) Καὶ ὁ βασικός της χαρακτηρισμός:

Εἶχε ὁ λόγος ἄλλοτε τὸ λόγο.

Εἶχε ἀντίλογο

μέτρο

ἀμετροέπεια

περισυλλογὴ

πολυμέρεια

θέση

ἀντίθεση

φρόνημα

ὀρθοφροσύνη.

Εἶχε ὁ λόγος λόγον τοῦ διδόναι

ὑπαρξῆς.

Ὁ μονόλογος τώρα.

Ἄλογοι

χαλεποὶ τῆς χώρας οἱ καιροί.

«Ιστορικὸν Λεξικὸν τῶν Πατρῶν», (Β' ἔκδοσις), Κώστα Ν.
Τριανταφύλλου.

Ἡ λεξικογραφικὴ κατὰ ταῦτα τῶν γνώσεων ἀποτελεῖ στὴ σύγχρονη ἐποχὴ πολὺ τιμὸν ἐργαλεῖο, γι' αὐτὸ δὲν εἶναι τυχαία ἡ ἀνθρῶπις τῶν πάσης μορφῆς ἐγκυκλοπαιδείων, ποὺ ἔχουν κατακτήσει τὸ εὐρύτατον ἀναγνωστικὸ κοινόν. Ἡ λεξικογραφικὴ παρουσίαις, εἰδικά, τῶν ἱστορικῶν γνώσεων εἶναι μᾶλλον περιορισμένης ἐκτάσεως προσφορά. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ νέα ἐργασία τοῦ ἐδραιωμένου ὡς «ἱστορικοῦ τῶν Πατρῶν» Κώστα Τριανταφύλλου ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὄχι μόνον γιὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀχαΐκης πρωτευούσης, ἀλλὰ, γενικώτερα, καὶ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ Γράμματα.

Τὸ νέο Ἱστορικὸ Λεξικὸ τῶν Πατρῶν (στὴ δεύτερη, ὑπερπλουσιωμένη καὶ ἐξαιρετικὰ καλαίσθητη ἔκδοσις) ἀποτελεῖ μὴ ὑψηλῆς ἐπιστημονικότητος καὶ ὑπευθυνότητος προσφορά. Χωρὶς ὑπερβολὰς ἐκ λόγων τοπικισμοῦ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ξηρὰ καὶ ἄγευστος συντομειώσεις, εἶναι ἓνα πολὺ τιμὸν καὶ συνάμα εὐχάριστο ἀνάγνωσμα γιὰ κάθε Ἕλληνα, ποὺ θέλει νὰ μάθῃ τὴν ἱστορίαν τῶν Πατρῶν, ἢ ὅποια ἔχει μὴ πλούσια καὶ δυναμικὴ συμμετοχὴ στὴν καθόλου ἐθνικὴ ἱστορία.

«Γλυπτὴ σκιά», ποιήματα Ρωξάνης Παυλέα (Θεσσαλονίκη).

Ἡ νέα ποιήτρια (ἡ πρώτη ἐργασία της παρουσιάσθηκε τὸ 1978 μὲ τὰ «Ἀνθὴ τῆς λήθης») προχωρεῖ θετικὰ στὴν ὁδὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ. Θὰ λέγαμε, λυρισμοῦ. Ἰδιαίτερα συνδέει τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν φύσιν καὶ ἐμβαθύνει στὸ μεγαλεῖο τῆς δημιουργίας. Τὰ μέσα της, τρυφερά καὶ συναρπαστικά. Ἡ φιλοσοφία της, ἡ ἁρμονία τοῦ ἀνθρώπου στὸ σύμπαν.

Δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεχωρίσει τὸ ἓνα ποίημα ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἶναι τόσο δεμένα σὲ ἐσωτερικὴ ἐνότητα. Ὡστόσο, θὰ ἐπιχειρήσω ἓνα ἐνδεικτικὸ κορφολόγημα:

ΛΕΞΕΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Δεῖξε τρυφερότητα σ' ἓνα λουλούδι
οκάλισε στὸ ξύλο μὴ ἱστορία.

ΠΕΡΙΔΗΨΗ

Ζεατάθηκα, φώναξε μὴ μέρα
ἢ γριὰ σαύρα.
Καὶ πέταξε τὴν πράσινη σιολὴ της.
Εἶχε καλοκαριάσει.

Τὸ νερὸ εἶναι τὸ αἷμα τῆς γῆς
καὶ τὰ κατακόκκινα ἄνθη
ζωγραφισμένα τὰ μάτια της.

ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΩΔΗ

Πουλιὰ ποὺ στολίζετε τὸν οὐρανὸ
 βόσκωλα ποὺ ἀγαπᾶτε τὸ κῆμα,
 αὔριο θὰ φύγω.
 Νύχτωσε πιά.
 Ἐσένα βελούδινο μαῦρο ὕψωμα τῆς νύχτας
 σὲ χαιρετῶ πρὶν κοιμηθῶ.

ΣΤΕΛΛΩ

Τὸ κρύο χόρτο τῆς πεδιάδας
 τῆς φύσεως ἢ πράσινη λέξη.

ΛΑΜΨΗ

Ἡ ἀνοιξη χαίρεται μὲ ξνα λουλούδι
 ἐσὺ νὰ χαίρεσαι μιά ἐλπίδα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ὁ σφατοκόπος τοῦ δάσους μου
 δὲ σταματᾷ ποιεῖ τὴν πορεία του.
 Τὰ παδιὰ σταματοῦν νὰ παίζουν
 ὅταν τὸ βράδυ θὰ φιλήσει τὴ γῆ.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Τόμος Β'.

Ἀπὸ τὴν Ἀναγεννησὴ ὥς τοὺς σημερινούς

Τιμᾶται δρχ. 150

Πολλές φυλές - μιά άνθρωπότης

Πολύ ενδιαφέρον ήταν το Συμπόσιο κατά των φυλετικών διακρίσεων, που έγινε στην Πάντειο, με συνεργασία της ΟΥΝΕΣΚΟ και του εν Ελλάδι «Ιδρύματος δικαιωμάτων του ανθρώπου», με συμμετοχή 22 επιστημόνων (τριών Ελλήνων και 19 από Ευρώπη, Ασία, Αφρική και Αμερική).

Ο εκπρόσωπος της ΟΥΝΕΣΚΟ κ. Στάθενχάιγκεν έτόνισε, ότι είναι ήθικά και κοινωνικά απκράδευτες οι θεωρίες που αναφέρονται στην ανωτερότητα, ή ενδογενή κατωτερότητα των ανθρώπων και δίνουν το δικαίωμα στους μὲν νὰ καταπιέζουν ή νὰ εξαφανίζουν τους δέ». «Όλοι οι άνθρωποι — είπε — προέρχονται από μιά ρίζα και οι διαφορές οφείλονται σέ εξελικτικούς πα-

ράγοντες. Τα επιστημονικά στοιχεία που διαθέτουμε αυτή τή στιγμή, επιβεβαιώνουν τή θεωρία ότι οι διαφορές που υπάρχουν στους λαούς και στους πολιτισμούς τους, δὲν οφείλονται σέ γενετικούς παράγοντες, αλλά στην ικανότητα εκμάθησως και στην πλαστικότητα που διαθέτουν τὰ άτομα.

Ο Ισραηλῆτης καθηγητής κ. Νέβο υπεστήριξε τήν άποψη, ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ φυλών ή πληθυσμίων, αλλά υπάρχουν επίσης διαφορές μέσα σ' έναν και τόν ἴδιον πληθυσμό, διότι υπάρχει ή μοναδικότης του ατόμου. Τήν ύπαρξη γενετικών διαφορών δὲν πρέπει νὰ τήν άγνοήσου με αλλά, αντίθετα, νὰ τις αναγνωρίσουμε, νὰ τις επιστημονομε και νὰ τις αξιοποιήσουμε.

Τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας, κατέληξε ὁ κ. Νέθο, ἐξαργύτως ἀπὸ τὸ νὰ μάθουμε νὰ ζοῦμε, ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν ἄνθρωπο, ἡ φυλὴ μὲ τὴ φυλὴ καὶ τὸ ἔθνος μὲ τὸ ἔθνος. Ὁ καλῦτερος τρόπος γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ αὐτὸς ὁ σκοπός, εἶναι νὰ ἐκτιμήσουμε καὶ νὰ καλλιεργήσουμε ὅλα τὰ ἐπίπεδα τοῦ πολυμορφισμοῦ σὰν ἓνα θησαυρό, πού μπορεῖ νὰ προσάγει: στὸ μέλλον τίς ἀνθρώπινες ἀπολαύσεις καὶ ἐπιτευξεις».

Ἡ Σοβιετικὴ ἐθνολόγος κ. Ζολοτάριεβα ὑπεστήριξε:

«Δὲν ὑπάρχουν πολλὲς φυλές. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει κοινὴ ρίζα, ἄρχειται ἂν στὴν πορεία τῶν χρόνων ἐμφανίσθηκε σὲ πολλὲς ὑποκατηγορίες». Ἀλλωστε, τὸ κυριότερο ἀνθρώπινο χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι μέσα στίς χίλιες τηρίδες ἐμφανίστηκαν πολιτισμοὶ πού δὲν ἦσαν δημιουργήματα συγκεκριμένων μόνο πληθυσμῶν, ἀλλὰ συνέπεια τῆς ἱστορικῆς παρουσίας καὶ δράσης ἀνθρώπων, πού κατοίκησαν σὲ διάφορα σημεία τοῦ πλανήτη».

Ἐνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα σημεία τῆς ὁμιλίας τῆς κ. Ζολοτάριεβα, ἦταν ἡ ἀναφορά της στίς συνθήκες δημιουργίας τῶν ἀπόψεων γιὰ τίς φυλετικὲς διακρίσεις: «Δὲν μπορεῖ νὰ σχηματισθεῖ καμιά γνώμη σχετικὰ μὲ τὴν ἀκρίβεια στοὺς ἀνθρώπους — σημειώστε — ἂν κάποιος τέτοιο δὲν εὐνογηθεῖ ἀπὸ συγκεκριμένες κοινωνικὲς συνθήκες. Αὐτὲς εἶναι τελικὰ πού δημιουργοῦν ὅχι μόνο «θεωρίες», ἀλλὰ καὶ συνειδήσεις «ἀνωτερότητας» ἢ «κατωτερότητας» μεταξὺ τῶν ἰδίων τῶν πληθυσμῶν».

Καὶ πάλι γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα

Ἡ ἔρευνα τῶν Σοβιετικῶν ὠκεανογράφων γιὰ τὴ χαμένη ἥπειρο Ἀτλαντίδα — γιὰ τὴν ὁποῖαν εἴχαμε ἀναφέρει στὰ «Χρονικά» τοῦ πεύχους 133 (Μάιος - Ἰούνιος 1973) σελ. 220), ἐπαναφέρεται: στὴν ἐπικαιρότητα ἀπὸ τὸ Σοβιετικὸ πρακτορεῖο εἰδήσεων «Τάς», πού μετέδωσε στίς 4 Ἀπριλίου ὅτι μελετήθηκαν ἐπισημασμένως 460 φωτογραφίες, οἱ ὁποῖες ἐλήφθησαν στὸν βυθὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μερικὲς ἐκατοντάδες μίλια δυτικὰ τῆς Πορτογαλίας καὶ ἐνισχύθηκαν οἱ ἀρχικὲς ὑποθέσεις.

Ὁ Ἀντρέι Μονίν, πού διηύθυνε τίς ἔρευνες στὸ σκάφος «Ἀκαδημαϊκὸς Κουρσάκιφ», ἀνέφερε ὅτι οἱ ἐπιστήμονες στηρίζουν τὴν ὑπόθεσή τους σὲ «γεωστηρίωδες κατασκευές», πού ἐμφανίζονται: σὲ 460 φωτογραφίες τοῦ βυθισμένου βουνοῦ Ἀμπέρ στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, προσθέτει τὸ πρακτορεῖο.

«Σὲ μερικὲς φωτογραφίες τοῦ ὁρειοανατολικοῦ τμήματος τῆς κορυφῆς, οἱ ἐπιστήμονες διέκριναν ὀρθογώνια οἰκοδομήματα. Σὲ μιά ἀπὸ τίς φωτογραφίες, μποροῦμε νὰ δοῦμε ὀρθογώνιες πλάκες πλάτους ἑνὸς μέτρου, πού ἀνυψώνονται ἀπὸ τὸ βάθος» μετέδωσε τὸ «Τάς» ἐπικαλούμενο ὅτι ἔγραψε ὁ Μονίν στὸ περιοδικὸ «Γῆ καὶ σύμπαν».

«Ἡ θέσις τῶν πλακῶν, μνημονιμένων δοκῶν, ὅπως καὶ τὸ κανονικὸ σχῆμα τῶν πλακῶν, πού φωτογραφήθηκαν, πιθανὸν νὰ ἀ-

ποδεικνύουν την τεχνητή προέλευσή τους» σύμφωνα με τον Σοβιετικό επιστήμονα.

Πριν από δύο ακριβώς χρόνια, Σοβιετικοί επιστήμονες επιβεβαίωσαν ότι από κώδινα καταδύσεως που ρίφθηκε από το εξερευνητικό σκάφος, ελήφθησαν οκτώ φωτογραφίες του Άμπέρ, οι οποίες δείχνουν «υπολείμματα από τοίχους και σκάλες», παρόμοιους με εκείνους που περιγράφηκαν από τον Μονίν.

Σοβιετικοί ερευνητές θεώρησαν τότε επιφυλακτικά, ότι τα έρείπια πιθανόν να είναι της Άτλαντίδας, της χαμένης ηπείρου, που έχει περιγραφθεί από τον Πλάτωνα.

«Αφού μελέτησαν τις φωτογραφίες αρχαιολόγοι, διατύπωσαν την θεωρία ότι είναι υπολείμματα αρχαίου λίθινου κατασκευάσματος». ανέφερε το «Τάς».

Γιγαντιαίοι γαλαξίες

Οι αστρονόμοι του πανεπιστημίου της Καλιφόρνια ανακοίνωσαν ότι ανακαλύφθηκαν πολλοί γιγαντιαίοι — άγνωστοι μέχρι τώρα — γαλαξίες στο Διάστημα, σε απόσταση δέκα δισεκατομμυρίων ετών φωτός από τη Γη, δηλαδή σε απόσταση που είναι ή μεγαλύτερη στην οποία έχει φθάσει μέχρι τώρα το ερευνητικό μάτι της ανθρωπότητας στο Διάστημα.

Η ανακάλυψις λένε οι αστρονόμοι, έρχεται να υποστηρίξει την θεωρία, την οποία πολλοί άλλοι επιστήμονες αντικρούουν, ότι το Σύμπαν άρχισε να δημιουργείται από μια μεγάλη έκρη-

ξη πριν από δεκαοχτώ δισεκατομμύρια χρόνια. Μετά την έκρηξη αυτή, άρχισαν να δημιουργούνται οι αστέρες και οι γαλαξίες μέσα σε μια περίοδο δύο δισεκατομμυρίων ετών.

Η ανακάλυψις των νέων γαλαξιών έγινε γνωστή με την δημοσίευση ενός άρθρου του αστρονόμου Χάιρον Σπινάρντ του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο περιοδικό «Άστροφυσική Έβδομάδα». Η ανακάλυψις των νέων γαλαξιών έγινε με την βοήθεια ειδικών ερευνητικών οργάνων, τα οποία συλλαμβάνουν και αποθηκεύουν απειροελάχιστες ποσότητες φωτός από το διάστημα κάθε νύχτα μέχρις ότου οι ποσότητες αυτές είναι συνολικά αρκετές για να μετρηθούν και να δώσουν ανάλογα συμπεράσματα. Το μέγεθος των νέων γαλαξιών μετρήθηκε με την βοήθεια ειδικών παρατηρήσεων και έγινε από αστροσκοπεία σε διάφορα μέρη του κόσμου.

**«Κάπου στο Διάστημα»
υπάρχει νοήμων ζωή...**

15 επιστήμονες από τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Σοβιετική Ένωση, την Μεγάλη Βρεταννία, την Γαλλία, την Τσεχοσλοβακία, την Πολωνία, την Ούγγαρία, την Ιαπωνία, την Ινδονησία και την Ινδία, οι οποίοι συνεργάσθηκαν για το πρόβλημα της ύπαρξης ή μη νοήμονος ζωής στο Διάστημα, συνέταξαν ήδη την έκθεσή τους, η οποία θα διαβαστεί στη δεύτερη παγκόσμια διάσκεψη των Ηνωμένων Έθνων για την εξερεύ-

νηση και ειρηνική χρήση του Διαστήματος. Η διάσκεψη αυτή θα συνέλθῃ στὴ Βιέννη, μεταξύ 9 καὶ 21 Αὐγούστου 1982.

Υπενθυμίζοντας ὅτι μερικά ἀστέρια μπορεί νὰ ἔχουν ἡλικία 20 δισεκατομμυρίων ἐτῶν σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἡλικία τῶν 45 δισεκατομμυρίων ἐτῶν τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος, οἱ ἐπιστήμονες ἀναφέρουν ὅτι «μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ἐξωγήινοι πολιτισμοί: πολλά ἑκατομμύρια χρόνια παλαιότεροι ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ τῆς Γῆς».

«Ἐνα διαστημικὸ ταξίδι: γιὰ τὴν ἀνακάλυψη αὐτῶν τῶν πολιτισμῶν», ἀναφέρεται, «μπορεῖ νὰ ἀπατήσῃ χιλιάδες ἑκατομμύρια χρόνια, ἀλλὰ ἡ ἐπαφὴ μαζί τους γίνεται ἐντυπωσιακὰ εὐκολότερη, ἂν καταβάλουμε προσπάθειες γιὰ

νὰ ἐντοπίσουμε τίς ἀκτινοβολίες ποὺ ἐκπέμπουν αὐτοὶ οἱ πολιτισμοί».

«Μὲ τὴ διατήρησι, διαλόγου μὲ ἕνα ἄλλο πολιτισμὸ οἱ ἐπερχόμενες γενεές τῆς ἀνθρωπότη- τας μπορεί νὰ κερδίσουν νέα ἐπιστημονικὰ ὀφέλη — ἀπὸ τὴν κατανόησι τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Σύμπαντος, μέχρι νέες θεωρίες τῆς φυσικῆς γιὰ τὰ βασικὰ μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται τὸ σύμπαν, καὶ νέες βιολογικὲς προσόδους.

«Ὁ ἄνθρωπος θὰ μπορεῖ νὰ ἀνταλλάξῃ ἀπόψεις μὲ μακρινούς καὶ γνωστικούς διανοούμενους, γιὰ τὴ βαθύτερη ἀξία τῶν λογικῶν ἐντύπων καὶ γιὰ τίς κοινωνίες τους. Ὁ ἄνθρωπος, τότε, θὰ μπορεῖ νὰ συνδεθεῖ μὲ ἕνα εὐρὺ δίκτυο τοῦ Γαλαξία»...

Πεντάγωνο καὶ

Τὸ Πεντάγωνο διεξάγει ἔρευνες γιὰ τίς στρατιωτικὲς ἐφαρμογές τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ ἀναζητεῖ μεθόδους ἀμύνης ἐναντίον «ψυχροπολικῶν» ὅπλων, μὲ προϋπολογισμὸ ἕξι ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἐτησίως, ὅπως ἀπεκάλυψε ὁ δημοσιογράφος Τζάκ Λιντσερσον. Ἀναφέρει μάλιστα τὴν πληροφορία ὅτι οἱ Σοβιετικοὶ διεξάγουν παρόμοιες ἔρευνες καὶ ὅπως ἔχουν προχωρήσει περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων, κάθε τρίτη Τρίτη ἐκάστου μηνός, ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ μὲ πολιτικά, κρατῶντας ἕναν χαρτοφύλακα, ἐπισκέπτεται τὴν «Μαντάμ Ζωδιάκ» καὶ ἀνταλλάσσει ἑ-

Παραψυχολογία

να φάκελλο μὲ 400 δολλάρια μὲ ἕναν ἄλλον, ποὺ περιέχει τίς διὰ ψυχικῶν μέσων παρακολουθήσεις τῶν σοβιετικῶν ὑποβρυχίων ἀπὸ τὴν «Μαντάμ». Καὶ δὲν εἶναι ἡ μόνη ποὺ ἀπολαμβάνει τῆς γεννησιοδωρίας τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ναυτικοῦ. Κάτι ἀνάλογο κάνουν καὶ οἱ Σοβιετικοί.

Σύμφωνα μὲ πληροφορίες, ποὺ δημοσίευσε ἡ «Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρησις» ὑπάρχει ἕνα «Νοητικὸ πεδίο μάχης» μεταξὺ τῶν δύο ἐπεδυνάμειων. Γίνεται λόγος περὶ ὅπλων φανταστικῶν: «Ἐνα ὑπερδιαστημικὸ πυρηνικὸ δολιχό-λο θὰ μπορούσε νὰ γυμνώσῃ τὸν ἀντίπαλο, μὲ μὴ μόνον βολή, ἀπὸ κάθε διάθεσι ἀντιστάσεως. Φωτονικὰ φράγματα θὰ μπορού-

Έτσι είδε Άμερικανός γελοιογράφος την προσφυγή των στρατιωτικών επιτελείων στις υπηρεσίες των «μεταψυχιστών».

σαν να σκορπίσουν τηλεπαθητικά, μια επιδημία ή και τον θάνατο, από απόσταση χιλιάδων μιλίων. «Ίερωνυμικές» μηχανές θα μπορούσαν, σκοπεύοντας μια φωτογραφία π.χ. ενός υποβρυχίου, να προκαλέσουν την δύσησή του. Όλα αυτά τα όπλα, υποτίθεται ότι λειτουργούν με την «βιοενέργεια», ή ύπαρξής της οποίας «απεδείχθη» με την «φωτογραφία Κιρλιάν». Όστόσο μερικοί επιστήμονες δυσπιστούν προς αυτή τη μέθοδο φωτογραφήσεως, που εμφανίζει γύρω από τα αντικείμενα κάποιον «αύρα». Δεν είναι, λέγουν, φωτογράφησις βιοενεργείας, αλλά της ύγρασίας του δέρματος. Φυσικά, τίποτε δεν ανα-

κοινώνεται επισήμως για τις έρευνες αυτές.

Οί «άθικτοι»

Μια Ίνδη 35 ετών διεκομίσθη σε νοσοκομείο, όταν της έκοψαν τη μύτη, έπειδή θέλησε να παντρευτεί έναν κύριο ανωτέρας κοινωνικής τάξεως — αυτή ήταν από την τάξη των «άθικτων», ήταν παρίας και δεν έπρεπε να καμμία έπαφή με άλλες τάξεις. Το αξιοσημείωτο είναι ότι την ίδια χειρουργική επέμβαση δεν την έκαναν ή «ανώτερη» τάξη, στην οποία θέλησε να εισβάλει με τον γάμον, αλλά ή δική της, που δεν θέλησε να της συγχωρή-

σει την «προδοσία». Η άτυχη νεόνυμφη δρίσκεται τώρα στο νοσοκομείο και σκέπτεται σοβαρά να μετακομίσει στην πρωτεύουσα όπου υπάρχει πολλές συνωστισμούς και δεν ξεχωρίζουν πολύ καθαρά οι «τάξεις». Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτός ο ταξικός διαχωρισμός έχει καταργηθεί με νόμο στην Ίνδία, αλλά οι νόμοι — όπως είναι γνωστό — δεν είναι άρκετοι για να εξαλείψουν παραδόσεις και προκαταλήψεις αιώνων...

Ληστολογία

Ο γνωστός από την πρόθετίς περιπετειώδη δράση του ληστής Θεόδωρος Βενάρδος πρόκειται να γίνει «ήρωας» κινηματογραφικής ταινίας με το όνομα «Λινάρδος» (για μιὰ πολύ διαφανή συγκαλύψη). Ο ίδιος ο ληστής, κρατούμενος στις φυλάκες Κορυδαλλού, διαμαρτύρεται και λέει: «Με ποιο δικαίωμα με κάνουν ταινία; Γιατί ήρωοποιούν πράξεις που εγώ κατακρίνω τώρα; Γιατί παίζουν με τη δυστυχία μου; Αυτά θα με καταστρέψουν. Δεν θέλω τίποτα που να μου θυμίζει τον παλιό κακό εαυτό μου. Ίστερα, διαφωνώ πέρα ως πέρα με τη ταινία αυτή. Θα κάνει κακό. Δεν πρέπει με κανέναν τρόπο να ήρωοποιούνται ούτε οι ληστές ούτε οι φονιάδες.»

Πριν από λίγο, γυρίστηκε μιὰ άλλη ταινία με κεντρικό πρόσωπο έναν φονιά σε νυκτερινό κέντρο. Επιζητείται ο έρεθισμός των χειροτέρων ένστικτων στον άνθρωπο. Τώρα, προβάλλεται ο

ληστής. Γίνεται μιὰ καπηλεία της θίας.

Ζωοτομία

Στην Αμερική συζητούν πάλι για το θεμτό ή μη των πειραμάτων σε ζώα. Διαδόσαμε σε περιοδικό τρεις παρατηρήσεις:

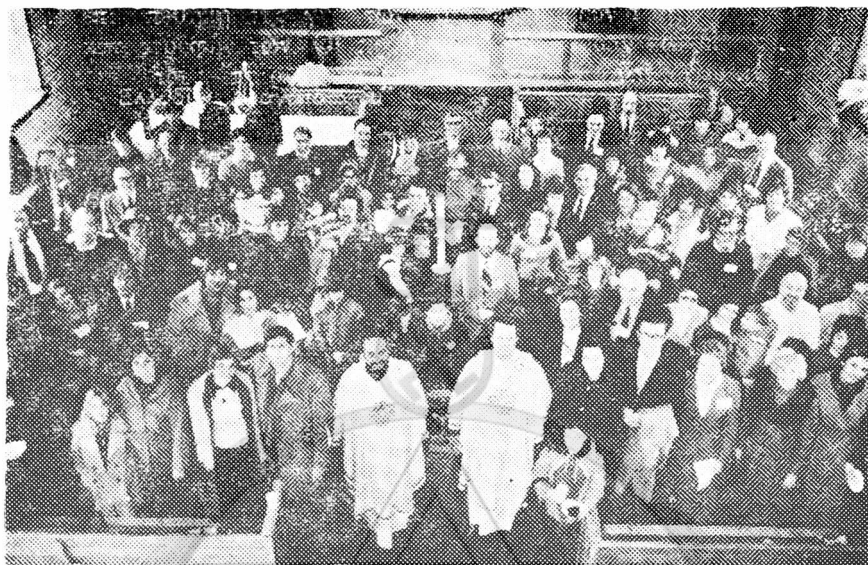
1) "Όσοι είναι κατά της χρησιμοποίησης ζώων σε πειράματα, είναι και κατά της χρησιμοποίησης φορμάκων και άλλων ειδών, που παρεσκευάσθησαν με χρησιμοποίηση ζώων στα πειράματα;

2) "Όσοι είναι κατά της χρησιμοποίησης ζώων στα αναγκαία για την επιστήμη πειράματα, θα έδεχοντο να γίνουν οι ίδιοι πειραματόζωα;

3) "Όσοι είναι κατά των πειραματοζώων είναι γενικά εναντίον της θανάτωσης παντός ζώντος είδους; αϊριο θα μπορούσαν να ζήτήσουν όπως περιλήφθουν στην προστασία οι κατακρίδες, οι μυγες και τα κουνούπια;

Αλλά, υπάρχει και η μέση λύσις: Να χρησιμοποιούνται ζώα σε πειράματα, αλλά χωρίς περιττά θάνατοσθήρια. Και να καταργηθεί εντελώς ή θανάτωσις ζώων, άνευ επιστημονικής ανάγκης, όπως λ.χ. της φύκας για τη γούνα της. Και σ' αυτό ή εϋθύνη μοιράζεται ανάμεσα στους φονιάδες και έκαίνους (μάλιστα, έκαίνους) που φороοϋν τις γούνας.

Δύο βωμοί και μία λειτουργία

Ο Έπισκοποπολιανός Ιερών Γκρός (άριστερά) και ο Ρωμαιοκαθολικός Μπάρτον στη συνδυασμένη λειτουργία.

Κατά την διάρκεια της Έβδομης προσευχής για την Χριστιανική Ενότητα, στην εκκλησία των Αγίων Αποστόλων στο Νόρφολκ της αμερικανικής πολιτείας Βιρτζίνια δύο Ιερείς, Καθολικός ο ένας, Διαμαρτυρόμενος (Επισκοποπολιανός) ο άλλος χρησιμοποιήσαν διαδοχικά τον ναό για την λειτουργία τους την οποία παρηκολούθησε το τοπικό εκκλησίασμα στο σύνολό του. Αποκατόφισμα της ένωσης αυτής συνεργασίας ήταν μία λειτουργία με δύο βωμούς, σε καθέναν από τους οποίους προέστατο ένας Ιερέας. Στο Μυστήριο της Θείας Εucharιστίας, και ο ένας και ο άλλος, από δύο αντίθετα σημεία του ναού, ανάλεσαν τους πιστούς να προσέλθουν με τα ίδια λόγια του Ευαγγελίου: «Λάβετε

φάγετε, τούτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα... λάβετε πίστε, τούτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

Ὅπως γράφει τὸ «Τάιμς», οἱ περισσότεροι χαρούμενοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν συνεργασία, ἦσαν οἱ ἔχοντες τελέσει μνητοὺς γάμους. Ὡς τώρα οἱ Διαμαρτυρόμενοι γυναῖκες πῆγαν τὴν Κυριακὴν τὴν Καθολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἦσαν ἡ ἐκκλησία τοῦ συζύγου των καὶ τῶν παιδιῶν τους ἀλλὰ ἐνῶσαν δυσάρεστα. Τώρα γινώσκουν εὐτυχεῖς, γιατί ἀνεκάλυψαν τὴν ἐνότητα τοῦ Ευαγγελίου.

Πραγματικά, ποὺ μιλάει τὸ Ευαγγέλιο γιὰ χωριστὲς ἐκκλησίες; Ἀλλά, τὸ Νόρφολκ εἶναι μὴ μόνον πόλις ἀλλὰ καὶ μία μονάχα ἐστὶ καὶ μεγάλη χώρα...

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθυμῶνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθημερινῶς, πλὴν Σαββάτου, 9 - 12.30 π.μ. Τηλ. Γραφείων: 3246-837.

Μέν. Χασιρτζόγλου, Καβάλα
Β. Χρυσήμαλλος, Βόλος

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

Καίτη Μαγνήσαλ, Γαλλία

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν, ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διευθύνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζικὰς ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Κων. Αὐγουστόπουλος, Ἀθήναι
Ἀχιλ. Βασιλόπουλος, Ἀθήναι
Ἡλίας Γοβρεσέας, Ἀθήναι
Αντ. Σιδερῆς, ἱατρός, Ἀθήναι
Χρ. Σκαργιώτης, Λαμία

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κάτωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Ὁ κ. Παναγ. Σκούταρης ἀπέστειλεν εἰς τὴν Θεοσοφικὴν Ἑταιρίαν ἐν Ἑλλάδι δρχ. 800, εἰς μνήμην Ἀλεξ. καὶ Ὁρέστη Πασχάλη.

Ὁ κ. Κ. Μπερεδῆμας ἀπέστειλεν εἰς τὴν Θεοσοφικὴν Ἑταιρίαν ἐν Ἑλλάδι δρχ. 1.000, εἰς μνήμην Βασ. Κεϊμπά.

ΑΘΗΝΩΝ

Αριστ. Βουδούρης, Βενάρδου 15α, Πεύκη

Γεώρ. Μαραμένος, Ἀδριανοῦ 127

Χαρ. Ντούση, Ἡπείρου 30

Παρ. Πορφύρη, Ἐρεχθείου 6, Ἀγ. Βαρβάρα

Αρ. Ρωμαιοῦς, Ραιδεστοῦ 20, Πειραιεὺς

Κοσμ. Σταυρίδης, Β. Σοφίας 59, Νέον Ἡράκλειον

Ἀφρ. Χαρίτου, Πειραιεὺς

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Θεοδ. Ἀγγελόπουλος, Βόλος

Θεολ. Βησσαρίδης, Ρόδος

Γ. Ζαχάρης, Δράμα

Βασ. Ἰωαννίδης, Δράμα

Λεων. Μάρδας, Θεσσαλονίκη

Ἀντ. Παπαδόπουλος, Θεσ)νίκη

Σ. Σαμαρίδης, Μυτιλήνη

Στ. Ρουτζούνης, Θεσσαλονίκη

Γ. Σωτηριάδης, Καβάλα

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

(Μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Νίκος Παναγιώτου: Ἡ εἰσβολὴ μέσα ἀπὸ τὴν Κυπριακὴ Λογοτεχνία. Ἀποδελτίωση ἐργασιῶν γιὰ Νεοέλληνες Λογοτέχνες. Ἀποδελτίωση βιβλιοκρισιῶν, πρὸ δημοσιεύτηκαν στοὺς πρώτους εἰκοσιτόμους τοῦ περιοδικοῦ «Πνευματικὴ Κύπρος». Κύπρος Χρυσάνθης: Βιβλιοκρισία (1932-1980). Λευκωσία 1980

Γιάννης Κοντοπίδης: Χρώματα ἀγάπης ὑπερκόσμια. Ἀθήνα 1981
Λύρα Κατσούρη: Ποίημα, καιρὸς τρίτος. Κύπρος 1981

Παντελῆς Ἰωαννίδης: Τὸ πορτραῖτο μιᾶς νεκρῆς. Θεσσαλονίκη 1981

Σαράντος Παυλέας: Ποιητικοὶ συνειδησιακοὶ διάλογοι. Μέρους πρῶτο. Μέρους δεύτερο. Θεσσαλονίκη 1981

«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΛΙΣΟΣ»

της Θεοσοφικής Έταιρίας
 ἐν Ἑλλάδι, Δραγατσανίου
 6. Ἐκδότης - Διευθυντής: Κω-
 στῆς Ν. Μελισσαρόπουλος,
 Πλατ. Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 3,
 Φιλοθέη. Προϊστάμ. Τυπογρα-
 φείου: Ε. Σωτηρόπουλος &
 Σία, Κερατσινίου 72, Τ.Τ.
 209-Τηλ. 5224728.

Τιμὴ τεύχους δρχ. 60

Μάιος — Ἰούνιος

Πνευματικὴ Κύπρος (Φλεβ.)
 Δελτίο Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογο-
 τεχνῶν (Φλεβ.)

Ἰσραηλινὰ Νέα (Φεβρ.)
 Ἐλευθερὴ Σκέψις (Φεβρ.)
 Σύγχρονη Σκέψις (Μάρτ., Ἀπρ.)
 Σταθμοὶ (Ἀπρ.)
 Χρονικὰ (Ἀπρ., Μάιος)
 Σχολικὰ Νιάτα (Ἀπρ., Μάιος)
 Ὁ Φυσιολάτρης (Μάιος-Ἰούν.)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
 ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

Γιάννης Σπανόπουλος: Ζήσης Οἰ-
 κονόμου, ὁ ποιητὴς τοῦ ἄχρονου.
 Ἐκδόσεις Κέδρος 1979

Γιάννης Σπανόπουλος: Διμοσθένης
 Ζαδὲς, ὁ ποιητὴς τῆς «Παραση-
 μοφορίας». Ἀθήνα 1981

Γιάννης Καραβίδας: Ὁ γνήσιος ἀν-
 θρωπισμὸς στὴν ποίηση τοῦ Θα-
 λῆ Ρητορίδη. Ρώμη 1980

Γιάννης Καραβίδας: Ὁ Δημοσθέ-
 νης Ζαδὲς καὶ ἡ «παρασημοφο-
 ρία» του. Ἀθήνα 1980

Ἰζένη Παπαϊωάννου: Μακρινοὶ ἀν-
 τίλαλοι (ποιήματα). Ἀθήνα
 1981

Σοφοκλῆς Λαζάρου: Ἐπιστροφὴ
 (ποιήματα). Λευκωσία 1981

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Βωμὸς Τέχνης (Ἰαν. - Φεβρ.)

Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς (Ἰαν.-Φεβρ.)

Κρητικὴ Ἑστία (Ἰαν. - Φεβρ.)

Ἠπειρωτικὴ Ἑστία (Ἰαν.-Φεβρ.)

Ἀνοιχτοὶ Ὁρίζοντες (Ἰαν.-Μάρτ.)

Φιλολογικὴ Κύπρος 1980. Βραβεῖο

Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἀλεξανδρούπολις: Ἑλ. Γιαννώτας

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Δράμα: Φιλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλῆς

Ἡράκλειον: Λ. Κουντής

Θεσ/νίκη: Εὐ. Ψαρᾶς, Βιβλιοπωλεῖ-
 ον Ἰπποδρομίου 10, τηλ. 265 042

Ἰωάννινα: Μιχ. Πραπίδης

Καβάλα: Πέτρος Φραγκίδης

Καλαμάτα: Π. Γκλεγκλὲς

Κέρκυρα: Κ. Ἀγιοῦς

Κομοτινὴ: Ἰω. Σαμουρκασίδης

Λαμία: Κ. Φαλίδας

Λάρισα: Βασ. Παπαζήσης

Μυτιλήνη: Αρ. Ἀρμούντας

Πάτραι: Ἀθ. Κοντοσάκης

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου

Χανιά: Βασ. Σπυριδάκης

Ἀμμόχωστος: Ἀνδρ. Τσόκκος

Λεμεσός: Ἀντ. Στυλιανού

Λευκωσία: Ἀχ. Ζαβαλλῆς, Π. Δε-
 κατῆς

Πάφος: Κ. Καθητζιώτης

Βιβλία K r i s h n a m u r t i

Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	1960
Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισηναμοῦρτι (Κ. Μελισσαροπούλου)	1950
Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς — 1953	150
Ἐλευθερία — ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος — 1954	280
Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Α΄ σειρά) — 1956	250
Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β΄ σειρά) — 1958	250
Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Γ΄ σειρά) — 1960	350
Ὅμιλιες στὴν Εὐρώπῃ — 1967	250
Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ — 1970	200
Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς — 1970	200
Τὸ πέταγμα τοῦ ἀετοῦ — 1971	200
Τὰ πρῶτα βήματα τῆς μάθησης — 1975	280

Έγγραψτε νέους συνδρομητές

Συνδρομή 1981	δρχ. 300	έξωτερικού	\$ 10

ἀεροπορικῶς \$ 15

Όλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956-1957-1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

Γ' Τετραετίας 1962—1965

έκαστον πρὸς δρχ. 200 ἀντὶ δρχ. 250

ΑΙ συνδραμαί η αντίτιμον βιβλίων να αποστέλλονται με ταχυδρομικήν ή τραπεζικήν επίταξήν —δχι με εντολήν— επ' ονόματι Κωστή Μελισσαροπούλου η ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου & Αθίνας 122.

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Βασικές πληροφορίες περί Τεκτονισμού
καὶ τὸ «περιβόλι» τοῦ Ἀντιτεκτονισμοῦ στὸ διδλίο:
ΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΩΝ Δρχ. 200.—

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΚΟΝΤΙΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΙΝΑ
ΤΑΞΙΔΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ, Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΥΝ. Ε.